

ta voor: Mr. L. Einthoven,
G e b o u w.

's-Gravenhage, 14 April 1947.

Gegevens Belastingdienst.

Het is bekend, dat de belastingdienst van het Ministerie van Financiën gegevens verstrekt aan het Centraal Bureau voor de Statistiek over die bedrijven waarvan uit de fiscale informatie gebleken is, dat zij op een of andere wijze niet beantwoorden aan hun oorspronkelijk doel.

Publicatie van deze gegevens is aan CBS door M.v.F. verboden, CBS achtte zich dus niet gerechtigd ons in te lichten.

Het is mogelijk, dat CBS deze gegevens krijgt zonder namen, doch ook in dat geval ligt het voor de hand, dat deze namen in één dossier berusten bij den Belastingdienst.

Is het mogelijk dat de heer Kuipers wordt geïntroduceerd bij den betreffenden ambtenaar (vermoedelijk het hoofd van de Statistische Afdeling v.d. Belastingdienst) en dat deze ambtenaar door den Minister wordt gemachtigd aan Kuipers de noodige inlichtingen te verschaffen?

Hoewel waarschijnlijk is het niet absoluut zeker dat het hier om een bepaalde lijst gaat. Het is dus wenselijk, dat de Heer Kuipers zelf naar den betreffenden ambtenaar kan gaan.

Security ambtenaar Min. van Financiën:

Opgemerkt wordt, dat deze nog steeds niet is aangewezen.

Stace

17 426

Manuplaties met kleinere bedrijven.

In verband met de mogelijkheden van het gebruiken van de kleinere bedrijven en bedrijfsvormen voor ondergrondse doeleinden is het gewenscht een inzicht te verkrijgen omtrent de juridische bedrijfsvormen, die niet meer of niet geheel aan de doelstelling beantwoorden, waarvoor zij werden ingesteld.

Bij informatie bij het Centraal Bureau voor de Statistiek, deelde de heer Visser van de Ve Afdeling mede, dat door het C.B.S. een onderzoek is ingesteld naar den omvang van het verschijnsel der "leege N.V.'s". De gegevens hiertoe verkreeg het C.B.S. van de Belastingdienst van het Ministerie van Financien. Dit betrof niet alleen de zuiver "leege N.V.'s" maar ook alle N.V.'s waarvan de inkomsten kennelijk niet in overeenstemming waren met het oprichtingsdoel. De gegevens van het C.B.S. zijn op het oogenblik niet geheel up-to-date. (hetgeen niet te verwonderen is bij de groote belasting-achterstand). De publicatie van deze statistiek is door het Ministerie van Financien verboden. In de laatste statistiek bedroeg het aantal van deze "leege N.V.'s" ongeveer 3000.

De Administratie der Belastingen van het Ministerie van Financien beschikt over een eigen statistische afdeling. Het hoofd van de administratie der Belastingen is Prof. Schendstok.

De heer Claringbould van het Haagsche kantoor van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland deelde met betrekking tot het Handelsregister het volgende mede:

Het Handelsregister wordt per Kamer bijgehouden. Er zijn thans 11 Kamers, door inkrimping tijdens de Duitse bezetting. De opgeheven Kamers zijn echter in werkelijkheid op dezelfde voet als voorheen blijven bestaan, doch werden Kantoor genoemd (bv. den Haag). Er bestaat geen centraal handelsregister. Sinds 1936 wordt op verzoek van den toenmaligen minister van Justitie van Schaik aan het Ministerie van Justitie opgave gedaan van de doorhalingen in het Handelsregister, zowel van de aangevraagde doorhalingen als van de ambtshalve gedane doorhalingen. Ambtshalve wordt doorgehaald wanneer een zaak niet meer blijkt te bestaan, bv. doordat de jaarlijksche bijdrage niet meer wordt ontvangen. In een dergelijk geval stelt de buitendienst een onderzoek in. Verder stelt deze buitendienst een onderzoek in, als er geruchten loopen over doelveranderingen e.d. Tegenwoordig bestaat een goede controle op doelveranderingen, aangezien vergunning noodig is van de betrokken Vakgroep, die weigert zoolang aan het Handelsregister van de doelverandering geen opgave is gedaan. Merkwaaardige doelveranderingen worden door het Handelsregister maandelijks opgegeven aan Min. v. Justitie. In de practijk wordt blijkbaar met deze gegevens niet veel gedaan, aangezien na verloop van geruimen tijd als regel een rechercheur bij de Kamer komt met de vraag wat er nu eigenlijk aan de hand is.

Uit de opgaven van het C.B.S. blijkt, dat het met deze anti-leege N.V.-politiek van de Handelsregister toch niet zoo erg goed gaat, als men ter plaatse wel meent. Niettemin is het Handelsregister niet waardeeloos voor de bovengenoemde doelstelling. Met name de nieuwe inschrijvingen kunnen het best geverifieerd worden in de opgaven van het Handelsregister zooals ze gepubliceerd worden in de Nederlandsche Mercur. Bij het Handelsregister zal dit probleem echter alleen kunnen worden opgelost als alle Kamers worden ingeschakeld om mede te werken. Hier zijn zeer veel moeilijk.

heden te verwachten. Misschien kan een verzoek aan de belangrijkste Kamers nuttig zijn, doch dan wordt het geheele gebied niet bestreken.

Belangrijker resultaten zijn te verwachten wanneer de ~~Statistische~~ Statistische afdeling van de Belastingdienst in het systeem kan worden ingeschakeld, bv. doordat een de statistici vertrouwensman voor deze werkzaamheden wordt. Het nadeel is hier, dat men altijd met verouderde gegevens werkt.

Conclusie: De beste werkmethode schijnt voorloopig: Een poging om de Belastingdienst in te schakelen als algemeene controle. Regelmatige nalezing van de nieuwe inschrijvingen in de Nederlandsche Mercur. Contacten met de Kamers te Amsterdam, Rotterdam en den Haag voor algemeene controle, en vooral voor het overleggen van die gevallen, waarop door het bovenstaande onze aandacht is gevallen.

D₃

2 April 1947

Kuipers

Mr. Lint Loug 127

Verslag van het onderhoud met Gen.Maj.S.J.v.d.Bergh,
Chef v.d.Technischen Staf, dd. 10 Februari 1947.

.....

Generaal van den Bergh, die door Kolonel Tielens telefonisch op de hoogte was gebracht van mijn komst, erkent ten volle de noodzaak van security.

Zijn arbeidsveld is, voorzoover het den Technischen Staf zelf betreft, militair en, voorzoover het de in te schakelen landsverdedigingsindustrieën betreft, burgerlijk. De burgerlijke zijde is echter nog geheel in staat van wording.

Voor wat betreft de militaire zijde, wil hij eerst uitsluitel hebben of de security hiervan zelfstandig met C.V.D. of via GSIIIb geentameerd moet worden en hij zal dit daar^{om} met Generaal Kruls, cq. Kolonel Tielens bespreken.

Daarna zal hij mij berichten.

Haar

112

Verslag van de bespreking Dr. Bruining- Stall - Kuipers
te Eindhoven op 9 Januari 1947.

Stichting voor fundamenteel onderzoek der materie (F.O.M.).
Deze stichting kwam tot stand in het jaar 1945 door de samenwerking van de N.V. Philips, de gemeente Amsterdam en het Rijk. Daarbij is overeengekomen dat het Rijk de stichting zou financieren. Directeur van deze stichting is Dr. Bakker van Philips, die kortgeleden tot hoogleeraar werd benoemd te Amsterdam. Secretaris is Dr. Bruining, mede in verband met zijn kwaliteit als officier van de wetenschappelijke afdeling van de Generale Staf. Het hoofddoel der stichting is kernfysisch onderzoek (atoomsplitsing), doch men wenschte zich daar niet bij voorbaat toe te beperken, hetgeen in de naam tot uitdrukking komt. Het eigenlijke kernfysisch onderzoek werd ondergebracht in de stichting Instituut voor Kern Onderzoek (I.K.O.), welke stichting het cyclotron zal exploiteeren. Het voordeel hiervan is, dat de stichting F.O.M. door middel van een nieuw op te richten stichting ook ander onderzoek kan aanvatten, zonder nauwkeurige ambtelijke verantwoording af te leggen i.v.m. de richting waarin het onderzoek wordt gestuwd.

Naar de meening van Dr. Bruining is de activiteit van de I.K.O. voorloopig onbelangrijk uit security-oogpunt. De bouw van het cyclotron is geen geheim, terwijl het onderzoek voorloopig zal bestaan in nabootsing van hetgeen elders reeds werd bereikt, waarbij de bedoeling is speciaal te werken aan onderzoek met betrekking tot verdediging tegen atoombom-aanvallen. Ook dit is niet direct geheim.

Bovendien meende Dr. Bruining dat het probleem over de geheele wereld schandelijk overdreven wordt. Voor oorlogsdoeleinden is de uitwerking niet zoo volkomen als men tracht te suggereeren, terwijl behalve Amerika Rusland ook zeker mogelijkheden op dit gebied bezit. Voor vredesdoeleinden is het perspectief bepaald ongunstig, in verband met de geringe hoeveelheden bereikbare uranium en plutonium.

(Opm. Om tweerlei reden lijkt het gewenscht dit probleem op de agenda te laten:

1. de F.O.M. kan ook ander onderzoek ter hand nemen;
2. de I.K.O. kan, al onderzoekende, tot resultaten komen, die wél een security-aspect hebben.

Het is noodig op de hoogte te blijven van de stand van het onderzoek.)

Wetenschappelijke afdeling van de Generale Staf.

Van meer belang vanuit security-oogpunt noemde Dr. Bruining het wetenschappelijk onderzoek, dat o.m. bij Philips wordt verricht ten behoeve van de wetenschappelijke afdeling van de Generale Staf. Omtrent de aard van dit onderzoek kon Dr. Bruining zich niet uitlaten zonder toestemming van het hoofd van deze afdeling, Generaal van den Berg. Hij vermoedde, dat op meerdere plaatsen dergelijk onderzoek werd verricht, met name waarschijnlijk chemisch en biochemisch onderzoek bij Organon. Hij was daarvan echter niet zeker.

De wetenschappelijke afdeling van de G.S. heeft een eigen security, die echter enorme problemen opwerpt.

Ook de Marine laat wetenschappelijk onderzoek verrichten onder leiding van Lt.ter Zee van Doornick.

Bedrijfssecurity N.V. Philips.

Afgezien van het bovenstaande bezit Philips een bedrijfssecurity, uiteraard met een commercieele doelstelling. Het hoofd daarvan is de secretaris der directie Mr. A. de Graaf. De uitvoering van deze taak berust bij het hoofd der Philips-politie, de heer Faro.

Voor zoover security-problemen rijzen t.a.v. Philips als vitaal bedrijf, zal contact met Mr. de Graaf noodig zijn.

Verbond van wetenschappelijk onderzoekers.

Naar de meening van Dr. Bruining is in feite het hoofddel van dit verbond de verbetering van de sociale status van de wetenschappelijke onderzoekers. Daarnaast kant men zich tegen beperking van publicatie van wetenschappelijk onderzoek, omdat zonder uitwisseling van gegevens het wetenschappelijk onderzoek wordt lamgelegd. Hij meende, dat het een volkomen onschuldige organisatie was.

K.

Rob. Linthros

192
Bev. Vrije Belgien

Kapn. Kuiper's bevestiging over den stand
van het aton-advocaat vrees door hem
beschreven in bijgaand verslag.

Er blijft m.i. uit dat de hele zaak nog niet
in een ponnet stadium is, doch dat het
wenschelijk is om contact op te nemen
met Dr. Buijnig (noeg als heton bij AOK)
welke het overheidsbelang vertegenwoordigt
in de "Commissie van Parlement over
de Materie."

Stau 14/12/46

Enkele opmerkingen over den stand van het natuur-wetenschappelijk onderzoek hier te lande.

Bij mijn pogingen eenig inzicht te verkrijgen in de organisatie en stand van het natuurwetenschappelijk onderzoek, kwam ik tot de onderstaande, zeer globale gegevens:

Stichting voor fundamenteel onderzoek der materie.

Deze stichting is een particuliere instelling, die tot stand is gekomen door overleg van de regeering met N.V. Philips. Ten behoeve van deze stichting is thans te Amsterdam een cyclotron in aanbouw, aan de Oosterringdijk (Watergraafsmeer) in een fabriek, die daartoe wordt verbouwd. Deze verbouwing is thans nog in vollen gang. De voormalige fabriek ligt los van de bebouwing aan de grens van het polderland.

Het bestuur van de Stichting wordt gevormd door Prof. Sizoo van de Vrije Universiteit, Prof. Clay van de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam en Dr. Bakker van Philips. Sinds kort is tot secretaris benoemd Dr. Bruining, die hier tevens het overheidsbelang vertegenwoordigt.

Het schijnt dat gedurende 1/3 deel van de tijd het cyclotron ter beschikking staat van de research van Philips. (Wat de samenhang met het kernonderzoek is, is mij onbekend.)

Stichting voor fundamenteel medisch-biologisch onderzoek.

Omtrent deze stichting ben ik weinig gewaar geworden, vermoedelijk als gevolg van het feit, dat er nog niet veel aan is gedaan. Ook omtrent de naam ben ik niet geheel zeker. Het doel van deze stichting schijnt te zijn: het onderzoek naar de invloed van atoomsplitsing op de biologische structuur. Het is mij bekend, dat Prof. Sizoo zich met de opzet van deze stichting bezig houdt.

Chemisch Biochemisch en pharmaceutisch onderzoek.

Dit onderzoek vindt practisch geheel plaats door de industrie. Er bestaan in Nederland meer dan 100 fabrieken, die preparaten vervaardigen, doch slechts een drietal verrichten wetenschappelijk onderzoek van eenige beteekenis, t.w. Amsterdamsche Chininefabriek, Organon te Oss en Brocapharm te Meppel. Dit onderzoek is commercieel gericht en betreft op het oogenblik geen stoffen, die van primair belang zijn voor oorlogvoering (zoals b.v. in de Vereenigde Staten).

De regeering stelt zich ten doel de chemische en pharmaceutische industrie in Nederland uit te breiden. Daartoe heeft minister Vos een commissie ingesteld, waarin van de zijde der industrie Dr. van der Meulen van de Chininefabriek zitting heeft. De resultaten van deze commissie zijn ~~maar~~ tot nu toe gering. In verband met deze poging tot industrialisatie moet worden genoemd het

Centraal Instituut voor Industrialisatie, gevestigd aan het Bezuidenhout te 's-Gravenhage. Dit instituut houdt zich bezig met de industrialisatie-mogelijkheden in Nederland. In de genoemde commissie voor biochemisch en pharmaceutische industrialisatie heeft voor de CIVO zitting de heer Kohnstamm. (E. L. L.)

T.a.v. het beheer van patenten en octrooien uit vijandelijk vermogen is een stichting in het leven geroepen, de Stichting voor Beheer van Vijandelijke Octrooien en Merken, gevestigd te 's-Gravenhage onder het Departement van Economische Zaken. Over de rechten t.a.v. deze patenten wordt thans door een intergeallieerde commissie in Engeland onderhandeld. Vermoedelijk is deze zaak voor ons van geen beteekenis.

Wat is de samenhang met het kernonderzoek?
Wat is de samenhang met het kernonderzoek?
Wat is de samenhang met het kernonderzoek?

Stichting voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (T.N.O.)
gevestigd Koningskade 12, den Haag.

Deze stichting onderzoekt de toepassingsmogelijkheden van de resultaten der wetenschappelijkā research. Daartoe ressorteeren er onder T.N.O. een groot aantal stichtingen, die elk voor een bepaald terrein dit onderzoek verrichten, b.v. voor vezels, voor keramiek enz. Voor ons is wellicht het meest belangrijk het Nationaal Luchtvaartlaboratorium te Amsterdam, waarvan Ir.C.Koning technisch directeur, en Jhr.F.C.Beelaerts van Blokland commercieel directeur is.

Het bestuur der Stichting T.N.O. bestaat uit:

Prof.Dr.H.R.Kruyt, voorzitter
Prof.Ir.J.Klopper
Prof.Ir.D.Dresden
Prof.Dr.O.de Vries
Mr.E.D.M.Koning
Ir.W.H. van Leeuwen
Prof.Dr.Ir.C.J.van Nieuwenburg
T.J.Twijkstra

De stichting geeft een blad uit "T.N.O.-nieuws" geheeten. Daarin wordt regelmatig verslag gegeven van de stand van het onderzoek.

Het bleek mij, dat met al deze organen door de regeering in de een of andere vorm contact wordt onderhouden. Voor zoover deze instellingen door ons benaderd moeten worden, lijkt het gewenscht de ambtelijke kanalen niet uit het oog te verliezen. Voor zoover het particulier initiatief betreft, is met de regeeringsbemoeiing niet altijd even gelukkig, en een nieuwe ambtelijke bemoeiienis zal in het algemeen het gemakkelijkst worden gelanceerd via de reeds erkende en geaccepteerde kanalen.

Opmerking: Toevallig hoorde ik, dat van Russische zijde de geheele productie van galvanometers van de firma Kip en Zosen te Delft is opgekocht. Vermoedelijk zal dit wel via de erkende regeeringskanalen zijn geschiedt. Mijn aandacht werd er echter op gevestigd doordat hierdoor de Nederlandsche behoefte nog al in gedrang zal komen.

12 December 1946.

Kuipers J

Nota voor: Mr. L. EINTHOVEN,
Gebouw.

Betreft : Beveiliging van particuliere bedrijven, die al of niet geheime opdrachten uitvoeren voor de Kon.Marine.

Naar ik verneem zou de uitgifte van bovengenoemde orders ressorteren onder Lt.t.Zee van Doorninck. De Security-zijde van dit vraagstuk schijnt niet tot de competentie van MID te behoren.

Aangezien het enerzijds noodzakelijk is, dat de bedrijven in kwestie tot een behoorlijke staat van veiligheid geraken teneinde vreemde voorvallen te kunnen signaleren, en het anderzijds ongewenst is, dat zij worden benaderd door de CVD zonder voorafgaand overleg met en zonder de ruggesteun van de Kon.Marine, moge ik U verzoeken het daarheen te willen leiden, dat de Heer Kuipers bij de betreffende Marine-functionaris wordt geïntroduceerd teneinde met deze een voorlopig plan de campagne te bespreken.

Ik moge hieraan nog toevoegen, dat ons reeds een geval van voorgenomen sabotage bereikte. In dit geval nam de plaatselijke politie contact op met de directie van het bedrijf. De sabotage werd hierdoor weliswaar voorkomen, doch de mogelijkheid om iets meer van de organisatie te weten te komen ging eveneens verloren. Had een goed werkend systeem van security bestaan en zou op het betreffende bedrijf een vertrouwensman zijn geweest, dan zou deze zaak veel affectiever behandeld zijn geworden.

Kuipers, vermeld

's-Gravenhage, 8 Mei 1947.

Daer

hij mededeelt waarom de bijeenkomst met van Doorninck don't past

*Leijff Loensdag 20 Mei, om 10 uur v.m.
De Kuipers & overige van de zaak
van afd. D. Minne heeft aangezien te zijn!*

OD 122.

Aantekening bestemd voor Mr.L.Eindhoven.

Behalve het probleem van de research zelve, blijft nog steeds het vraagstuk van de fabricage ten behoeve van het Ministerie van Oorlog.

Met Marine is hier reeds een regeling voor getroffen, doch de situatie bij Oorlog is iets gecompliceerder.

De opdrachtgever voor alle leveringen is de Kwartiermeester-Generaal. De technische zijde van de opdracht wordt echter behandeld door de Chef Technische Staf (Generaal Govers). Aangezien het bij de security altijd in hoofdzaak gaat om de beveiliging van de technische geheimen, heb ik Ge.Govers voorgesteld om deze zaak met hem te regelen.

Dit bleek een competentie-kwestie te zijn tussen hem en de Kwartiermeester-Generaal, waarin alleen door Kol.Calmeyer, namens de Minister kan worden beslist.

Gen.Govers vroeg mij of U zo goed wilde zijn dit punt naar voren te brengen bij de bespreking, die eerstdaags zal plaats vinden.

10 juli 1947

A. Kuyper

nog niet behandeld.

Behandeld 25/8. 47

UITTREKSEL

Voor CD 597 Naam Beleidskwesties Vitale Bedrijven.....
Origineel in OD 774 Naam Bev. Rijksverd. Org. T.N.O......
Volg nr. Ag, nr. Aard van het stuk Rapport bespreking met Gen.
Govers op 3/10-'47 Afz. D III Datum 6/10-'47.....

Ten vervolge op de mondeling medegedeelde beslissing van de Minister, was het mogelijk om definitief SMIT's werkzaamheden te doen aanvangen.

In het kort werd de situatie gerecapituleerd, waarbij GOVERS mede deelde, dat SMIT allereerst in contact te willen brengen met ingenieur VAN SOEST, van het fysisch laboratorium.

Vervolgens wilde hij SMIT voorstellen aan BRUINING, met wie de security voor PHILIPS moet worden geregeld.

GOVERS zei, dat de heren GUEPIN en LOUPARD een security aan het maken waren voor PHILIPS, dat hij zou beoordelen. In strijd met hetgeen de vorige maal was afgesproken, zet hij deze actie blijkbaar door.

Hij vertelde, ook reeds met OTTEN te hebben gesproken, doch niet over SMIT.

(Opmerking: GOVERS beweegt zich hier buiten zijn bevoegdheid en dit zal onherroepelijk tot moeilijkheden leiden. In verband met zijn autoritaire optreden, leek het mij niet gewenst, SMIT op een ruzie te laten starten).

Ik volstond met erop te wijzen, dat deze gedragslijn niet juist is, doch heb niet verder aangedrongen.

Uitgetrokken door Afd./Sectie Datum

Notitie van D III
Bestemd voor OD 597; Beleidskwesties Vitale Bedrijven.

Betreft: Bespreking met Ltz.I. BREMS, Inlichtingen-officier
Amsterdam van de Koninklijke Marine, op Dinsdag
23 September 1947.

In verband met de moeilijkheden van het opchecken van het bedrijfspersoneel, dat werkt aan boord van de Marine schepen, werd besloten, in overleg met Kap.Ltz. SCHILP, om de Inlichtingen-officieren te Amsterdam en te Rotterdam in te schakelen.

Tijdens de bespreking werd besloten:

Aan de C.V.D. zullen regelmatig lijsten worden toegezonden van al het personeel dat een pas heeft om aan boord van een schip te gaan.

BREMS zal de Inlichtingen-officieren aan boord van de schepen instrueeren, om op betere wijze, via hun bemanning, op de hoogte te blijven van de gedragingen van het werkvolk aan boord.

Er hebben zich veelvuldig gebreken voorgedaan bij de technische uitrusting van de schepen. Sabotage werd hierbij niet vermoed. De Amsterdamsche politie is hiervoor voortdurend ingeschakeld geweest, doch behandelde dit op de bekende openlijke wijze.

Een behoorlijke vorm van systematische vergelijking van de verschillende gevallen is achterwege gebleven. Wel zijn deze gevallen steeds gerapporteerd aan BROUWER (Marine Staf te Den Haag).

Er moet met BROUWER of met zijn opvolger KAUB worden overlegd, ten einde een betere behandeling hiervoor te verkrijgen.

(afschriften hiervan zijn opgenomen in:
OD 770; Bev.Ned.Dok- en Scheepsbouw Mij. en
OD 786; Bev.Werkspoor Amsterdam.)

BREMS vertelde mij, dat de "TJERK HIDDÉS" op zijn uitreis voortdurend pech heeft gehad aan allerlei apparaturen, zodanig, dat het schip tenslotte in Malta is binnen gelopen en een reparatieploeg uit Nederland naar Malta is gegaan, om het schip te herstellen.

Toen het schip uitvoer, had het vele nieuwelingen aan boord, die niet waren gecheckt. Hij had daar destijds tegen geprotesteerd.

De berichten over hetgeen aan boord was voorgevallen, had hij uit Batavia gekregen, na aankomst van het schip aldaar, van een bevriende relatie.

Hij vond, dat dit bedenkelijk veel leek op sabotage en schreef dit toe aan mogelijk onbetrouwbare figuren onder de nieuwe bemanning.

Evenwel moet er mee gerekend worden, dat WIERING daar aan boord heeft gewerkt. Het is zeer goed mogelijk, dat de Marine-Inlichtingendienst hier niets van weet, aangezien de Inlichtingen-officier aan boord, van toeten noch blazen wist.

25 September 1947 D III

(Dit deel is opgenomen in PD WIERING).

Notitie van D III
Bestemd voor OD 597; Beleidskwesties Vitale Bedrijven.

Rapport van de bespreking met Generaal GOVERS, op Zaterdag
21 September 1947

Het eerste gedeelte van dit gesprek is opgenomen in
OD 774; Beveiliging Rijksverdedigingsorganisatie T.N.O.

In een gesprek dat Govers had gehad met de heren
LOUPARD en GUEPIN van Philips over de militaire research,
hadden deze heren erop aangedrongen, in overleg met GOVERS
een security-schema te ontwerpen voor het bedrijf.

Ik heb er op aangedrongen, dat deze verbinding
niet verder zal worden voortgezet, doch dat GOVERS zich zou
beperken tot de research (Smit) en zulks uitsluitend in
overleg met Ir. OTTEN.

GOVERS heeft dit toegezegd en zal, alvorens naar
Otten te gaan, de C.V.D. waarschuwen.

Ten aanzien van de leverende Bedrijven aan de
Koninklijke Landmacht, blijkt de situatie uiterst gecompliceerd te zijn.

GOVERS zal uitzoeken, hoe dit security-probleem
moet worden aangepakt en mij daarover inlichten.

Op dit moment is het niet mogelijk deze zaak
behoorlijk op te lossen.

25 September 1947
DIII

Bestemd voor: OD 122: Beleidskwesties D. Econ.Veiligheid.

Bespreking Chef Kabinet Minister van Oorlog (Kolonel CALMEYER)
met Mr.EINTHOVEN, op 25 Augustus 1947.

De leveringen aan de Koninklijke Landmacht vinden plaats door de Dienst van de Kwartiermeester-Generaal (Generaal van LEEUWEN).

Voor zover hier sprake is van militair-technische leveranties, vindt de keuring plaats door de Chef Technische Staf (Generaal GOVERS).

Aangezien het niet uitvoerbaar is en bovendien niet nodig, om een security-stelsel in te voeren voor alle leverende bedrijven, zal het werk worden beperkt, tot de militair-technische en bewapenings-technische opdrachten.

Kolonel CALMEYER gaf zijn toestemming om de security-problemen, die daar uit voort vloeien, te regelen met Generaal GOVERS.

Door Kolonel CALMEYER zal Generaal van LEEUWEN van deze regeling op de hoogte worden gesteld.

D III
29 Augustus 1947

*~~Zie voor de uitvoering~~
~~Beleidskwesties Vitale bedrijven~~*

Aantekening behorende bij OD 597.

Betreft: K.L.M.

Bij beslissing van het Hoofd C.V.D., ddo. 23 Aug. '47 wordt aan de security bij de K.L.M. voorlopig geen verdere uitvoering gegeven.

De motivering daartoe is:

1. Er is geen enkele parallelliteit tussen de belangen van de K.L.M. en die van de C.V.D. op dit ogenblik.
2. Uit nationale motieven is van de K.L.M. zeker geen medewerking te verwachten, wanneer dit moeilijkheden op commercieel gebied met zich mede brengt.
3. De Directie en met name de persoon van PLESMAN, vormen in het geheel geen waarborg, dat van de hen verstrekte inlichtingen geen verkeerd gebruik zou worden gemaakt.

D III
28 Augustus 1947.

Aantekening voor OD 579

Betreft: BEVEILIGING PHILIPS.

Op 27 Augustus 1947 is door Mr. EINDHOVEN met de President Directeur van de N.V. PHILIPS (Ir. OTTEN) overeengekomen, dat de security van Philips in nauw overleg met de C.V.D. zal worden geregeld.

Daartoe zal Mr. de GRAAF, als uitvoerende instantie fungeren.

Zie hiervoor verder OD 601, Beveiliging Philips.

Zie ook OD

Beveiliging N.S.E.

Contact geregeld met Ned. Dok en Scheepsbouw-
maatschappij A' dan. op 12 Augustus 1947.
Nieuw O.D. gevormd: Bewakings Ned.
Dok en Scheepsbouwmaatschappij

Met Marine een regeling trachten te bereiken
opdat kennis wordt gegeven van elk schip
dat in reparatie gaat, met aanteekening
van de aard van installaties aan boord
(al of niet geheim). Daarna de security-
maatregel voor elk schip afzonderlijk bepa-
len, en bij de verschillende bedrijven die
er mede te maken hebben, de uitvoering
regelen.

Opnemen met box op 19 Aug. 1947.

~~16 Aug 1947~~

*geregeld
niet O.D. workshop* bij Werkspoor brandes gemist op 12 Aug '47
Nieuwe afspraak maken.

D3

U/O-47

Bespreking met H.Off.M.S.D. 1e kl. F. Bussemaker. op 7 Augustus 1947.

Bij deze bespreking was aanwezig Ir. Kruijs.

Er werd volledige overeenstemming bereikt wat betreft de introducties voor de bedrijven. Zij wensten dit zelf verder uit gebreid te zien dan de lijst van bedrijven zoals die was gegeven.

Er doet zich een speciale moeilijkheid voor m.b.t. de productie van geheime instrumenten. Speciaal m.b.t. de ~~montage~~ montage is nog geen behoorlijke oplossing gevonden. Speciaal zal hier aandacht moeten worden besteed aan de radarinstrumenten, waarbij het natuurk.lab. van Philips een grote rol zal spelen. Dit moet worden geregeld met Prof. Holst. De montage zou eventueel plaats vinden te Oegstgeest (van de proefexemplaren). Dit moet dan eventueel nader uit security-oogpunt worden bekeken.

De introductie voor Draka, Mijnsen en voor Groenevelt v.d.Pol zal worden geregeld door Kruijs. Daartoe Kruijs opbellen op dinsdag 2 September 1947 's middag. *uitgelekt*

Zie op D.N.S.F. De introductie voor N.S.F. door Bussemaker op 15 Augustus 1947 's middags (tenzij tegenbericht).

Zie door het. D.N.S.F. De introductie voor Heemaf, Hazemijer Signaal en Hazemijer Apparaten door Bussemaker op 22 Aug. 1947 (tenzij tegenbericht). *uitgelekt*

Begin September regeling treffen met Bussemaker voor de fabrieken in de omgeving van Rotterdam.

Met Bax afgesproken dat Fröpper nader zal worden aangeschoten over de Springstoffenfabriek en eventueel Nedinsco. Hazemijer (Buis) wordt dus overgenomen door Bussemaker.

Bestemd voor OD 598: Beleidskwesties Vitale Bedrijven met
Geheim Karakter.

Het wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van Oorlog en Marine zal worden beschermd op aanwijzing van Generaal GOVERS en Kap.t.Zee MEYER.

Ten behoeve van deze beiden zal een Security-officer worden benoemd, die met de feitelijke uitvoering van de maatregelen is belast.

Deze ambtenaar verricht zijn werkzaamheden op aanwijzingen van de C.V.D.

Zie voor de uitvoering:

OD Beveiliging Rijksverdedigingsorganisatie T.N.O.

D III
1 Augustus 1947

Lie Huisly Krassemaker 7/8-47

67 597

Door bemiddeling van Pröpper zal het contact worden geregeld met Hazemeyer. De contactman wordt de heer Buis. Daarbij informeren naar de fotograaf. Als hier begin Augustus nog niets op is gehoord, dan Pröpper opbellen.

Pröpper zal eveneens het contact regelen met de Ned. Springstoffabriek te Muiden en Nieuwer-Amstel: heren de Bruin en Donker.

Overwogen wat moet worden gedaan inzake de rommel (Pröpper) bij de Rijkswerf te Nieuwediep, en de Marine Radio Dienst te Oegstgeest. Eveneens aandacht besteden aan Rijksverificatie van Zeeinstrumenten te Leiden (directeur Dr. Doorn).

Lie
aant
16/8-47

Bij Werkspoor te zamen met Off.M.S.D. de Jong bot gevangen t.a.v. de heer Brandes, op 17 Juli 1947. De Jong zou de zaak in principe bespreken met Brandes op 19 Juli 1947. De Jong opbellen na 25 Juli Zaterdag is hij nooit aanwezig. Bij Werkspoor ook ontmoet de chef tekenkamer Stoom: ~~Raus~~ (klank van de naam). ROUWS

Bij Ned. Dok- en Scheepsbouwmaatschappij gesproken met heren F. Goedkoop en Ir. Ten Broek. Als contactman zal hier gaan optreden de bedrijfsleider A.A. van Donkelaar. Van Donkelaar zal worden geïnstrueerd door Ten Broek. Begin Augustus van Donkelaar opbellen ten einde hem te bezoeken.

→ fruyts
Lie aant
16/8-47

19 Juli 1947.

Opgave van de voornaamste particuliere bedrijven die zowel in oorlogs-als in vreedstijd opdrachten voor de Marine uitvoeren.

Naam:	artikel:	Opdrachtgever:
Vereenigde Nederlandsche Vliegtuig fabrieken, omvattend Fokker en Avirolanda.	vliegtuigen	H. Off. M.S.D. 1e kl. J. W. Holterman Hoofd onder afd. vlieg- zaken.
N.V. Hollandsche Draad en Kabel- fabriek "Draka" Amsterdam. <i>Wijman (Krupp)</i>	kabel	H. Off. M.S.D. 1e kl. F. Bussemaker Hoofd onder afd. elec- tro-techniek.
Mijnssen en Co <i>a. b. n.</i>	instalateurs	a. b.
N.V. Philips Gloeilampenfabriek Eindhoven. <i>Dr. G. J. van der Hoff</i>	lampen, radio, a. b. zend en ontvang toestellen, meet instrumenten	<i>Krupp</i>
Hazemeyer Signaal Apparaten Hengelo. <i>W. J. van der Hoff</i>	vuurleiding toestellen electrische apparaten.	a. b. en Kapt. Luit. t. zee J. H. L. Pröpper Hoofd onder afd. Bewa- pening.
N.S.F. Ned. seintoestellen fabriek <i>v. Dobbelaer</i>	telefoon en radiomateriaal	H. Off. M.S.D. 1e kl. F. Bussemaker Hoofd. ond. afd. electro techniek.
Nediusco Ned. Instrumenten Comp. <i>W. J. van der Hoff</i>	richtkijkers afst. meters.	Kapt. Luit. t. zee J. H. L. Pröpper Hoofd onder afd. Bewa- pening.
Kon. Mij de Schelde W. J. van der Hoff	Scheepsbouw en Werktuig- bouw	Hoofd ingenieur P. de Rooy. Hoofd onder afd. Scheepsbouw H. Off. M.S.D. Berck Hoofd onder afd. Werk- tuigbouw. <i>182210</i>
Mij Wilton Feyenoord Rotterdam	Scheepsbouw Werktuigbouw rep. en aanmaak havens.	a. b. en Kapt. Luit. ter zee J. H. L. Pröpper Hoofd ond. afd. Bewa- pening.

*Ned. Sprinkfabriek Mijden
de Bouw
Dordrecht*

*Pijpwerf Mijlen d. s.
Pijpwerf v. d. e. instrumenten, Leiden
Marine Radio Drenth*

Dr. Doorn.

Naam:

artikel:

Opdrachtgever:

x Rotterdamsche Droogdok Mij Rotterdam.	Scheepsbouw Werktuigbouw	a.b. (zonder Pröpper)
x Werkspoor Amsterdam	x Werktuigbouw	H. Off. M.S.D. Berck Hoofd onder afd. Werktuigbouw
2/ Ned. Scheepsbouw en Dok Mij Amsterdam.	x Scheepsbouw Werktuigbouw	Hoofd Ing. de Rooy H. Off. M.S.D. Berck
Amsterdamsche dok Maatschap- pij.	Scheepsbouw Werktuigbouw	a.b.
Kromhout motoren fabriek Amsterdam.	Werktuigbouw	H. Off. M.S.D. Berck
Machinefabriek -Scheepswerf J & K. Smit , Kinderdijk idem. L.Smit , Kinderdijk	Scheepsbouw Werktuigbouw	Hoofd Ing. de Rooy H. Off. M.S.D. Berck
Werf "Gusto" Schiedam	Scheepsbouw Werktuigbouw	Hoofd Ing. de Rooy H. Off. M.S.D. Berck
Werf Piet Smit Rotterdam.	Scheepsbouw Werktuigbouw	Hoofd Ing. de Rooy H. Off. M.S.D. Berck.

60 438

Het wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van oorlog en Marine wordt ten deele gevoerd door middel van de Rijks verdedigings organisatie T. N. O. De militaire leiders van dit onderzoek zijn resp. Chef Technische Diensten Generaal Staf en Hoofd afd. Wetenschappelijk onderzoek van de Marinestaf.

Ook de uitvoering van de fabricage worden noden security - maatregelen getroffen met de opdrachtgevers.

D3

juli 1947.

62.538

De Centrale Organisatie T.N.O. werd ingesteld onder de wet van 1930. Staatsblad 416.

Voorzitter van deze organisatie is thans Prof. Kruyt, en secretaris/penningmeester Ir. A. Mooy.

De Bijzondere Organisatie voor de Rijksverdediging werd ingesteld in 1947. De wettelijke regelingen zijn te vinden in bijgevoegde wetten en K.B.

Het Bestuur van de Rijksverdedigingsorganisatie T.N.O. bestaat uit:

Prof. Dr. G.J. Sizoo

Prof. Holst (Philips)

Prof. Waterman (Delft)

Prof. Elias (Delft).

Gedelegeerde namens Oorlog: Generaal-majoor Govers

Gedelegeerde namens Marine: Kap.t.Zee Meyer.

plaatsvervanger Ltz.I. D.J. van Doorninck.

De research ~~vindt in de eigenlaboratoria~~ geschiedt in de eerste plaats in de eigenlaboratoria:

Laboratorium Fysische Strijdmiddelen Waalsdorpervlakte (voorlopig nog P.T.T.-laboratorium Binckhorstlaan). Directeur Ing. J.L. van Soest)

Chemisch Laboratorium, Rubberinstituut Delft. Directeur van Ormond. en voorts in particuliere laboratoria.

Er komt nog een eigen Biologisch laboratorium.

Onstreeks April is een wetenschappelijke missie naar Engeland geweest bestaande uit:

Prof. Dr. Hugo Kruyt

Prof. von Weiljer

Prof. G.J. Sizoo

Gen.Maj.Govers

Ltz. v. Doorninck

Ing. v. Soest.

Jonquiere (namens van Ormond).

18 Juli 1947.

D.3.

UITTREKSEL

Voor OD 597 Naam Beleidskwesties Vitale Bedrijven
Origineel in OD 601 Naam Beveiliging Philips
Volg nr. Ag. nr. Aard van het stuk Rapport bespreking met FARO
op 17 Oct. 1947 Afz. D III Datum 27/10-'47

le het security-plan van de Philips-fabrieken in ver-
band met de activiteit van Generaal GOVERS.

GUEPIN en LOUPARD hebben in dienst genomen Dr.
A. van WIJK de vroegere assistent van prof. MICHELS in Duits-
land.

v. WIJK kreeg van LOUPARD de opdracht een security-plan
te ontwerpen voor het natuurkundig laboratorium.

Hiermede kwam v. WIJK bij FARO, waarop de GRAAF ruzie
ging maken met LOUPARD, aangezien dit tot de GRAAF's bevoegd-
heden behoort.

v. WIJK is te goeder trouw doch is in feite nu reeds
droog gelegd en daarmede dus ook GOVERS.

Bemoeienissen van het quartet LOUPARD, GOVERS, MICHELS,
v. WIJK, zullen mij worden bericht.

Uitgetrokken door Afd./Sectie Datum

Werkwijze:

In onderling overleg is overeengekomen, ons in de toekomst aan het navolgende werkverdelings-schema te houden:

- a) Marine Inl.Dienst zal beveiligings-systeem aan boord uit breiden, o.m. door kernbemanning nader te instrueren.
- b) Amsterdamse I.D. werkt vanuit Amsterdam (penetratie) onder burger-personeel van Dok- en Scheepsbouw Maatschappijen en installeerders-firma's.
- c) I.D.Amsterdam en wij checken lijsten van aan boord werkzaam personeel, waarbij in de toekomst, zo mogelijk, deze lijsten 14 dagen voor aanvang der werkzaamheden in ons bezit dienen te zijn.
- d) Aangaande sabotage-pogingen en sabotage-daden dient terstond onderling contact opgenomen te worden.
Sabotage-daden, in andere havens gepleegd, zullen, voor zover de dienst dit toelaat, terstond aan I.D.Amsterdam worden doorgegeven.
- e) Er dient nauw contact te bestaan tussen Hfd.Insp.BCTTI van I.D.Amsterdam (belast met contrôle van havengebied Amsterdam) en D III b.

's-Gravenhage, 22/12-'47

D III b.

Notitie voor: OD 597 (Beleidskwesties vitale bedrijven)
van : D III B.

Betreft: Rapport van de bespreking met Hoofd I.D.Amsterdam, HEY-
INK, Hfd.Inspecteur BOTTI, B III, D IIIA en D IIIB, op
31-11-'47

Na korte inleiding, waarbij foto's van sabotage-geval werden ge-
toond door Hr.HEYINK, stelde DIIIA voor om de beveiliging der
werkzaamheden aan boord van Marine-schepen, voornamelijk door
checking van al het aan boord werkzame, niet militaire, perso-
neel, te doen geschieden en dit naderhand uit te breiden tot
het gehele personeel in dienst van de Maatschappijen.

Hr.HEYINK zag in dit voorstel weinig nut, o.m. om de navol-
gende redenen:

- a) het regelmatig aan grote verandering onderhevig zijn van de
personeelslijsten.
- b) geen zekerheid dat alleen op lijst vermelde personen aan
boord komen.
- c) verschillende firma's huiverig zijn met volledige opgave van
personeel.
- d) firma's moeilijk er toe overgaan om personeelsleden bepaalde
werkzaamheden te ontzeggen.
- c) ontslag van absoluut onbetrouwbare elementen niet door te
voeren is.

Voorstel Hr.HEYINK:

Penetratie met financiële steun van M.I.D.

D III A zegde daarna toe, zich over bovengenoemd voorstel te
zullen raden.

Ten slotte werd afgesproken, dat Hfd.Insp.BOTTI zich verder zal
bemoeien om de nodige gegevens te verkrijgen over de Russische
employe, bij de Ned. Dok- en Scheepbouw Mij. in dienst en daar
belast met het in dienst nemen van Poolse werklieden.

(Dit gedeelte is opgenomen in OD 770 Beveiliging Ned.Dok- en
scheepsbouw Mij.)

's-Gravenhage, 24-11-'47
D III B.

Notitie voor: CD 597; Beleidskwesties Vitale Bedrijven.
van : D III b.

Betreft: Rapport van de bespreking gehouden te Amsterdam op
27-11-'47 met de heren HEYINK, BOTTI, D III a en
D III b, o.m. met betrekking tot samenwerking.

HEYINK vraagt of er belangstelling bestaat voor
voorkomende sabotage gevallen. Na bevestigend antwoord wordt
afgesproken, dat met B III, via Crabbendam, contact zal
worden opgenomen en indien noodzakelijk, B III zich zelf
ter plaatse van gepleegde sabotage daden een overzicht zal
verschaffen.

D III a merkt hierna op, dat hem ter ore is gekomen,
dat er een zwarte effecten-markt bestaat van niet geregi-
streerde effecten. Aangezien er enig vermoeden bestaat, dat
deze effecten, via opkopers, in Russisch bezit komen, zouden
nadere inlichtingen, via de Amsterdamse Recherche zeer wel-
kom zijn. (7. 11. 47)

Deelt mede, dat Mr. EINTHOVEN accoord gaat met pe-
netratie pogingen welke door HEYINK zullen worden ondernomen
en dat eerstgenoemde bereid is, dit te bekostigen.

Werkwijze ter beveiliging van ter reparatie liggende Marine-
schepen.

Werkwijze wordt in onderling overleg overeengekomen voor de
toekomst:

Marine zal beveiligingssysteem uitbreiden, o.m. door kern-
bemanning nader te instrueren.

Amsterdamse politie werkt vanuit Amsterdam.

Amsterdam en wij checken lijsten van aan boord werkzaam
personeel, waarbij in de toekomst zo mogelijk deze lijsten
14 dagen vóór aanvang der werkzaamheden in ons bezit dienen te zijn.
Penetratie door politie Amsterdam.

Nauw contact BCTTI - D III b.

Hierna zegt D III a dat van DONKELAAR van de Ned.
Dok- en Scheepsbouw Mij. min of meer heeft toegezegd geen
suspecte individuen aan boord te zullen plaatsen.

Indien hoofd-aannemer aangewezen is, is deze volgens
HEYINK verantwoordelijk ook voor personeel van andere instal-
lateurs firma's welke aan boord werkzaam zijn.

Opmerking: Contact met: Ned. Dok- & Scheepsbouw Mij.: DONKE-
LAAR - BOTTI - D III b.
Werspoot: van der LEEUW - ROËLL- BOT-
TI - D III b.

Na 1-1-'48: GRCENFCL } intermediair; Kol. BUSSEMAKER
MIJNSEN } BOTTI-D III b

Over ongeveer 2 weken zullen BOTTI en D III b naar
Ned. Dok- & Scheepsbouw Mij. gaan.

's-Gravenhage 1-12-'47
D III b

Notitie voor: CD 597; Beleidskwesties Vitale Bedrijven.
van : D III A.

Betreft: Rapport van de bespreking met Majoor KAUB, in aanwezigheid van KLOPPENBORG, op Dinsdag 11-11-'47

- Punt 1. Volgens een mededeling van FRANSEN, wilde KAUB zich bemoeien met de beveiliging van de Marine-schepen in reparatie.
KAUB medegedeeld, de negatieve ervaringen met BREMS in Amsterdam.
- Punt 2. Voorgesteld dat KAUB deze zaak in handen neemt en de beveiliging regelt vanaf het schip. Dezerzijds zal dan samengewerkt worden i.z. de beveiliging vanuit de Maatschappij.
- Punt 3. Overeenstemming bereikt over de volgende gedragslijn:
- a. KAUB verzamelt inlichtingen over de sfeer onder de werklieden aan boord van het schip met behulp van een vertrouwensman van de Marine Stoomvaartdienst, die vast aan boord van het schip moet blijven.
 - b. De lijst van pasjes die uitgegeven worden, worden in onze documentatie gecheckt. Moeilijkheden daaruit voortvloeiend, worden in overleg met KAUB door ons met de Maatschappij opgenomen.
 - c. KAUB wil op de hoogte gesteld worden van de ons bekende ontwikkelingen op politiek gebied bij de Maatschappijen.
- Punt 4. KAUB zal voor de uitvoering hiervan, trachten de goedkeuring en medewerking van Kolonel NUBOER te verkrijgen, waarna hij ons zal berichten, wanneer deze regeling in werking zal treden.

Situatie van D3 Maart 1948.

De security van de "Marine-bedrijven" is langzamerhand op fangphenomen. T.a.v. de Landmacht is nog niet veel gedaan, doch er zit ook niet veel in.

Het is de vraag of de interesse-kring niet tot andere bedrijven moeten worden uitgebreid i.v.m. mogelijkheden van sabotage.

Daar toe nota genomen aan H.C.V.D. dd 5/3-48 D.

Notitie voor OD 597; Beleidskwesties Vitale Bedrijven.
van H.D.

Betreft: Werkwijze inzake hernieuwd contact K.L.M.

Vastgesteld tijdens een bespreking met K.B. en D.:

- 1) KB houdt zijn K.L.M.-contacten onverminderd aan, zal echter het aantal observanten niet uitbreiden. Directie K.L.M. blijft hiervan onkundig.
- 2) D zal pogen meerdere contacten te leggen, bij voorkeur één in elke vitale sfeer.
- 3) KB zal tevoren over deze contacten worden geraadpleegd.
- 4) Passagelijsten alleen doen verstrekken ter doorgifte aan C.
Hieruit mag geen werk voor D voortvloeien.

's-Gravenhage, 13-1-'48

HD.

De beslissing van H.C.V.D. naar aanleiding van de
nota van 5 Maart 1948 is: inderdaad zullen
alle bedrijven die van vitaal belang zijn voor het
nationaal welzijn, en die levertsbaar zijn voor schat-
tijn, moeten worden beveiligd. Met name
plót dit voor de grote concerns, die bewerkt
zullen worden door H.C.V.D. op een vergadering
van "the big four" (Philips, A.M.U., Unilever,
B.P.M.) en alle elektriciteitsbedrijven. T.a.v.
de laatste zal de het J. E. B. te Rotterdam
als proefseal worden gebruikt.

Maart 1948

WERKZAAMHEDEN VAN DE SECTIE D 3.

Doelstelling :

Voorlopig is als doelstelling aangenomen het bevorderen van de security van de belangrijkste industriële bedrijven door middel van propaganda en door het assisteren bij het opsporen van de nodige maatregelen, welke tot security leiden. Daarbij werd herhaalde malen tot controle van het personeel overgegaan.

De voorgestelde beveiliging werd overeenkomstig Uw instructies in de allereerste plaats gericht tegen spionage. De beveiliging tegen sabotage had tot nog toe een zeersterk secundair aspect evenals de problemen met betrekking tot de arbeidsvrede.

Uitvoering :

Bij een poging tot uitvoering van Uw opdracht werd in belangrijke mate de steun ontvangen van de Afdeling Materieel van de Marinestaf. De Afdeling Materieel heeft in eerste instantie de belangrijkste doelen opgegeven, hetgeen ertoe geleid heeft, dat een regelmatige verbinding is tot stand gekomen met de volgende bedrijven :

Amsterdam : Werkspoor, Nederlandse Dok-en Scheepsbouw Mij.,
Artillerie-Inrichtingen, Groenevelt-v.d.Pol &
Co., Mijnssum en Co., Amizola en Draka;
Rotterdam : Wilton-Feyenoord (in voorbereiding);
Vlissingen: "De Schelde";
Hengelo : Hazemeijer's Signaal en Apparaten Fabriek,
Hazemeijer's Apparaten Fabriek en Heemaf;
Eindhoven : Philips;
Dordrecht : Metaalwarenfabriek "Johan de Witt";
Muiden en Nieuwer-Amstel : Nederlandse Springstoffenfabriek;
Haarlem : N.V.Joh.Enschedé en Zonen;
Venlo : Nedinsco.

Voorts bestaat het plan contact op te nemen met de navolgende bedrijven :

B.P.M., Unilever, AKU, Staatsmijnen, K.L.M.(?), Nederlandse Vliegtuigindustrie en enkele scheepswerven aan de Nieuwe Waterweg.

Als gevolg van de onbekendheid met het probleem, waarvoor wij werden gesteld, is het werk in de aanvang zo verdeeld, dat van iedere categorie van bedrijven één als proefkonijn is gebruikt. Zo werden de Amsterdamse Havenbedrijven gebruikt om ervaring op te doen ten aanzien van Rotterdam. Op dezelfde wijze kunnen de ervaringen, bij Philips opgedaan, worden gebruikt voor bedrijven als B.P.M., Unilever, e.d.

Nu wij een jaar hebben gewerkt kan een voorlopige balans van het resultaat worden opgemaakt. In het algemeen kan worden gezegd, dat de experimenten gunstig zijn verlopen. Het blijkt, dat gemiddeld een half jaar nodig is om de betrokken directies in de juiste sfeer te brengen. Pas daarna kan het eigenlijke werk beginnen. Gemiddeld is dan ruim een jaar nodig om de vereiste maatregelen ingevoerd te krijgen, zodat kan worden geconstateerd, dat binnen een jaar die bedrijven, waarmee wij reeds begonnen zijn, voor de gestelde doelstelling als af

kunnen

kunnen worden beschouwd. De bedrijven, waarmede nog contact moet worden opgenomen, zullen dus nog ruim 2 jaar vereisen om tot hetzelfde resultaat te kunnen komen.

Herziening van de doelstelling gewenst ?

Bij het formuleren van de voorlopige doelstelling werd door U de stelling verdedigd, dat op korte termijn geen geweldadige actie in Nederland te verwachten viel. Op grond van deze mening kon beveiliging tegen sabotage als secundair worden aangemerkt. Inmiddels is de internationale situatie in dit opzicht in belangrijke mate verslechterd, zodat het gewenst lijkt het probleem opnieuw te stellen.

*accord
8.*

Verdraag van

Indien de conclusie zou moeten luiden, dat de beveiliging tegen sabotage in belangrijkheid is toegenomen, dan heeft dit belangrijke gevolgen voor de methode van werken. Naar mijn mening is dan het volgende nodig :

- 1o. Inventarisatie van de gehele Nederlandse industrie, waarbij in het bijzonder zal moeten worden gelet op die bedrijven, die
 - a. noodzakelijk zijn voor de landsverdediging ;
 - b. belangrijk zijn voor de noodzakelijke burgerlijke behoeften.

Daarbij zal dus speciaal moeten worden gelet op de zwakke schakels, die het geheel doen samenhangen, waarbij als meest belangrijk moeten worden genoemd de energie-bedrijven. Tot nu toe is er in het geheel geen aandacht besteed aan het probleem van de energie-voorziening. Het is zonder meer duidelijk, dat een beveiliging tegen sabotage juist moet beginnen met deze bedrijven.

2o. Vervolgens zal overleg moeten worden gepleegd met de Afdeling B teneinde een betere coördinatie te verkrijgen dan tot nog toe bestond. De Afdeling B zal dan in staat moeten zijn een inzicht te verkrijgen in de communistische groepen, bedrijsgewijze gerangschikt. In het bijzonder zullen met de Heer Muys van Afdeling B de maatregelen moeten worden besproken om van de bona fide vakverenigingen in dit opzicht gebruik te maken.

3o. Wanneer op deze wijze een overzicht tot stand komt van de te verwachten moeilijkheden bij politieke onlusten zal het noodzakelijk zijn deze overzichten ter beschikking te stellen van de politie, teneinde de politieorganen in staat te stellen van onze voorbereidende maatregelen gebruik te maken en hen bovendien de gelegenheid te geven van te voren hun personeel in te delen over de vitale bedrijven.

Wanneer deze zaak met succes zou kunnen worden opgelost zal het voor de politie gemakkelijk zijn om een volledige alarmregeling voor te bereiden, zodat een druk op de knop voldoende is om het systeem te doen werken.

4o. In de bedrijven zelf zal het systeem van een enkele contactman moeten worden verlaten en worden vervangen door een systeem, waarbij kleine security-boards worden ingesteld. Dit vereist veel voorbereiding, opdat voorkomen worde, dat reeds bij voorbaat de voorgenomen plannen uitlekken. In verband daarmee zal de

security-

security-board klein moeten zijn , echter zodanig samengesteld, dat elke vitale afdeling daarin behoorlijk tot zijn recht komt.

Deze gehele voorstelling van zaken heeft een belangrijk principieel aspect : er is hier nl. een overgang van de eigenlijke intelligence naar de vraagstukken van openbare orde en veiligheid. Ik kan niet beoordelen in hoeverre wij geroepen zijn om deze brug te slaan.

Het lijkt mij echter noodzakelijk, dat, op welke wijze dan ook, er maatregelen worden genomen om de tegenpartij een slag voor te blijven.

's-Gravenhage, 5 Maart 1948.

UITTREKSEL

Voor CD 122 (I.A.) Naam Beleidskwesties "D" Ac. Veiligheid.
Origineel in OD 601 Naam Bev. Philips
Volg nr. Ag, nr. Aard van het stuk Rapport bespreking Eindhoven
op 13-5-'48 Afz. D III a Datum 12-5-'48

- 16) De heren VAN WALSUM en GUEPIN zijn thans bezig bij Minister van Maarseveen en Minister v.d.Brink om met spoed een Nederlandse security-wetgeving er door te krijgen. Zij doen dit naar aanleiding van de opmerkingen van H.-C.V.D. bij de bespreking van 21 April.

Philips heeft een zeer groot belang bij een security-wetgeving. Er bestaan agreements met Angelsaksische landen over uitwisseling van research-gegevens. Bij deze contracten is bepaald, dat over en weer alle inlichtingen zullen worden verstrekt voor zover dit door de betreffende regeringen niet is verboden.

Langzamerhand worden alle interessante dingen uit de Vereenigde Staten verboden. Philips daarentegen, moet alles blijven geven. Deze situatie is volstrekt onaanvaardbaar en Philips doet het ook niet en schendt eigenlijk het contract.

Nu de Amerikanen op de hoogte zijn van de nieuwe radio-buizen, doch de techniek daarvan niet kennen, kunnen zij opgave eisen in een civiel proces, dat Philips miljoenen kan kosten. Het is de zaak om van Nederlandse zijde spoedig stappen te ondernemen, doch in Nederlandse legerkringen wordt van het belang van deze dingen niets begrepen.

Hoewel Philips een security-wetgeving zou toejuichen, maakt het zich ook bevreesd, dat de beslissing over de security-ban in handen zal worden gelegd van het "manne-tje Govers", die hiertoe volkomen onbekwaam is.

Zij dringen sterk erop aan, dat onzerzijds in dat geval de hand op de security-ban zal worden gehouden.

Uitgetrokken door v. Iijk Afd./Sectie Secr. D. Datum 21-5-'48

UITTREKSEL

Voor OD 122 Naam Beleidskw. "D" Econ. Veiligheid.....
Origineel in OD 601 Naam Beveiliging Philips.....
Volg nr. Ag. nr. Aard van het stuk Rapport bespreking te Eind-
hoven op 18-5-'48 Afz. D. III a Datum 19-5-'48.....

- 17) Philips volgt op het ogenblik de politiek om geen enkel nieuw gegeven meer naar Oost-Europa te laten gaan (met uitzondering van enkele onbelangrijke geachte processen).

Dit betekent, dat de fabrieken, voor zover ze nog in hun handen zijn, (bijv. Hongarije) langzamerhand nutteloos worden. Zij krimpen die fabrieken dan ook in, met het gevolg, dat ze hun technisch bewaarde krachten, ofwel naar het Westen moeten halen, ofwel hen in feite uitleveren aan Oost-Europa.

Tegen dit transporteren naar West-Europa bestaan uiteraard security-bezwaren, omdat men niet weet wat voor vlees men in de kuip heeft.

Vraag aan ons: Zien wij kans om deze lieden bijv. scherp te laten verhoren, of beter nog, kunnen wij iets in die Oost-Europese landen nagaan ?

Deze vraag werd gesteld naar aanleiding van het geval KONCZ, een Hongaar, die technisch zeer goed is en die men betrouwbaar acht.

Philips kan moeilijk zelf ondervragingen gaan houden.

Uitgetrokken door Afd./Sectie Datum

UITTREKSEL

Voor OD 122 Naam Beleidskwesties "D" Econ.Veiligheid.

Origineel in CD 601 Naam Beveiliging Philips.....

Volg nr. Ag. nr. Aard van het stuk Rapport bespreking te Eindhoven

op 18-5-'48 Afz. D III a Datum 19-5-'48.....

10).....Philips vraagt, of zij afschrift kunnen krijgen, ook van de gunstige rapporten (antecedenten-onderzoek personeel), teneinde met onze hulp, voor de vitale objecten behoorlijke personeels-gegevens op te bouwen. Op zichzelf is dit hoogst gewenst.

Er is geen toezegging gedaan, omdat hierover eerst door H.-C.B.D. moet worden beslist.

Wat betreft het gebruik van de gegevens, heb ik de volgende beperkende maatregelen voorgesteld:

Indien wij hen gegevens verstrekken zullen deze

- a) uitsluitend ter beschikking mogen zijn van de security-officer;
- b) naar ons genoegzaam zijn opgeborgen;
- c) zonder vermelding van bron of herkomst door ons worden verstrekt, terwijl ook door hen geen bron daarop mag worden vermeld;
- d) door de security-officer aan ons worden teruggegeven indien hij zijn functie beeindigt, tenzij wij bereid zijn, zijn opvolger dezelfde faciliteiten te geven.

Uitgetrokken door v. Nijk Afd./Sectie Secr. D Datum 25-5-'48.....

Aan Hoofd D.

Bijgaand enige aantekeningen t.b.v. Hoofd C.V.D.
De bedoeling is geweest om onze ervaringen op dit terrein
in "a nutshell" neer te leggen.

Het geschrift eindigt met enkele voorbeelden,
die fictief zijn. Ze zijn in zoverre reeel, dat de gevallen
A. en B. in minder volledige vormen zich werkelijk hebben voorgedaan
Daarbij slaat geval A. op het V.W.O. en Philips.

Het lijkt me echter toe, dat in dit, waarschijnlijk
enigszins lekke gezelschap, het V.W.O. beter niet met name
kan worden genoemd.

'S Gravenhage, 19-4-'48.

D.III.a.

6 x

Enige aantekeningen voor de bespreking met "The big Four"
op 21. April 1948.

1. Wanneer we spreken over "security" of "beveiliging" van een bedrijf, dan moeten we daarbij denken aan preventieve bestrijding van verborgen activiteit.

Die verborgen activiteit kan zijn: Spionage,
Sabotage,
Propaganda, met als politiek
doel: de verstoring van de arbeidsvrede.

2. Preventieve bestrijding dient systematisch te geschieden. Het betekent een zodanig gebruik of een zodanige omvorming van de organisatie van het bedrijf, dat verborgen activiteit wordt onmogelijk gemaakt of zo bezwaarlijk, dat de activiteit de aandacht trekt. *althans*
3. Aangezien we hier primair met een organisatie-vraagstuk te maken hebben, is het duidelijk dat een groot bedrijf de ^Finleiding van de security op een hoog hiërarchisch niveau moet zitten; dwz. hoog genoeg om gemakkelijk acces te hebben tot de eigelijke bedrijfsleiding.
4. Dit hoge hiërarchische niveau heeft als nadeel, een geringe bekendheid met de feitelijke toestanden in het bedrijf. Derhalve is het nodig dat de security leider de medewerking krijgt van personen uit de technische organisatie.
5. De medewerkers zullen moeten worden gekozen, afhankelijk ^{van} de aard van het bedrijf. In het algemeen zullen bij de grote bedrijven met eigen research ten minste een man voor de laboratoria en een man voor het fabricage-proces nodig zijn.
6. De medewerkers dienen met zorg te worden gekozen, niet alleen op hun betrouwbaarheid, maar ook op hun psychologische instelling tegenover de problemen. Alarmisten en klets-kousen zijn hier een gevaar.
7. Wanneer het bedrijf van die aard is, dat zelfs een buitenstaander security-maatregelen verwacht, is er weinig ~~gevaar~~ of bezwaar tegen, dat de leider van de security als zodanig enigermate bekend is. Bepaald ongewenst is dit, althans in vreedstijd t.a.v. zijn medewerkers.
8. De security behoeft als sluitstuk een actieve bedrijfs-politie. Deze heeft geen organiserende doch een controlerende taak, t.a.v. de security. Het is noodzakelijk dit scherp in het oog te houden, omdat veronachtzaming van deze werkverdeling in de praktijk zeer ongunstig blijkt te zijn. *in een hand*
Dirigeren en controleren ~~verslapt de activiteit, als het in een hand wordt gehouden.~~
Bovendien is er een sterk verschillend type nodig voor deze activiteiten.

Tegenwoord onder a en b, alsmede het hoofd van de bedrijfspolitie

9. Samenvattend zijn dus nodig:
- Een security-leider.
 - Medewerkers, tenminste: voor research en productie.
 - Bedrijfspolitie (~~hoofd~~)
- Deze functionarissen zullen in voortdurend overleg en in samenwerking met de C.V.D. moeten werken.
10. Het is mogelijk om van de zijde van de C.V.D. een elementaire training op dit terrein te geven. Grotendeels is dit echter een gebied van "common sense" De accenten zullen bij de verschillende medewerkers ook heel verschillend liggen, b.v. als volgt:
- Beveiliging tegen spionage is vooral belangrijk bij de research.
 - Beveiliging tegen sabotage bij de fabricage;
 - Beveiliging tegen propaganda is vooral het terrein van de bedrijfspolitie.
- In overleg met de aan te wijzen security-leider zal in ieder afzonderlijk geval moeten worden gezien wat onzerzijds aan instructie kan worden gedaan.
11. De uitwerking van het bovenstaande vraagt een uitgebreide detaillering, waartoe pas kan worden overgegaan, nadat de security-leider is aan-gewezen. Bij deze detaillering dient men zich te wachten voor een dogmatische toepassing van schema's; flexibiliteit is hier eerste vereiste.
12. Juist om een grote mate van beweeglijkheid te houden is het noodzakelijk dat de bedrijven de security ten volle zien als eigen taak, en niet op de C.V.D. leunen. De C.V.D. kan niet veel anders doen dan ~~op beperkte schaal~~ instrueren en adviseren. Slechts bij uitzondering kan van de C.V.D. activiteit uitgaan t.a.v. concrete gevallen.
13. De hierboven geschetste werkwijze geldt voor vreedstijd. Voor oorlogsomstandigheden zijn andere maatregelen noodzakelijk, die zo nodig in overleg met den security-leider kunnen worden ontworpen.
14. Enige voorbeelden ter illustratie van de voorgestelde werkwijze:
- Door C.V.D. wordt vastgesteld dat in een bepaalde organisatie van wetenschappelijke werkers, ongewenste elementen een grote invloed uitoefenen. Een van de laboratorium-krachten van een bedrijf blijkt sterk onder die invloed te staan. Er is een vermoeden doch geen zekerheid van spionage. In dat geval wordt contact opgenomen met den security-leider van het betrokken bedrijf. Deze vraagt advies aan zijn wetenschappelijke medewerkers, die inlichtingen geeft omtrent de aard van de werkzaamheden van de betrokkene. Het blijkt dat hier sprake is van research-werk. dat van grote betekenis is voor het bedrijf of de militaire veiligheid van het land.

Met behulp van de research-deskundige wordt nu vastgesteld op welke wijze moet worden gehandeld, b.v. door den betrokkene een andere opdracht te geven en het werk over te dragen.

- B. In de fabriek wordt een werktuig beschadigd aangetroffen. De fabricage-deskundige meent dat er sprake is van sabotage. Door de bedrijfs-politie wordt een onderzoek ingesteld naar al de-
genen, die bij het werktuig zijn geweest in de verdachte periode.
Voorts worden de betreffende namen in de C.V.D.-documentatie gecheckt. De dader blijft onvindbaar. Het geval wordt nauwgezet geanalyseerd en opgelegd. Na enige tijd doet zich weer een geval van sabotage voor. Nadat dezelfde methode is toegepast, wordt door eliminatie de kring aanzienlijk verkleind. zodat de dader met grote mate van waarschijnlijkheid kan worden aangewezen.
- C. De bedrijfs-politie constateert een systematische geruchten-campagne, met onrust-verwekkende-strekking. Hij meldt dit aan den security-leider. Deze laatste neemt contact op met de C.V.D. ten einde te onderzoeken in hoeverre hier sprake is van gecoördineerde actie op verschillende plaatsen.

Notitie voor: O.D. 597 122

Bel.kwesties Vitale Bedrijven X III
van : D III b.

Betreft: Rapport van de bespreking met Overste
de Jong M.S.D., gehouden op 2/6-'48
door D III b.

Naast de bij ons bekende fabrieken en werven, die thans werkzaamheden voor de in aanbouw zijnde nieuwe schepen verrichten, zijn ook opdrachten verstrekt aan:

N.V. STORK,

te HENGELLO.

De onderdelen die deze fabriek in bewerking heeft zijn van vitaal belang voor de in aanbouw zijnde eenheden.

Contact dient te worden gelegd.

's-Gravenhage, 2-6-'48

D III b.

Notitie voor OD 122
Beleidskwesties D III
van D III b.

Betreft: Rapport van de bespreking met Kolonel BUSSEMAKER,
gehouden op 3 Juni 1948, door D III b.

Kolonel BUSSEMAKER gaf de onderstaande fabrieken op die werken, of gaan werken, voor de in aanbouw zijnde 2 kruisers en onderzeebootjagers:

HEEMAF - Hengelo	is met productie begonnen, In de eerstvolgende maanden nog niet veel Marine-opdrachten.
HAZEMEYER APPARATEN Hengelo	Bezig met bouw van schakelkasten en schakelborden.
DORDTSE ELECTROMOTOREN- FABRIEK / Dordrecht.	Opdracht ontvangen.
SMIT's TRANSFORMATOREN- FABRIEK - Nijmegen	Kleine opdracht ontvangen.
TRANSFORMA - Amsterdam	Kleine opdracht ontvangen.
DRAKA - Amsterdam	Belangrijke opdracht lopende.

Opmerking: Overste BAX doet dienst als Cudst-aanwezend Zeeofficier te Amsterdam.
Overste SLUITERS is hem in zijn functie aan het Departement van Marine opgevolgd.

's-Gravenhage, 3-6-'48

D III b.

UITTREKSEL

Voor OD 122 Naam Beleidskwesties D III

Origineel in OD Naam Beveiliging AKU

Volg nr. Ag. nr. Aard van het stuk Rapport bespr. te Arnhem pp
2 Juni 1948 Afz. D III a Datum 5/6-'48

- 3) BORSTLAP vroeg, of er geen regeling kon worden getroffen, waardoor meerdere bedrijven in zijn gemeente (Arnhem) op dezelfde voet worden bewerkt.
Hij noemde in dit verband de openbare nutsbedrijven en de scheepswerf "Prins", die loodsboten bouwt.
Er is afgesproken, dat dit inderdaad zal gebeuren, doch dat dit vermoedelijk nog een half jaar zal duren.

Uitgetrokken door v. Wijk Afd./Sectie Secr. D Datum 15-6-'48

Betreft: Beslissingen van H.C.V.D. op enkele vragen.

1) Het vraagstuk van de Industriële security-wetgeving.

Er blijkt een commissie te zijn gevormd voor dit vraagstuk, waarin de heer Hazenberg voor de C.V.D. zitting heeft.

De heer Hazenberg zal over dit vraagstuk worden geadviseerd en daartoe mede gebruik maken van de diensten van Dr.Smit.

2) Betreffende het nagaan van Philips-personeel, dat wordt aangetrokken uit Oost-Europa.

Contrôle in Oost-Europese landen is slechts in uitzonderings gevallen mogelijk.

Ondervragingen hebben slechts betrekkelijke waarde, terwijl op dit ogenblik daartoe ook de geschikte organen ontbreken.

Ten einde een inzicht te krijgen in de omvang van het probleem, moet aan Philips worden gevraagd, een lijst te verstrekken van alle vreemdelingen die in dienst zijn.

3) Betreffende het opbouwen van personeels-kartotheek bij Philips.

Op voorwaarde dat de reeds genoemde waarborgen worden nageleefd, kan, als uitzondering, tot het verstrekken van gegevens worden overgegaan.

4) Het is gewenst dat aan enkele personeelsleden van de Philips-politie een intelligence opleiding wordt gegeven. Hier schuilen grote gevaren in en er zal op moeten worden gewezen, dat misbruik van de door ons bij te brengen kennis ten behoeve van Philipsbelangen, door ons zeer hoog zal worden opgenomen.

De uitvoering hiervan zal bij voorkeur moeten plaats vinden in Juli en Augustus van dit jaar.

's-Gravenhage 5-6-'48

D III a

Samenvatting van de bespreking tussen de Heren Flv.H.-C.V.D., H.D. en D III s, gehouden 11 Juni 1948, betreffende wetsontwerp inzake security maatregelen op industrieel gebied.

1. Vastgesteld werd, dat de doelstelling dezer wetgeving niet bekend was.
Volgens het Flv.H.-C.V.D. was de doelstelling door de Minister van Justitie bij de installatie der commissie van voorbereiding, ook niet dan uiterst vaag geformuleerd.
Een ministeriële nota betreffende deze materie zou evenmin bestaan.
2. Als gevolg hiervan komt het wenselijk voor, dat in de commissie drang wordt uitgeoefend om allereerst nadere inlichtingen te vragen aan de Minister van Justitie, dan wel zelf een concrete doelstelling te formuleren.
3. Een algemene "security-ban", waarbij de Regering gemachtigd wordt, bepaalde onderzoekingen, eventueel zelfs tegen de wil van de onderzoekers (eigenaars), geheim te verklaren, is niet wenselijk. Het academisch onderzoek, dat noodzakelijkerwijs ook onder deze wet zou vallen, wordt dan van zijn vrijheid beroofd. Bovendien ligt hierin opgesloten, een aantasting van de particuliere eigendommen.
Een vergelijking met de octrooi-wet gaat niet op. De octrooi-wet geeft wel de mogelijkheid, een vinding in het belang van de Staat te onteigenen, maar erkent impliciet, de eigendomsrechten van de uitvinder.
4. Wil men toch de mogelijkheid scheppen, dat een bepaalde vinding door een "security-ban" beschermd wordt, dan zal in het wetsontwerp een clause moeten worden opgenomen, waaruit blijkt, dat een dergelijke "security-ban" slechts gelegd kan worden, met goedvinden van de eigenaars van de resultaten der research.
5. Nagegaan zal moeten worden, hoe deze materie in het buitenland (met name Amerika) geregeld is.
6. Een regeling, bedoeld als onder 4, schept echter de mogelijkheid, dat de industrie zich bevoordeelt ten koste van het algemeen belang of van concurrerende ondernemingen. Ook zijn mogelijkheden voor niet-vervolgbare octrooi-schendingen aanwezig. Voorts kunnen complicaties optreden bij industriën, welker bedrijf niet uitsluitend op Nederlands grondgebied gevestigd is.
7. In hoeverre het mogelijk is, de beveiliging der militaire research via de geprojecteerde wet te bevorderen, kan eerst gezien worden, als de taak van de commissie van voorbereiding, duidelijk is vastgelegd.

BOSS. No. : _____
ORT.: *Waarh.*
DATUM: *12-6-40*
PAR.: _____

R.V.D.

Amerikanen vragen *15* inlichtingen

*Consulaat wil alles weten over
Nederlandse firma's*

De Nederlandse firma's worden thans vergast op „vertrouwelijke” formulieren van het Amerikaanse Consulaat op het Muuseumplein te Amsterdam. In deze formulieren moeten deze firma's precies mededelen, wat zij produceren of waarin zij handelen. Tevens moet aangegeven worden, uit welke landen zij hun grondstoffen of goederen betrekken en hoeveel, wat hun kapitaal is, wie hun directeuren, vennoten of eigenaren zijn, wat hun nationaliteit is, hoeveel zij jaarlijks omzetten, hoeveel personeel zij gebruiken, over hoeveel reizigers zij beschikken enz. Verder moeten de firma's opgeven hoeveel schade zij hebben geleden in de oorlog en wie „de meest belanghebbende” in de zaak is.

Gegevens naar Washington

schrift VERTROUWELIJK Ref. 610.1 B en de brieven de ondertekening van de Amerikaanse vice-consul te Amsterdam Thomas W. McElhinney.

Als de firma niet spoedig antwoord geeft, komt er een tweede formulier van het consulaat met een speciale „aanmaning”. Daarbij staat dan, dat wanneer men „geen interesse heeft in de handel met Amerika” men dit ook moet vermelden. De gegevens moeten worden doorgezonden naar het Departement van Handel te Washington!

Wij stellen de vraag aan de Nederlandse regering of het aan een buitenlands consulaat veroorloofd is in een massa-formulier zulke onbeschaamde vragen te richten aan Nederlandse firma's. Er worden vragen in gesteld, die een belastinginspecteur niet zou durven te stellen.

Maken de Amerikanen al de inventaris op van „hun Nederland”? Is het de bedoeling van de Amerikaanse regering om „zwarte lijsten” op te stellen van firma's, die „geen interesse hebben aan de handel met Amerika” of die niet voldoende goederen uit de Verenigde Staten betrekken? Vraagt het Amerikaanse ministerie, dat wil weten wie „de meest belanghebbende is”, deze inlichtingen om handel te drijven of om een plan op te stellen om de voornaamste bedrijven onder Amerikaanse invloed te plaatsen? Is dit een „gründliche” voorbereiding voor de economische „bezetting” van ons land door Wallstreet? De formulieren dragen het op-

UITTREKSEL

Voor OD 122 Naam Beleidskwesties D III
Origineel in OD 601 Naam Beveiliging Philips
Volg nr. Ag. nr. Aard van het stuk Rapport bespreking op 28-6-'48
te Eindhoven Afz. D III a Datum 30-6-'48

4.
Betreffende een kartotheek op te bouwen met behulp van onze gegevens, werd overeenstemming bereikt. Philips zal kaarten in duplo laten maken, die door ons worden ingevuld en waarbij 1 exemplaar wordt behouden. In geval van een nieuwe aanvraag, worden de namen op blanco kaarten aangebracht en deze aan de C.V.D. ter behandeling gegeven. De kaarten zijn eigendom van de C.V.D. en kunnen terug gevraagd worden.
Op de kaarten zal een classificatie worden aangebracht, aanduidende de mate van betrouwbaarheid van het bericht.
5. Betreffende de security-wetgeving.
Het blijkt, dat Van EIJK met enkele juristen, als adviseur optreedt van Mr. van Walsum. De voorstellen van Philips zijn nog niet definitief geformuleerd. Men wil echter het Amerikaanse systeem navolgen, welk systeem aan Van WIJK uiteen is gezet door de Amerikaanse Major LANGCOTT.
Ter onzer informatie zal Van WIJK een afschrift van de Amerikaanse bepalingen, onst ter beschikking stellen. In hoofdzaak komt het op het volgende neer:
Bepaalde plaatsen en objecten zijn prohibitory-places in de zin van de Amerikaanse security-wet. Bovendien alles, voor zover vallend onder een contract tussen de regering en enige particuliere Maatschappij, voor zover "declared prohibited".
Het komt dus hierop neer, dat Philips alleen gebonden zal zijn, wanneer de Regering contract afsluit.
Ik heb dit bestreden op grond van de mogelijkheid, dat Philips uitvindingen doet, die internationaal politiek bijzonder belangrijk zijn, doch door de Nederlandse weermacht niet kunnen worden gebruikt, als gevolg van de beperktheid der middelen.
Bij een volgende gelegenheid zal nader overleg worden gepleegd.
6. Betreffende de controle op vreemdelingen bij Philips werd overeengekomen, dat Philips een opgave zal doen van alle vreemdelingen, met uitzondering van de Belgische grensarbeiders. Hun aantal bedraagt ongeveer 200.
Na bestudering van de lijst, zal nader worden overlegd.

Uitgetrokken door v. Wijk Afd./Sectie Decr.D. Datum 5-7-'48

UITTREKSEL

Voor OD 122 Naam Beleidskwesties D III

Origineel in OD 1112 Naam Beveiliging AKU.

Volg nr. Ag. nr. Aard van het stuk Rapport bespreking op 24-6-'48
gehouden te Arnhem Afz. D III a Datum 30-6-'48

.....

Door het Amerikaanse Consulaat te Amsterdam zijn vragen gesteld betreffende de gang van zaken op economisch terrein. De gegevens konden niet worden teruggevonden doch wel de overeenkomstige gegevens van het vorige jaar, die toen ook aan het Amerikaanse Consulaat zijn opgegeven. Het motief van het vorige jaar was: "Indien U deze opgave doet, wordt U ingeschreven in het consulaire handelsregister".

Het motief waaronder het dit jaar werd gevraagd wist VISKIL zich niet meer te herinneren. VISKIL zal trachten de opgave op te sporen en zal die dan toezenden.

Uitgetrokken door v. Wijk Afd./Sectie Secr. D Datum 7-7-'48

UITTREKSEL

Voor OD 122 Naam Beleidskwesties D III
Origineel in OD 45 Naam Beveiliging K.L.M.
Volg nr. Ag. nr. Aard van het stuk Notitie van D IIIa betr.K.L.M.
in het security-systeem Afz. D III a Datum 19-7-'48

Op initiatief van H.-C.V.D. is overleg gepleegd met de heer FLESMAN, hetgeen er toe heeft geleid, dat de K.L.M. in het security-systeem zal worden betrokken.

Als contactpunt is daartoe aangewezen de heer S.VAN DEN BENT, Directeur Interne Organisatie.

Ten vervolge op dit onderhoud werd door de K.L.M. bij schrijven van 8 Juli 1948 (ACD 40457) een organisatie-schema toegezonden met opgave van de daarbij behorende naamlijst.

Daarop volgde een nadere bespreking op 12 Juli 1948

Uitgetrokken door v. Wijk Afd./Sectie Secr.D Datum 22-7-'48

UITTREKSEL

Voor OD Naam Beleidskwesties D III
Origineel in Naam Beveiliging Electr. Centr. Rotterdam
Volg nr. Ag. nr. Aard van het stuk Notitie van D II Ia
..... Afz D III a Datum 27-7-'48

.....

Tengevolge van een beslissing van H.-C.V.D. werd een aanvang gemaakt met het probleem van de beveiliging van elektrische centrales in Nederland. Er werd overeengekomen, dat het electriciteitsbedrijf te Rotterdam, als proefgeval zou worden gebruikt om een methode van beveiliging te vinden.

Daartoe verschafte H.-C.V.D. een introductie voor de Heer HOENKAMP, directeur van de Openbare Nutsbedrijven in Rotterdam, met als gevolg, dat een bespreking plaats vond op 23 Maart 1948, waarbij aanwezig waren de heren HOENKAMP en NOBEL (de laatste directeur van het electriciteitsbedrijf), H.-C.V.D., de commissaris van Politie MELLES en D III a.

Bij de bespreking werd de toezegging gedaan van de zijde van het energiebedrijf om een poging te doen, daaraan mede te werken, hoewel men van mening was, dat niet veel zou kunnen worden bereikt.

Deze mening werd versterkt bij de rondleiding van MELLES, KRUYT (beide van de Rotterdamse politie) en D III a door de Heer NOBEL op 31 Maart.

Aangezien het moeilijk was om onmiddellijk tot een behoorlijke afgrenzing van de vitale objecten te komen, werd besloten om het gehele personeel in de cartotheek van I.D. Rotterdam na te gaan.

Aan de hand van het resultaat, zou dan een nadere bespreking volgen.

.....

Uitgetrokken door v. Vijk Afd./Sectie Secr. D Datum 28-7-'48

C.V.D.

AFSCHRIJFT.

(ACD 42830, ddo.4-3-'48)

No: 379/-48-Geheim

Onderwerp: "Instructies Franse

Communistische Partij".

Bijlagen: één.

Hierbijgaand heb ik de eer E.H.E.G. te doen toekomen, een van "Rival" ontvangen exemplaar van een rapport, vermeldende de in het begin van Juni 1948 aan de Franse Communistische Partij verstrekte instructies (richtlijnen), waarvan verondersteld wordt, dat deze eveneens aan de Belgische Communistische Partij werden gegeven.

W.-

AAN:

De Heer Hoofd van de C.V.D.

Javastraat 68

's-GRAVENHAGE.

Un informateur digne de foi nous communique les renseignements suivants qui ont été transmis au début de ce mois au dirigeants du parti communiste français.

Il y a tout lieu de croire que les mêmes directives ont été données au parti communiste belge.

QUESTIONNAIRE REMIS AUX SECTIONS D'ENTREPRISES DANS LES USINES.

- La firme a-t-elle un service spécial de sécurité et de sûreté?
- Dans la négative, comment le terrain est-il gardé?
- La surveillance est-elle confiée à une société? Laquelle?
- Quel est l'effectif du service de sécurité?
- Comment sont réparties les équipes de service?
- Y a-t-il des camarades communistes parmi eux?
- Le service de sûreté est-il armé? Indiquer la nature des armes, et si possible, le calibre et le modèle.
- Combien de revolvers y a-t-il en tout?
- Où se trouvent les réserves d'armes et de munitions? Indiquer l'endroit sur le plan.
- Les hommes du service de sécurité sont-ils rassemblés pendant les heures de relève? Où? Indiquer l'endroit sur le plan.
- Les gardiens sont-ils accompagnés de chiens? Combien?

Les questions ci-dessus doivent être examinées et demandent des réponses exactes, même si le service de sûreté est confié à une société de surveillance.

- Y a-t-il des postes spéciaux de pompiers? Quel est l'effectif?
- Quel est l'état d'esprit des pompiers?
- Le service des pompiers entretient-il des relations avec le service de sûreté?
- Sont-ils sous les ordres de la même direction?
- Quelles sont leurs installations d'alarme sur le terrain? (avertisseurs, sirènes à vapeur ou électriques, indiquer l'emplacement sur le plan)
- A quelle distance est situé le poste de police le plus proche?
- Comment se sont comportés les pompiers lors des dernières grèves?
- Qu'est-ce que la direction communiste de l'usine considère important en cas d'action?

Se renseigner minutieusement sur toutes ces questions, mais observer la plus grande prudence.

QUESTIONNAIRE REMIS AUX DIRIGEANTS DES SECTIONS LOCALES DU P.C.F.

- Faire un croquis des accès principaux de la ville (Grandeur en mètres)
- Indiquer sur le plan les postes de police et leur équipement en armes.
- Effectifs de chaque poste.

Où sont stationnés les postes d'alerte?

← Situation des casernes, dépôts, parcs de matériel roulant?

- Points stratégiques de la ville?
- Lieux de dépôt des tramways?
- Fabriques, avec désignation (gaz, électricité...) Nombre d'ouvriers occupés? Quelle y est notre influence? Y a-t-il une cellule?
- Situation des postes, téléphones, Chemins de fer, parcs d'autos, champs d'aviation?
- Maisons de transports automobiles? Numéros de téléphone? Combien de voitures? Composition sociale du personnel, opinions politiques?

ORGANISATION DE L'ADVERSAIRE.

- Ses effectifs et leur répartition d'après les rues? Où se trouvent les chefs? Logement des gradés? Points d'alerte? Hommes de confiance? Mouchards
- Composition sociale de la population?
- Quelles sont les opinions politiques? (résultats des dernières élections)

NOTRE INFLUENCE.

- Effectifs du Parti? De nos organisations et de toutes celles affiliées au P.C.?
- Points d'alerte, logements, magasins?
- Quels moyens de communication avons-nous en notre possession?

Pour chacun de ces points établir des listes avec des chiffres précis et contrôlés.

Liège, le 29 juin 1948.

AFSCHRIFT.

RIJKSRECHERCHE 's-HERTOGEN BOSCH.

No. 102, Geheim.

Betreffende: Activiteit Communistische Partij
in België.

R A P P O R T. → *op gesteld*

Ondergetekende, Dirk J.J. van 't Hof, rijksrechercheur ter standplaats 's-Hertogenbosch, heeft de eer Udelgrootachtbare beleefd het navolgende te berichten:

Door het Federaal Secretariaat der Vlaamse Communistische Partij werd enige tijd geleden aan haar Partij-secretarissen in de Ford-fabrieken, Scheepswerven, Bell, Cockerill en Poel-Temsche een schrijven gezonden van de navolgende inhoud:

"De Antwerpse Federatie richt een Conferentie in voor de Metaalnijverheid in het teken der productieverhoging. U vindt hierbij een zeer uitgebreide vragenlijst betrekking hebbende op uw bedrijf. Mogen wij U verzoeken deze vragenlijst zo goed mogelijk in te vullen en er verdere voorstellen en suggesties aan toe te voegen dit met behulp van kamersden en desnoods buitenstaanders sympathisanten op de hoogte van het bedrijf.

Wij rekenen op U en bieden U onze kameradschappelijke groeten. Op het huidige ogenblik eisen de belangen van het land een bijzonder grote inspanning van reorganisatie en heropbouw in alle takken van onze nationale economie.

Het is dan ook noodzakelijk dat onze metaalnijverheid op een waardige wijze deelneemt aan den strijd voor een beter rendement en een belangrijke opdriving der productie. De metaalnijverheid in ons land moet zich bijzonder op het technische inspannen tot de verbetering en de hernieuwing van haar uitrusting welke het haar moeten mogelijk maken op internationaal terrein de plaats terug te herwinnen welke haar toekomt.

Wij willen een productie-conferentie van de metaal beleggen en hieruit opbouwende voorstellen halen teneinde de essentiële middelen te zoeken waarvan de toepassing een nieuwe vlucht kan en zal brengen aan onze metaalnijverheid. In het vooruitzicht hiervan zenden wij U bijgaande vragenlijst.

De Antwerpse Federatie der Vlaamse Communistische Partij verzoekt U dan ook te antwoorden op het grootst mogelijk aantal der gestelde vragen. Zij bedankt bij voorbaat voor het aandeel dat U aldus brengen zult aan het uitdiepen van het probleem.

Het is vanzelfsprekend dat de vragenlijst niet begrensd is en dat alle op- en aanmerkingen, alle voorstellen hieraan toegevoegd kunnen worden."

Bij vorengenoemd schrijven was een vragenlijst waarin de navolgende vragen waren gesteld.

Aan den Heer Procureur-Generaal
fgd. Directeur van Politie,
te 's-HERTOGEN BOSCH.

-Vragenlijst-

V R A G E N L I J S T.

Naam der Instelling:
Aard der voortbrengst:

I. PRODUCTIE.

1. Wat brengt uw onderneming voort.
Aard der voortbrengst: Kwaliteit:
Voor den oorlog:
Gedurende den oorlog:
Op het huidige oogenblik:
Voortbrengstmogelijkheid van de onderneming:
2. Welk is thans de kwaliteit van de voortbrengst in verband en verhouding met:
a) voor den oorlog
b) gedurende den oorlog
3. Komen de grondstoffen in voldoende hoeveelheden aan:
Welk is hiervan de hoeveelheid die ingevoerd moet worden:
Maak een vergelijk met de vooroorlogse periode:
4. Is de productie bestemd voor verbruik:
a) binnen de onderneming zelf (voor verder afwerking in atelier):
b) buiten de onderneming om in het land zelf verbruikt te worden:
c) door de geallieerde legers:
d) voor export.
Zou de verbetering van de kwaliteit de exportmogelijkheid niet verhogen?
Dewelke:
Waarom wordt dit niet toegepast?
5. Bestaat de mogelijkheid de productie te verhogen met behulp van de thans in gebruik zijnde uitrusting en het nu gebezigde personeel.
Zo ja, welke zijn de middelen welke gij vooropstelt om de instelling aan te passen aan de eisen door de moderne techniek gesteld.
6. Zijn er, sinds de bevrijding, bepaalde werkplaatsen buiten gebruik gesteld.
Waarom:
Zouden sommigen terug in werking kunnen worden gesteld.
Dewelke:
7. Hebt gij kennis van initiatieven welke genomen werden om de productie te verhogen.
Gingen zij uit van de directie:
de ingenieurs:
de arbeiders:
werden zij met succes bekroond:
Indien niet: waarom niet:
8. Hebt gij kennis van de in het oog springende feiten van wanbeheer welke de productie of het verzenden van de productie tegenwerken:
Geef ons enkele bijzonderheden.
9. Kent gij gevallen van remmen of sabotage der producties:

Wie waren de verantwoordelijken hiervan: de onderneming
de directeurs
de ingenieurs.

10. Is er een tekort aan grondstoffen in Uw streek:
Dewelke: ρ
Waar is de erkomst ervan:
Kunnen zij meer rationeel gebezigd worden:
Kunnen zij gevonden worden in de onmiddellijke omgeving:
Kunnen er besparingen op gebeuren:
Hoe:
Zijn de uitslagen goed:
Welke proefnemingen werden gedaan:
11. Is de uitrusting der onderneming in goeden staat van onderhoud:
Werden de nodige herstellingswerken uitgevoerd:
Is het niet nodig en bestaan er mogelijkheden zekere delen der
uitrusting te moderniseren:
Dewelke:
12. Worden de voortbrengstmethodes rationeel toegepast:
13. In welke mate wordt de huidige productie gedwarsboemd:
- door het niet toekomen der grondstoffen:
- dewelke:
- waarom:
-welk is de oorsprong ervan:
- door het verkeerd gebruik der in voorraad zijnde grondstoffen:
- zijn het transportmoeilijkheden:
- door gebrek aan brandstof of elektrische stroom:
- door gebrek aan arbeidskrachten: dewelke:
14. Welke zijn Uw voorstellen om de productie te verhogen in de nij-
verheidstak waarin U gebezigd wordt:

II. DE ARBEIDSKRACHTEN.

1. Welk is het aantal gespecialiseerde arbeiders op dit oogenblik
uitsluitend in Uwe onderneming tewerk gesteld:
Hoeveel gespecialiseerde arbeidskrachten zijn er in Uw specifieke
arbeidstak:
Bestaat er gedeeltelijk werkloosheid: aantal werkuren:
Hoeveel arbeiders werden er tewerk gesteld: Tijdens den oorlog:
voor den oorlog:
2. Indien er vermindering is, waar ligt de oorzaak:
Wat doen thans de gespecialiseerde arbeidskrachten die het vak
verlaten hebben:
De vermindering van de voortbrengst houdt zij verband met de ver-
mindering der arbeidskrachten:
Door welke middelen zou men er in gelukken vrij snel nieuwe ge-
specialiseerde arbeidskrachten: te vormen:
3. Welk is het huidige rendement van elke categorie arbeiders:
Welk was dit rendement voor den oorlog:
onder de bezetting:
Welk is volgens U het bereikbaar rendement en welk zijn de mid-
delen om het te bereiken:

4. Hebben de arbeiders uit de streek de wettelijk toegekende verhogingen ontvangen:
Welk is thans het loon van de bijzondere categorieën arbeiders:
de gespecialiseerde arbeiders:
de gespecialiseerde manoeuvres:
Hoe wordt het loon vastgesteld:
Hoe zou men de loonen kunnen verbinden aan een vermeerdering der productie en in hoever zou zulkdanige maatregelen de productie kunnen verhogen, beïnvloeden in den gunstigen zin:
5. Hoe wordt het familiebudget van de geschoolde arbeidskrachten vastgesteld:
ook voor de manoeuvres:
In welke mate kon het huidige loon in de behoeften voldoen:
6. Welke bijkomende voordelen genieten de arbeiders: bevoorrading kolen, hout.
Bestaan er verschillen tussen de verschillende categorieën:
Dewelke:
7. Laat het huidige loon de arbeiders toe een bijzondere krachtsinspanning te doen:
uit wat bestaat hun eetzak:
Welke zijn de minimum rantsoenen welke een bijzondere krachtsinspanning zouden toelaten:
8. Een verbetering in de veiligheidsmaatregelen en de hygiëne kan dit de productie beïnvloeden:
Kunt ge detailleren:
9. Kunt ge andere middelen of voorstellen aangeven welke de arbeiders zouden er toe brengen in uw specifieke nijverheidsstok te komen arbeiden:
10. Wat is uw mening over de voorwaarden waarin de jonge man thans den stiel aanleert:
11. Lijdt het werk der arbeiders niet onder het gebrek aan vervoer bijzonder voor de arbeiders die van buiten de streek komen:
Kunt ge vaste voorstellen doen om hieraan verbetering te brengen:

III. DE DIRECTIE.

1. Staan er aan het hoofd van uwe onderneming gewezen collaborateurs:
Zijn er tussen de leden der Directie, de ingenieurs, de dienstoversten en de werkmeesters collaborateurs:
Welk is thans hun houding tegenover het personeel:
Welk is de algemene houding van het overheidspersoneel: Hoe denkt gij hierover:
Hoe gebeurt de keuze van een arbeider om hem te bevorderen tot brigadier of meestergast:
Gebeurt de keuze rechtvaardig:
2. De initiatieven genomen door gieterijen, staalfabrieken, uwe onderneming, worden zij niet geremd door de trust en de maatschappijen waarvan zij afhangen:
3. Worden de Duitse verordeningen nog toegepast, welke in de huidige omstandigheden de oorzaak zouden zijn van een remmen der productie:

4. Doet de directie aan zwarte markt:
5. Zou de nationalisatie van de onderneming ten goede komen aan de verhoging van de productie:
aan de ontwikkeling van nieuwe takken van uw nijverheid:
6. Hoe zou de oprichting van bedrijfscomiteiten door het personeel het rendement in de hand werken:
Zou een bedrijfscomiteit kunnen opgericht worden in uwe onderneming binnen afzienbaren tijd:
Hebt ge voorstellen te doen betreffende de werking van zulkdenige comiteit: "

Vervolgens werd mij nog medegedeeld, dat door de Communistische Partij België thans grote propaganda wordt gemaakt onder het Bluis- en Brugpersoneel. Gedaan te 'S-Hertogenbosch, enz.

A f s c h r i f t

MINISTERIE VAN MARINE

AAN

Het Hoofd der Onderafdeling

Begroting

VM/343/48

's-Gravenhage, de 20e September 1948.

onderwerp: Opgave
Leveranciers

Opgave van leveranciers waarmede contracten voor
1949 zijn afgesloten.

1. Ver. Ned. Vliegtuigfabrieken
"Fokker" i.o.
2. Aviolanda, Maatschappij voor
Vliegtuigbouw N.V.
3. K.L.M.

het Hoofd der Onderafdeling
Vliegend Materieel,
De H.O.M.S.D. I,

w.g. J.W.Holterman.

AAN: de Sous-Chef Materieel

Afschrift aan: het Hoofd der Onderafdeling Bevoorrading

No.: MT 37/1/9

Datum: 20 September 1948

VAN: het Hoofd der Onderafdeling Naut. Techn. Instr.

Onderwerp: Goederenraming 1949.

Opgave van leveranciers die belast zijn met orders voor
Naut. Techn. Instrumenten.

<u>Naam</u>	<u>Opdrachten voor:</u>
Nederlandse Instrumenten Compagnie "NEDISCO" Molensingel 9-15 Venlo.	Automatische navigatie tafels; hoofd luchtplotten; revisie afstandmeters.
P. J. Feteris v. Blankenburgstraat 5, 's-Gravenhage.	Sperry-kompassen en onderdelen.
Firma Koopman & Co., Stadhouderskade 6, Amsterdam.	Salloggen en onderdelen
Marine Instruments Ltd., W. C. Grootenhuis, Wijnhaven 23, Rotterdam.	Diepzee draadlodings- toestellen.

Voor de overige nautische instrumenten zijn geen vaste leveranciers
aangewezen; de daarop betrekking hebbende goederenramingen zullen door
mij worden opgemaakt.

het Hoofd der Onderafdeling
Nautische Instrumenten,

w.g. B. C. M. Schouten.
Kapt. Luit. t. Zee.

A f s c h r i f t

Onderafdeling Bewapening

Firma's en fabrieken waar opdrachten geplaatst zijn.

1. H O F A (Hollandse Optiek fabriek), Brunnen
2. WIENER, Postbus 4075 (Oost), Amsterdam
3. DUYVIS, Postbus 10, Koog aan de Zaan
4. N.V. Ned. Springstoffenfabriek, Heerengracht 204, Amsterdam
5. N.V. Artillerie Inrichtingen, Hembrug
6. Oleïne en Stearine fabriek "Zevenbergen"
corr.adres Fa. J.H.Wigleven, Persoonshaven 58, Rotterdam
7. N.V. Wilton Feyenoord, Schiedam
8. Kornelis Kunsthars industrie, Steenwijk (O.) 't Diep
9. MEDISCO, Postbus 40 Venlo (Molensingel 9-15)
10. Hollands-Signaal, Postbus 42, Hengelo
11. A.J. Kat voorheen Johan Loeff
N.V. Kon. Ned. Kunstvuurwerkfabriek, Haarlemmerweg, Leiden.

A f s c h r i f t

AAN: Sous-Chef Materieel
VAN: Scheepsbouw
No.: O/7287-B.
DD.: 20 September 1948.

De door U gevraagde lijst van werven, waar schepen voor de Kon. Marine zijn gecontracteerd luidt, als volgt:

- 3 loodsboten, Boele's Scheepswerven en Machinefabrieken, Bolnes. (bij Rotterdam).
- 2 loodsboten, N.V. Scheepsbouwwerf, Gebr. Pot, Bolnes, (bij Rotterdam).
- 1 loodsboot, Arnhemse Stoomalephelling Mij. N.V., Postbus 27, Arnhem (Wellicht in 1948 nog gereed).
- 1 loodsboot, "De Hoop" Scheepswerf, Lobith. (Wellicht in 1948 nog gereed).
- 2 betonners, Stapel N.V., Spaarndammerscheepswerf, Spaarndam.

Verder volgt hier een overzicht van de schepen, die in opdracht door de Minister van Marine in bouw zijn genomen, maar waarvan de contracten nog niet zijn getekend:

- 1 kruiser, Rotterdamse Droogdok Mij., Postbus 913, Rotterdam.
- 1 kruiser, Wilton-Rijenoord N.V., Postbus 22, Schiedam.
- 3 jagers, N.V. Kon.M.I.J. "De Schelde", Scheepswerf en Machinefabriek, Postbus 16, Vlissingen.
- 1 jager, Wilton-Rijenoord N.V., Postbus 22, Schiedam.
- 1 jager, Rotterdamse Droogdok Mij., Postbus 913, Rotterdam.
- 1 jager, Ned. Dok- en Scheepsbouw Mij., C. Douwesweg 1, Amsterdam.
- 1 loodsboot, Boele's Scheepswerven en Machinefabrieken, Bolnes, (bij Rotterdam).
- 1 loodsboot, N.V. Scheepsbouwwerf, Gebr. Pot, Bolnes, (bij Rotterdam).
- 1 opn. Indie, P. Smit Jr. N.V., Machinefabriek en Scheepswerf, Stadionweg 85, R'dam.
- 1 opn. Indie, Gusto, fa. A.F. Smolders, Schiedam.
- 1 opn. Holland, Fa. A. Vuyk en Zn., Dorpstraat 98, Capelle a/d IJssel.
- 4 dregboten, N.V. Scheepsbouwwerf v/h de Groot en van Vliet, Slikerveer.

De Rijkswerf wordt hier buiten beschouwing gelaten evenals de reparatie.

De Directeur van Scheepsbouw,

w.g. Ir. G. de Rooy.

OPGAVE der voornaamste leveranciers, betrokken bij de elektrische installaties voor
nieuwbouw en reparatie van Marine objecten.-

Leverancier	Adres	Soort van artikel
Philips Verkoop Mij. voor Nederland	Eindhoven	Diversen (gloeilampen.verl. en meetapparatuur).
N.V.R'damse Electr.Mij v/h H.Groon en Co.	R'dam, Schiemond OZ 22	Installatie materiaal, etc.
Groeneveld, v.d.Poll en Co.'s Electr.Tech.Fabriek	Amsterdam, de Ruyter- kade 41-43	idem
N.V. Electrotechnische Fabriek A. de Hoop	R'dam, Willingestr. 2 Postbus 5014	idem
Fa.Mijnssen en Co.	A'dam, Keizersgracht 205	idem
Electrotechn.Mij N.V.v.Rietschoten en Houwens	R'dam W.Westzeedijk 469-479. Postbus 16025	idem
Techn.en Electrotechn.Install.Bureau Sterel en Wechgelaar	Zaandam, Oostzijde 25	idem
N.V.Electrotechn.Industrie v/h Willem Smit en Co.	Slikkerveer	Elec.tr.machines etc.
N.V.Fabriek v.electr.apparaten Hazemeyer	Hengelo, Bornsestraat 1 R'dam, Mathenesserlaan 201	Installatie materiaal (nieuwe ontwikkeling).
N.V. Electr.Apparatenfabriek v/h van Wijk en Visser	Geldermalsen	Schakelapparatuur
N.V.Kon.Fabriek van Instrumenten en Eleo.Apparaten "Inventum".	Bilthoven, Leyenseweg 101	Kook- en verwarmings- apparatuur.
N.V.Tech.Bureau Marijnen	Den Haag, Waldorpstraat 52	Koelinstallaties.
N.V.Ned.Instrumenten en Electr.App. fabriek "Nieaf".	Utrecht, Jutphaasseweg 205	Meetinstrumenten.
N.V.Telefoonmaatschappij Ericsson	Rijen	Telefoons
G.V.Mij voor Metaalbewerking "Industria"	R'dam - N.Rozenlaan 115 Postbus 569	Install.materialen etc.-
N.V.Holl. Draad- en Kabelfabriek "Draka"	Amsterdam, Hamerstraat 10 Postbus 1013	Kabels.

A f s c h r i f t

N O T A.

AAN :S.C.M.

VAN :V.O.T.D.

DATUM :22 September 1948.

81379 (WTB)-MY/XVII/A.

ONDERW.:Opgave goederen raming door fabrieken enz.

waar aanleiding van de bespreking op Zaterdag 18 September bij de V.O.M.,
doe ik UHoogedelgestreng hierbij de gevraagde opgave van de aan te schrijven
leveranciers toekomen.

1. de Dok- en Werf Maatschappij
Wilton-Fyenoord N.V.,
Postbus 22 - Schiedam.
2. de Rotterdamse Droogdok My., N.V.
Heyplaatstraat 21 - Rotterdam.
3. de N.V. Koninklijke My. "De Schelde",
te Vlissingen.
4. de N.V. Koninklijke Machinefabriek
Gebr. Stork en Co.,
te Hengelo (O).
5. N.V. Werkspoor, Oostenburgermiddenstraat
Amsterdam.
6. Kromhout Motoren Fabriek D.Goedkoop Jr. N.V.,
Ketelstraat 2, - Amsterdam (W).
7. N.V. Scheepsbouwwerf Gebr. Pot-Blones.
8. J. en K. Smit's Machinefabriek N.V.,
Kinderdijk.
9. Machinefabriek en Scheepswerf van F.Smit Jr.N.V.,
Stadionweg 85 - Rotterdam.
10. N.V. Boele's Scheepswerven en Machinefabriek,
Bolnes - Rotterdam.
11. Werf Gusto, Fa. A.F.Smolders
Schiedam.
12. Scheepswerf A.Vuyck en Zn.,
Capelle a/d IJssel.

DE VLAGOFFICIER VAN DE TECHNISCHE DIENST,
Hoofd Onderafdeling Werktuigbouw (mat.);
De Schout bij Nacht M.S.D.,

w.g. J.B.Berck.

Volgno.

28 OCT. 1948

ASD 148450

In verband met de aanwijzing van Ltz.II Middeldorp tot "Officer for industrial security" bij Marine is bijgaand overzicht van de lopende en aan te gane orders opgemaakt door Afd.Materieel van de Marine Staf.

Ontvangen van M. op 27 October 1948.

's-Gravenhage, 27-10-'48

D III a

15 DEC. 1948

ACD / 11532

Notitie voor CD 122; Beleidskwesties D III a
van D III a

Betreft: Rapport van de bespreking met de heer Mijnlief
door H.B. en D III a, op 12-11-'48

- 1) Aan de heer Mijnlief werd een uiteenzetting gegeven van de gevolgen van de opheffing van het beheer over de particuliere mijnen, voor zover dit de Mijnpolitie betreft. Dit werkt voor ons nadelig. Cok de Procureur-Generaal is deze mening toegedaan en zal de Minister van Justitie hierop opmerkzaam maken.
De heer Mijnlief zegde toe, ook de Minister van Binnenlandse Zaken te zullen attenderen op de wenselijkheid om de gezamenlijke Mijnpolitie te handhaven.
(Uittreksel voor OD 1166)
- 2) Door de heer Mijnlief werd geen mogelijkheid gezien om de Mijnpolitie van politie-legitimaties te voorzien, doch hij verklaarde zich accoord met de suggestie van H.C.V.D. om de politieverbindingen aanwijzingen te geven.
(Uittreksel voor OD 1166)
- 3) De heer Mijnlief werd medegedeeld, dat de beveiliging van de openbare nutsbedrijven en van de elektrische centrales in het bijzonder, naar niets lijkt. Dat de C.V.D. van het belang van deze zaak ten zeerste overtuigd is, doch dat de middelen ontbreken om hieraan naar behoren te laten werken.
Deze hele materie heeft een belangrijk O.O.en V. aspect.
Aan de heer Mijnlief werd gevraagd of Binnenlandse Zaken niet een man zou kunnen betalen, die in C.V.D.-verband de beveiliging van de Openbare Nutsbedrijven over het gehele land te hand zou kunnen nemen. De heer Mijnlief voelde hier in beginsel wel voor, doch moest het eerst nader bespreken.
Indien het plan doorgang zou kunnen vinden, zou de betreffende persoon administratief waarschijnlijk het best aan het Haagse Politie corps kunnen worden verbonden.

's-Gravenhage, 7-12-'48

D III a

Volgno.

15 DEC. 1948

ACD / 57534

Notitie voor CD 122: Beleidskwesties D III
van D III a.

Betreft: Rapport van de bespreking op 26-11'48 gehouden Javastraat 68, met Lt.t.z. Mekl. MIDDELDORP en Kap. DE SWART, (L.S.K.) door D III a

Door beide heren werd het belang van Fokker-Aviolanda als security object naar voren gebracht.

Zij drongen er zeer op aan, dat de C.V.D. hier iets zou doen.

Ik heb er op gewezen, dat dit grote bezwaren heeft als zij de doelen niet nauwkeurig kunnen aangeven.

Ik heb De Swart voorgesteld, dat zij dezelfde methode zouden volgen als de Marine nu zal gaan doen, door het aanwijzen van MIDDELDORP als bedrijfs-security-officer.

DE Swart zou dit voorstel over nemen.

Het bleek, dat Fokker op het ogenblik alleen maar van belang is voor reparaties, doch dat in de toekomst Fokker waarschijnlijk ook nieuwe militaire vliegtuigen zal gaan bouwen.

Derhalve werd de wenselijkheid om met Fokker te beginnen, geaccepteerd.

In verband met de geringe personeels-bezetting bij de C.V.D. is overeengekomen, dat met Fokker voorlopig een zeer langzaam en oppervlakkig begin zal worden gemaakt. Zodra de situatie wat gemakkelijker wordt, zal de security daar volledig ter hand worden genomen.

's-Gravenhage, 7-12-'48

D III a

*besproken met
Min. v. oorlog in bijz. Generaal
22/1/49 Colruyt
Wrdt aan gewent*

Nr Bev. 311.1.4

AAN H CVD
VAN H D

Volgno.
10-1-49
ACD 153201

Ik moge U bijgaand aanbieden

I Copie schrijven aan de Minister President van 8 December betreffende veiligheidsaspecten inschakeling Nederlandse Industrie in Westerse Unie.
Dit schrijven ontstond n.a.v. het in functie treden van Dr Schoenmaker, hoofd van het Centraal Instituut voor Industrie Ontwikkeling, als Adviseur-Generaal bij de Nederlandse Militaire Voorzieningsraad, en wijst op de noodzaak van planmatige beveiliging.

II Copie concept schrijven van de Minister President aan de Minister van Oorlog.
Dit stuk beoogt de wenselijkheid van de aanstelling van zgn. industriële beveiligingsofficieren bij de Land- en Luchtmacht, in beginsel volgens de methode die bij Marine werd gevolgd en die, naar U bekend is, resulteerde in de aanstelling van de Ltz II Middeldorp.
Het probleem in II gesteld is in zoverre onafhankelijk van het probleem, behandeld in I, dat de aanstelling van deze officieren wenselijk blijft, ook zonder dat de Nederlandse industrie in Westerse Unieverband wordt ingeschakeld.
Nu dit echter wel zal geschieden, zullen deze problemen gaan samenhangen.
De materiële inhoud van I en II resulteert in wezen in de figuren: Hoofd Sectie Beveiliging Contracten, waarvan in mijn nota betreffende de algemene gang van zaken in de afdeling D melding wordt gemaakt.
Zowel I als II werden aan Mr Fock overhandigd, die ze, naar hij mij mededeelde, als volgt tot één geheel combineerde, ter verzending (Metric gerubriceerd) aan de Min. van Oorlog:

- a. Min.Pres. stelt Min.v.O. ervan in kennis, dat hij I heeft ontvangen van CVD en sluit afschrift in. Dit om de M.v.O. van de probleemstelling te verwittigen.
- b. Vervolgens laat hij tekst van II volgen.

c. Tenslotte verbindt de Min.Pres. hieraan het verzoek om van de beslissing van de M.v.O. in kennis te worden gesteld, zulks met het oog op de personeelsvoorziening in de CVD.

Ik verzoek U mij in de gelegenheid te stellen deze stukken mondeling toe te lichten.

30 December 1948

Bijlage I 13201.

Winters 0/31/1/2

GEHEIM.

Aan Zijne Excellentie
de Heer Minister-President.

Betreft: Veiligheidsaspecten inschakeling
Nederlandse Industrie in Westerse Unie.

Ik heb de eer Uwer Excellentie het na-
volgende te berichten :

Bij het overwegen van een mogelijke in-
schakeling van het Nederlandse industriële apparaat
in het kader van de Westerse Unie, rijzen terstond
een aantal problemen, de beveiliging hiervan be-
treffende.

Immers, een stelsel van verdedigende maat-
regelen zal moeten worden geschapen ter voorkoming
van sabotage van een wel uiterst vitale productie,
terwijl, wanneer de opdrachten tevens een geheim
karakter dragen, het uiterst gecompliceerde vraag-
stuk van het beschermen van geheimen in de indus-
triële sfeer eveneens om een oplossing zal vragen.
Tengevolge van de omstandigheid, dat de beveiliging
van elk object in zeer sterke mate afhankelijk is
van plaatselijke factoren, is noch het eerste,
noch het tweede probleem ook maar enigszins voor
een schematische oplossing vatbaar.

Onder de huidige omstandigheden nu, is een
doeltreffende behandeling van deze problemen be-
paaldelijk niet verzekerd, en wel ten eerste omdat
de instanties, die met de beveiliging zijn belast,
niet tijdig op de hoogte worden gesteld van de te
beveiligen objecten, ten tweede omdat de autori-
teiten, die met de distributie der opdrachten zijn
belast, niet verondersteld kunnen worden de tech-
niek der beveiliging te beheersen.

Daar

Daar met de beveiliging van een industrieel project een lange tijd van voorbereiding is gemeoid en een eenmaal op gang zijnde productie nooit a posteriori aan eisen van beveiliging is aan te passen - tenzij op onvolkomen wijze en met grote moeilijkheden en kosten -, moet dit een zeer riskante en ongewenste gang van zaken worden genoemd.

Ik veroorloof mij de zienswijze, dat deze bezwaren slechts kunnen worden ondervangen door een vanwege mijn Dienst aan te trekken ambtenaar in de gelegenheid te stellen de opdrachtgevende autoriteiten bij voortduring van advies te dienen, waartoe het nodig zal zijn, dat hij tot alle onderwerpelijke besprekingen toegang heeft.

Nadat deze ambtenaar zijn advies heeft uitgebracht op het niveau, waar de beslissingen worden genomen en het beleid wordt bepaald, treedt hij met de daarvoor in aanmerking komende andere leden van mijn Dienst in overleg om hun aard en omvang van de te beveiligen objecten, almede de termijn, binnen welke de beveiliging moet zijn geregeld, kenbaar te maken. Voor elke afzonderlijke opdracht wordt vervolgens een beveiligingsplan ontworpen.

Uit het bovenstaande moge blijken, dat de hier omschreven taak principieel verschilt van het ontwerpen, coördineren en controleren van beveiligingsmaatregelen der Westerse Unie-onderhandelingen in het algemeen, voor welke werkzaamheden door mij de Maj. der Mar. N. A. Kaub is aangewezen.

Zij dient daarentegen te worden gezien als een arbeidsveld, waarin een ambtenaar, die zowel op bedrijfs- als veiligheids-technisch gebied een ruime mate van inzicht heeft, een volledige dagtaak zal vinden.

's-Gravenhage, 8 December 1948.

DISTRIBUTIE:

2 ex. : Mr. Fock

1 ex. : Archief.

Bijlage II 53201

C O N C E P T.

Aan Zijne Excellentie
de Heer Minister van Oorlog, ~~en~~ Marine a.i.
's-G R A V E N H A G E.

G E H E I M.

Betreft: Beveiliging van industriële opdrachten,
uitgaande van de Koninklijke Landmacht
en de Luchtstrijdkrachten.

Ik heb de eer Uw aandacht te verzoeken
voor het navolgende vraagstuk :

Het behoeft geen betoog, dat het beveiligen van opdrachten aan de Nederlandse industriën behoeve van de Landsverdediging noodzakelijk is.

De algemene veiligheid van de betrokken bedrijven heeft, in verband met hun vitaal karakter, reeds geruime tijd de aandacht van de Centrale Veiligheidsdienst. In overleg met deze bedrijven zijn reeds een aantal beveiligingsmaatregelen getroffen van algemene aard.

Voor een sluitende beveiliging van militaire opdrachten echter, is onontbeerlijk dat van de zijde van de opdrachtgever eveneens wordt medegewerkt.

Bij de Koninklijke Marine, waar zich deze problemen reeds eerder voordeden, is men in principe gekomen tot de volgende werkwijze:

Een officier van de Marine Inlichtingen-dienst is belast met de zorg voor de beveiliging van deze industriële opdrachten. Daartoe draagt hij zorg dat beveiligingsbepalingen worden opgenomen in contracten betreffende opdrachten die van een zodanig kwetsbaar karakter zijn, dat bijzondere voorzieningen nodig zijn. Ten aanzien van de methodiek der beveiliging pleegt hij vervolgens voor elk afzonderlijk geval overleg met de afdeling Beveiliging van de C.V.D., die op deze wijze in staat is de bijzondere maatregelen, door het contract vereist, in te passen in het bestaande beveiligingsstelsel. De hierboven genoemde Marine-officier is tenslotte belast met de controle op de naleving van de bij het contract overeengekomen beveiligingsmaatregelen.

Daar te verwachten is, dat ook de Koninklijke Landmacht, meer dan vroeger, opdrachten zal verstrekken aan industrieën, ware het uit veiligheidsoogpunt gewenst dat een soortgelijke procedure bij de Koninklijke Landmacht zou worden ingesteld. Het zal m.i. ook voor de opdrachten welke in de toekomst zullen uitgaan van de zijde der Luchtstrijdkrachten, wenselijk zijn, dat de hierboven omschreven methode wordt gevolgd.

In verband met de gecompliceerdheid van deze vraagstukken ware het echter aanbevelenswaardig wanneer U, alvorens maatregelen te treffen, contact zou doen opnemen met het Hoofd van de Centrale Veiligheidsdienst.

DE MINISTER-PRESIDENT,

*beveiliging moet
uitgaan van
min. v. onbep.
in verband met onvoldoende
beveiliging van
aanpak van kwartiermeester
en een soort (toe dub.)*

55-405

NOTITIE D IX.

Opgebeld door Kapt. de Swart. Bericht van Kol. Tielens dat er een officier is aangewezen voor Gen.Staf - L.S.K. Onderhandelingen van U met L.S.K. nu blijkbaar niet meer nodig.

w.g. D 9

25/4 ontvangen bij A.P.D.

KABINET VAN DEN
MINISTER-PRESIDENT

nr. 17 U.

's-Gravenhage, 15 Februari 1949
Plein 1813, No. 4

SECRET

Volgno.

1949.11-2.1009
ACD / 55705

Naar aanleiding van Uw aantekening van 8 Dec. j.l. betreffende beveiligingsaspecten inschakeling Nederlandse industrie in Westerse Unie, werd door mij een schrijven gericht aan de Minister van Oorlog, waarop ik het volgende antwoord ontving d.d. 9 Febr. j.l., [REDACTED] Geheim, nr. M 62.

" Naar aanleiding van Uw brief van 27 December 1948 No. 16 U,
" nopens beveiliging van bepaalde opdrachten, welke aan de Nederlandse
" industrie ten behoeve van de landsverdediging worden verstrekt,
" móge ik U berichten, dat ter zake namens mij besprekingen werden
" gevoerd o.a. met het Hoofd van de Marine inlichtingendienst alsmede
" met het Hoofd van de C.V.D.

" Met U ben ik overtuigd van de noodzakelijkheid tot het nemen
" van maatregelen ter zake en ik stel mij voor, dat bepaalde voor-
" zieningen op dezelfde wijze zoals zulks thans reeds bij de Koninklij-
" ke Marine geschiedt ook bij de Koninklijke Landmacht en de Lucht-
" macht tot stand kunnen komen, doordat een officier van de Inlich-
" tingendienst der Koninklijke Landmacht hiervoor zal worden aan-
" gewezen. Deze officier zal ten aanzien van de methode van beveili-
" ging voor elk geval overleg moeten plegen met de afdeling Beveili-
" ging van C.V.D., terwijl door de autoriteiten, die de opdrachten
" aan de industrie verstrekken, in overleg met deze officier zal
" moeten worden gezorgd, dat de bijzondere maatregelen in de betref-
" fende contracten zullen worden opgenomen.

" Bedoelde officier zal mede worden belast met de controle op de
" naleving van de in het contract opgenomen beveiligingsmaatregelen.

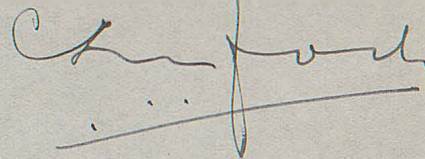
" Uit het vorenstaande moge U tevens blijken, dat ik van mening
" ben, dat de algehele beveiliging slechts kan tot stand komen door
" een volledige onderlinge samenwerking van de verschillende
" diensten en dat mede bij parallel lopende opdrachten in nauw
" overleg met de Koninklijke Marine zal moeten worden gewerkt.

" Het is mijn voornemen dienovereenkomstig een opdracht aan het
" Hoofd van de Inlichtingendienst te verstrekken".

DE MINISTER-PRESIDENT:

voor deze,

De Raadadviseur in Alg. Dienst,

Aan het Hoofd van de Centrale Veiligheidsdienst,
Javastraat 68,
's-Gravenhage.

CIVI
CENTRAAL INSTITUUT VOOR INDUSTRIEONTWIKKELING

NETHERLANDS INSTITUTE FOR INDUSTRIAL DEVELOPMENT
INSTITUT NEERLANDAIS DU DEVELOPPEMENT DE L'INDUSTRIE

'S-GRAVENHAGE BEZUIDENHOUTSEWEG 28

TELEFOON: 720060 INTERL. LETTER G

POSTREKENING No 162180

Volgno.

25-2-49

ACD 176290
TELEGRAMADRES: CIVI

GEHEIM
VSB/MVR/7/49

De Heer Drs. A. Kuipers,
Ministerie van Algemene Zaken,
Lange Vijverberg 8,
's-Gravenhage.

Uw nummer (letter):

Uw schrijven dd.:

Ons nummer (letter):

Datum:

Sch.

24 Januari 1949.

Onderwerp: Militaire voorziening.

Zoals afgesproken, zou ik U op de hoogte houden van de firma's die wellicht in de toekomst in aanmerking komen voor militaire productie en waarover U van te voren ingelicht wilde zijn, teneinde eventueel met deze heren over de inrichting van hun bedrijf te kunnen praten.

Hoewel deze bedrijven U wellicht bekend zijn wilde ik ze U toch volledigheidshalve noemen.

Philips' Telecommunicatie Industrie (vroeger N.S.F.) te Hilversum.

van Doorne's Aanhangwagenfabriek te Eindhoven.

Diepenbrock & Reigers N.V. te Ulft.

Met de laatstgenoemde firma zijn, voor zover mij bekend, nog slechts informatieve besprekingen gevoerd, zodat het wellicht nog prematuur is wanneer U zich met deze firma, die daarvan nog niet volledig op de hoogte is, in verbinding zou stellen. Wellicht is het beter, dat U nog even wacht totdat ik deze firma bezocht heb, in welk geval ik U daarvan onmiddellijk op de hoogte zal brengen.

Hoogachtend,

(Dr. P. Schoenmaker)

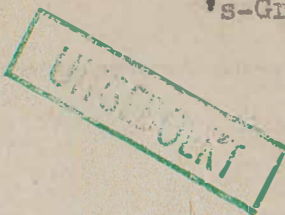
Typ.: MP.

Coll.:

Contr.:

's-Gravenhage, 25 Februari 1949

nr. *S/PA*/56298

De Weledelzeergeleerde Heer
Dr. P. Schoenmaker
Centraal Instituut voor Industrieont-
wikkeling

Bezuidenhoutseweg 28
's-Gravenhage

U dankend voor Uw schrijven van 24 Januari
j.l. no. VSB/MVR/7/49, verzoek ik U mij te willen
mededelen, wie ten aanzien van de betreffende
opdrachten als rechtstreeks opdrachtgever zullen
fungeren.

Voor een goede uitvoering van onze werk-
zaamheden kan een meer gedetailleerde aanwijzing
niet worden gemist.

Indien U zelf als opdrachtgever zult fun-
geren, of overigens mocht menen, dat de beant-
woording zich niet voor schriftelijke behandeling
leent, zal ik de zaak gaarne mondeling opnemen.

Het Hoofd van de Dienst,
voor deze,

(Mr. Dr. J. Hazenberg)

*Mondeling afgedaan
Vervolg is ACD dx 63491*

Op Maandag 17 Januari 1949 ontving ik bezoek van
Generaal-Majoor KENGEN van de Luchtmacht.

Hij kwam kennis maken, aangezien hij was aangesteld tot hoofd van de Intelligence en Security en in deze laatste functie met ons voortdurend nauw contact wenste te houden.

De Generaal Kengen vertelde mij, dat de Staf van de Luchtmacht op dit ogenblik alle directieven uitgeeft voor de gehele security van de Luchtmacht, inclusief Commando Luchtmacht Nederland, dus de dienst die onder Generaal Aler staat. De uitvoering is natuurlijk overgelaten, voor wat betreft de dienst van Generaal Aler, aan diens officieren, doch de controle berust bij de Generaal Kengen en zijn staf.

Het is nog onzeker of Generaal Aler uit Londen terugkeert, waar hij voor enige maanden heen gegaan is in verband met de besprekingen omtrent de samenwerking binnen verband van het Brussels Pact. Mocht hij niet terugkomen, dan zal Kolonel Baretta hem vervangen.

Ik heb aan Generaal Kengen uitgelegd hoe wij op dit ogenblik op bijzonder nuttige en aangename wijze samenwerken met de Marine Inlichtingendienst op het gebied van beveiliging van bedrijven, die contractueel gebonden zijn om zekere security-maatregelen te treffen en ik verzocht hem het daaraan te willen leiden, dat ook van zijnentwege een officier zou worden aangewezen om in de toekomst met ons op soortgelijke wijze samen te werken.

Hij achtte het niet uitgesloten, dat de huidige security-officer dit werk er nog bij zou kunnen doen, zodra hij bevrijd was van de opleiding van intelligente- en security-officieren, waaraan op het ogenblik druk werd gewerkt.

De Generaal deelde mij mede, dat hij verwachtte dat in 1951 de Nederlandse Luchtmacht in het bezit zou zijn van een aantal nachtjagers, uitgerust met de modernste, geheime radar-apparatuur, terwijl hij daaraan toevoegde, dat de revisie van deze vliegtuigen, inclusief de geheime apparaten, zou worden toevertrouwd aan de Fokker-fabrieken.

Ik deelde hem mede, dat dit nu juist een klassiek voorbeeld was van de wijze, waarop wij gaarne de samenwerking zouden zien.

Wij hebben thans dus de mogelijkheid om naar Fokker toe te gaan, die bezig is om een nieuwe fabriek te gaan bouwen, en reeds op dit ogenblik aan Fokker mede te delen, dat hij er op rekenen moet, dat zijn bedrijf dusdanig afgeschermd moet worden, dat de revisie van deze geheime apparaten daar kan gebeuren, zonder dat daardoor zijn gehele vliegtuigbouw-bedrijf aan de scherpste security-eisen zal moeten voldoen, waaraan uiteraard deze bijzondere afdeling wel zal moeten voldoen.

De Generaal Kengen was ten volle bereid om, zodra hem meerdere van dergelijke gevallen ter ore kwamen, deze terstond aan ons mede te delen, opdat wij dus geruime tijd van tevoren met de bedrijven in overleg kunnen treden ter bevordering van de security, zodat tegen de tijd, dat de

Luchtmacht met geheime orders kwam de security van het betrokken bedrijf reeds op een hoog niveau zou zijn gebracht.

Ik overhandigde aan de Generaal Kengen een stuk, hetwelk ik van de Amerikaanse Intelligence in Washington had ontvangen en dat handelt over de petroleumvoorziening van Rusland, aan de hand van de gegevens, door de Amerikaanse Intelligence daaromtrent verzameld.

Ik heb Generaal Kengen verzocht om zo spoedig mogelijk daarop zijn commentaar te leveren, aangezien de Amerikanen hierom hebben verzocht.

H. C. V. D.

18 Januari 1949.

OD. Militair D III

D III

copie van A.C.D.
(in O.O.: Bel. kw D)

's-Gravenhage, 28-2-1949

Notitie van H.D.

Betreft: Wijziging nummering afd.D.

De nummering van de Secties van deze afdeling is vanaf 1 Maart 1949 als volgt:

Sectie 1	Secretariaat	Mevr. v. Wijk
" 2	Overheid	Hr. A. Fransen
" 3	Contracten	Hr. A. Kuipers
" 4	Research	
" 5	Verkeersbedrijven	
" 6	Metaalnijverheid	Ir. Y. Kuipers
" 7	Nutsbedrijven	
" 8	Onderzoeken	Hr. F. Hoogendoorn
" 9	Bijzondere Beveiligings opdrachten	Maj. M. A. Kaub
" 10	Dis	Hr. De Greef

Alle stukken, behalve Dis-correspondentie, lopen over Sectie 1.

Mondeling overleg voor zaken de Secties 5 t/m 7 betreffende, gesc hiede tot nader aankondiging met Hoofd Sectie 3. (Hr. A. Kuipers).

Distributie: H.-C.V.D. Hoofd Afdeling D,
Plv. H.-C.V.D.
Raadadviseur.
K.B.
K.O.
A.C.D.
A.I.D.
B.
C.
Alle afdelingen D.

5-4-'49.

ACD 159198

Notitie voor O.D. 122; Beleidskwesties D.III
van D.VI

Betreft: Rapport bespreking op 16 Maart 1949 Ministerie
van Marine met Ir.A.M.Fabery de Jonge (Directeur
N.E.V.E.S.B.U.) en Itz.II Middeldorp door
D.III en D.VI

Doel van deze bespreking was aan de Directeur van N.E.V.E.S.B.U. mede te delen de richtlijnen van beveiliging, opgesteld door de Marine, zomedè welke objecten van Marinezijde geclassificeerd dienen te worden.

De Marine-richtlijnen werden door de Heer Middeldorp afgegeven met de mededeling, dat deze algemene voorschriften aangepast kunnen worden aan de speciale omstandigheden van een bedrijf of bureau. De Heer Fabery de Jonge zal deze richtlijnen bestuderen en opmerkingen met de Heer Middeldorp bespreken. Daarna wordt ons via Hr.Middeldorp de uiteindelijke tekst (na overleg N.E.V.E.S.B.U.-Marine) ter hand gesteld.

De Heer Middeldorp geeft daarna op, dat de wensen van de Afdeling Scheepsbouw (Marine) voor classificatie van tekeningen zijn: lijnentekeningen - scheepsweerstandgegevens - voortstuwars - stuurinrichting - inrichtingsplan gehele schip - radar - radio - geschutstorens.

Beveiligd dienen te worden: lichtdrukafdeling - tekenarchief.

De Heer Fabery de Jonge zal ons via Hr. Middeldorp ter beschikking stellen lijst personeel N.E.V.E.S.B.U. (ongeveer 80 man), ten einde een antecedentenonderzoek te kunnen instellen.

Door de aard van de lokaliteiten zal het niet mogelijk zijn tekenaars, die aan geclassificeerde tekeningen werken, in bepaalde groepen af te zonderen. Bovendien wordt b.v. aan een tekening van het inrichtingsplan door vele personen verspreid over de tekenzaal gewerkt.

De Heer Fabery de Jonge zal met de administratie van de Rotterdamse Bank praten over de nachtwakers en werksters en ons een naamlijst van deze lieden geven ter verder onderzoek.

Eveneens zal de Heer Fabery de Jonge spreken met Rijksgebouwendienst over uitbreiding van lokaliteit, dan wel het ter beschikking stellen van ruimte in een ander perceel, het laatste ten einde de mogelijkheid te hebben bepaalde kleinere groepen van tekenaars apart te zetten.

Voorts kwam ter sprake in hoeverre Hr.Fabery de Jonge als Directeur N.E.V.E.S.B.U. gerechtigd was op te treden voor de deelnemers in deze N.V., n.l.

"De Schelde", "R.D.M.", "Wilton-Fijenoord", "Werkspoor",
"N.D.S.M."

de Heer Fabery de Jonge deelt mede, dat hij gemachtigd is als "secretaris" voor te bereiden bij de deelnemers de algemene richtlijnen over security, zomede de contracten.

Met de uitvoering en de maatregelen voor en door de deelnemers bemoeit de Heer Fabery de Jonge zich niet en deze verantwoording blijft bij de aangesloten bedrijven.

Desgevraagd deelt de Heer Fabery de Jonge mede het initiatief genomen te hebben bij de bedrijven te informeren welke persoon aangewezen zou worden om zich met security-aangelegenheden te belasten. Het antwoord is aldus:

"De Schelde" - haar Directeur Hr.A.Smit
"R.D.M." - haar Directeur Ir.K.van der Pols
"Wilton-Fijenoord" - tijdens ziekte van Directeur
Ir.Römen de hoofdingenieur Scheepsbouw
Ir.J.E.Woltjer
"Werkspoor" - haar Directeur Ir.Damme Jr.
"N.D.S.M." - haar Directeur Hr.F.de Boer.

(with NEVES Bu, De Schelde Div.)

Hr.Fabery de Jonge vraagt of wij bereid zijn, na uiteenzetting ter zake van D.III voor genoemde vijf heren, een uiteenzetting te geven over algemene security, waarbij onzerzijds uitdrukkelijk werd medegedeeld, dat de bedrijven dit geheel vrijwillig doen en zich als goede Nederlanders zich bereid zouden verklaren security - buiten de speciale wensen van Marine - ter hand te nemen. Een verhandeling met richtlijnen zal door ons vooraf worden opgesteld en daarna zal een nadere afspraak worden gemaakt. Bij het behandelen van bedoelde algemene richtlijnen is de Marine niet tegenwoordig.

In verband met de speciale wensen van de afdeling Werktuigbouw (Marine) inzake de nieuwe voortstuwingsinstallaties (J.G.E.turbines) voor twee onderzeebootjagers komt ter sprake de te sluiten contracten. Het blijkt, dat de N.D.S.M. de casco's zal bouwen, waarin bedoelde installaties gemonteerd worden. Deze casco's hebben grotere hoofdafmetingen dan de casco's van de overige vier onderzeebootjagers, ten gevolge van een afwijkend machinekamer-arrangement. Het is nog niet bekend hoe de contracten voor de grotere schepen, met J.G.E.turbines uitgerust, afgesloten zullen worden n.l. of a) een contract met de hoofdaannemer N.D.S.M.

of b) buiten het contract met de hoofdaannemer N.D.S.M. speciale overeenkomsten met Werkspoor en De Schelde in verband met afspraken inzake security tussen de Amerikaanse en Nederlandse Marine.

Over de vorm van de contracten voor bedoelde twee onderzeebootjagers zal de Marine zich moeten uitspreken. Onzerzijds wordt hierover geen advies gegeven. *(uitt. NDSM. De Schelde en Werkspoor)*

In aansluiting op de bespreking van 16 Maart 1949 kwam de Heer Middeldorp 18 Maart d.a.v. om te overleggen wat uiteindelijk op 23 Maart 1949 met de Heer Damme Jr. bij Werkspoor Amsterdam besproken diende te worden.

Hr. Middeldorp stelde deze vraag omdat - naar zijn mening - de Heer Damme Jr. nog niets wist over de algemene Marine security-richtlijnen. Dezerzijds werd duidelijk gemaakt, dat Hr. Damme Jr. reeds voldoende op de hoogte was om de Marine-richtlijnen te kunnen "verwerken".

's-Gravenhage, 2 April 1949
D.VI

59200/0V
5/4 '49.
Volgno.

Notitie voor OD 122; Beleidskwesties D. III
Van D.VI

Betreft: Rapport Bespreking op het Ministerie van Marine
d.d. 8 Maart 1949 met S.b.N. Technische Dienst
J.B.Berck, Ltz.2e kl. E.M.Middeldorp, Ltz.2e kl. T.
J.M.R.H.Andreoli, door D.6.

Doel van deze bespreking was, in aansluiting op de bespreking op het Ministerie van Marine van 4 Maart 1949, van S.b.N.Berck te vernemen welke afspraken er reeds door hem bij Werkspoor en de Schelde waren gemaakt, ten einde bij verdere besprekingen door Ministerie van Algemene Zaken hierop te kunnen aansluiten.

S.b.N. Berck heeft bij Werkspoor gesproken met de Heer De Damme Sr. en de Heer Rouws.

Hij wil zich momenteel bepalen tot de tekenkamer in te richten voor Marine-opdrachten en alle tekeningen toegezonden uit Amerika door de International General Electric voor de voortstuwings-turbines van twee onderzeebootjagers wil hij geclassificeerd hebben.

Het hangt af van de aard (gevolgd procédé van calques) van de toe te zenden tekeningen of de tekenkamer van Werkspoor ook de tekeningen van de Schelde zal klaar maken, dan wel afdrukken gemaakt zullen worden bij de Landsdrukkerij, of de firma Ahrend om de benodigde aantallen voor Werkspoor en de Schelde te doen reproduceren. Inzake de mate van classificatie heeft S.b.N. Berck zich nog niet uitgesproken. Ook zal de schoepenwerkplaats een object voor security worden. De maatregelen te nemen voor de proefstand komen eerst over ongeveer twee jaar aan de beurt.

De Heer Damme Sr. heeft medegedeeld, wat reeds bekend was, dat zijn zoon de security zaken verder zal behandelen. *(uitr. Werkspoor - De Schelde)*

Bij De Schelde heeft S.b.N. Berck gesproken met de Heer Ir.C.Kapsenberg, Hoofdingenieur werktuigbouw. Volgens mededeling van S.b.N. Berck zal bij de Schelde deze zaak nog geheel moeten worden opgebouwd. Hij wist blijkbaar niet, dat er reeds overleg gepleegd was ter zake met de Heren Louis en Jansen. *(uitr. De Schelde)*

Desgevraagd deelde S.b.N. Berck mede, dat na Werkspoor, de Schelde en Nevesbu aan de beurt komen voor security-maatregelen Wilton Fijenoord, R.D.M. en Stork. *(uitr. Nevesbu)*

's-Gravenhage, 18 Maart 1949
D.VI

Notitie voor OD 122; Beleidskwesties D III
van D VI

Betreft: Rapport van de bespreking op Vrijdag 4 Maart 1949 gehouden op het Ministerie van Marine, Lange Vijverberg 8 Den Haag, met Ltnt.t.z.2ekl. E.M.Middeldorp, Lt.z.2e kl.T. J.M.R.H.Andreoli, en Ir.R.F.Scheltema de Heere, door D III en D VI.

L.t.z.2e kl. E.M.Middeldorp vertegenwoordigde MARID, L.t.z.2e kl. J.M.R.H.Andreoli vertegenwoordigde de Afd. Werktuigbouw en Ir.R.F.Scheltema de Heere vertegenwoordigde de Afd. Scheepsbouw.

Doel van deze bijeenkomst was, de richtlijnen uiteen te zetten inzake het werken op gebied van beveiliging bij de werven^mfabrieken, welke voor het Ministerie van Marine opdrachten hadden uit te voeren.

De Heer Middeldorp geeft een inleiding, waarbij uiteen gezet wordt het ontstaan van de bemoeienis met deze zaak door MARID. Voor de oorlog was de afdeling Materieel verantwoordelijk voor de beveiliging van de objecten.

Hoofd Marid is Kapt.t.z. J.F.W.Nuboer.

De uitgangspunten van de Marine zijn gewesst:

- 1) De Koninklijke Marine heeft geen middelen en personeel beschikbaar en zal op de C.V.D., die reeds op gebied van beveiliging werkzaam is geweest, terugvallen.
- 2) De beveiliging doen uitvoeren door de betrokken firma's zelf en de hulp van de C.V.D. inroepen voor antecedenten-onderzoek.
- 3) Uitsluitend Marine-opdrachten gunnen aan ter goeder naam en faam bekend staande firma's, welke dan de beveiliging zelf ter hand nemen en zich verbinden bij contract om de voorschriften van de Marine op te volgen.

De MARID zal voor de uitvoering van het werk om advies komen bij de Technische afdelingen van het Ministerie van Marine, die in eerste instantie hebben aan te geven welke onderdelen beveiligd moeten worden, zomedede mate van beveiliging.

De Heer

D III geeft

D III geeft als aanvulling hierop een overzicht van de werkwijze van de C.V.D., nl., dat deze dienst geen executieve bevoegdheden heeft en uitsluitend inlichtingen verzamelt en ter beschikking stelt - zonodig - aan diverse instanties.

Door het gemis aan executieve bevoegdheden is met de bedrijven gesproken op basis van overleg en goede wil.

Hierbij werd gewerkt op eigenbelang en nationale gezindheid van de betrokken Directies.

Nagegaan is, in onderling overleg, wat de belangrijkste plaatsen (punten) zijn en de mogelijkheden van spionage en sabotage, zomede, welke personen op de betreffende plaats kunnen komen.

Behoudens deze algemene maatregelen van beveiliging, komen de speciale eisen van militaire zijde. Het leger en de Marine zullen dus hebben op te geven de bijzondere eisen.

100% security is uiteraard niet te bereiken; het zal altijd een compromis zijn, waarbij verlengen van de lever-tijd en hoge kosten vermeden dienen te worden.

Aangezien de opdrachtgever, i.c. Leger of Marine de kosten zal moeten dragen, dient het aantal te beveiligen punten, beperkt te worden.

De heer Scheltema de Heere maakte de juiste opmerking, dat, afgezien van de nodige maatregelen, te treffen bij N.E.V.E.S. B.U. en de werven, van primair belang is, richtlijnen vast te stellen voor de energie voorziening in Nederland bij voorkomende moeilijkheden, veroorzaakt van communistische zijde.

Dezerzijds werd hierop geantwoord, dat onze dienst hierop reeds attent is.

De eerste objecten welke de Marine (Afd. Scheepsbouw en Afd. werktuigbouw) voor beveiliging in aanmerking willen laten komen zijn:

- 1e N.E.V.E.S.B.U. Den Haag
- 2e Werkspoor Amsterdam
- 3e De Schelde Vlissingen.

Wat de N.E.V.E.S.B.U. betreft, zullen de heren Scheltema de Heere en Andreoli met hun respectievelijke chefs bespreken welke tekeningen "geclassificeerd" moeten worden, zomede in welke mate dit moet gebeuren.

Daarna zal een onderhoud met de Directeur N.E.V.E.S.B.U. Ir. Fabery de Jonge plaats hebben. Dit onderhoud zal medegemaakt worden van Marine-zijde door de heer Middeldorp en van de zijde van de C.V.D. door D III en D VI. *(niet gemaakt voor N.E.V.E.S.)*

Bij Werkspoor en De Schelde komen, volgens Marine, in aanmerking voor beveiliging

1) Tekenkamer

- 1) Tekenkamer;
- 2) Proefstand;
- 3) Schoepen werkplaats;
- 4) Schip in aanbouw ook op helling of in bouwdok, afhankelijk van het afbouwprogramma

Bij de discussie blijkt, dat Schout bij Nacht, J.B. Berck bij Werkspoor reeds over beveiliging van de Int.Gen. Electric turbines heeft gesproken met de heer Ir. Damme Sr. en de heer Rouws, in de eerste dagen van Maart '49.

Door Werkspoor zal nl. een afzonderlijke tekenkamer bestemd worden voor marine-opdrachten.

Cok heeft Schout bij Nacht Berck bij De Schelde over dit punt gesproken met de heer Ir. C. Kopsenberg, op 4 Maart '49.

Aan de heer Andreoli werd medegedeeld, dat Hr. Middeldorp in gezelschap van de Heeren van de C.V.D. eveneens naar Werkspoor en De Schelde zouden gaan en werd aan de Heer Andreoli verzocht, Schout bij Nacht Berck hiermede in kennis te stellen, zomede te vragen, mede te delen, wat reeds met Werkspoor en De Schelde werd besproken.

Desgevraagd deelde de Heer Andreoli mede, dat de Ned. Marine door het Amerikaanse Gouvernement verantwoordelijk is gesteld voor de security, zijnde dit de voorwaarde, dat tekeningen van een turbine-installatie door de Intern. General Electric, ter beschikking gesteld zijn met toestemming om installaties voor twee onderzeebootjagers aan te maken, respectievelijk bij Werkspoor en De Schelde.

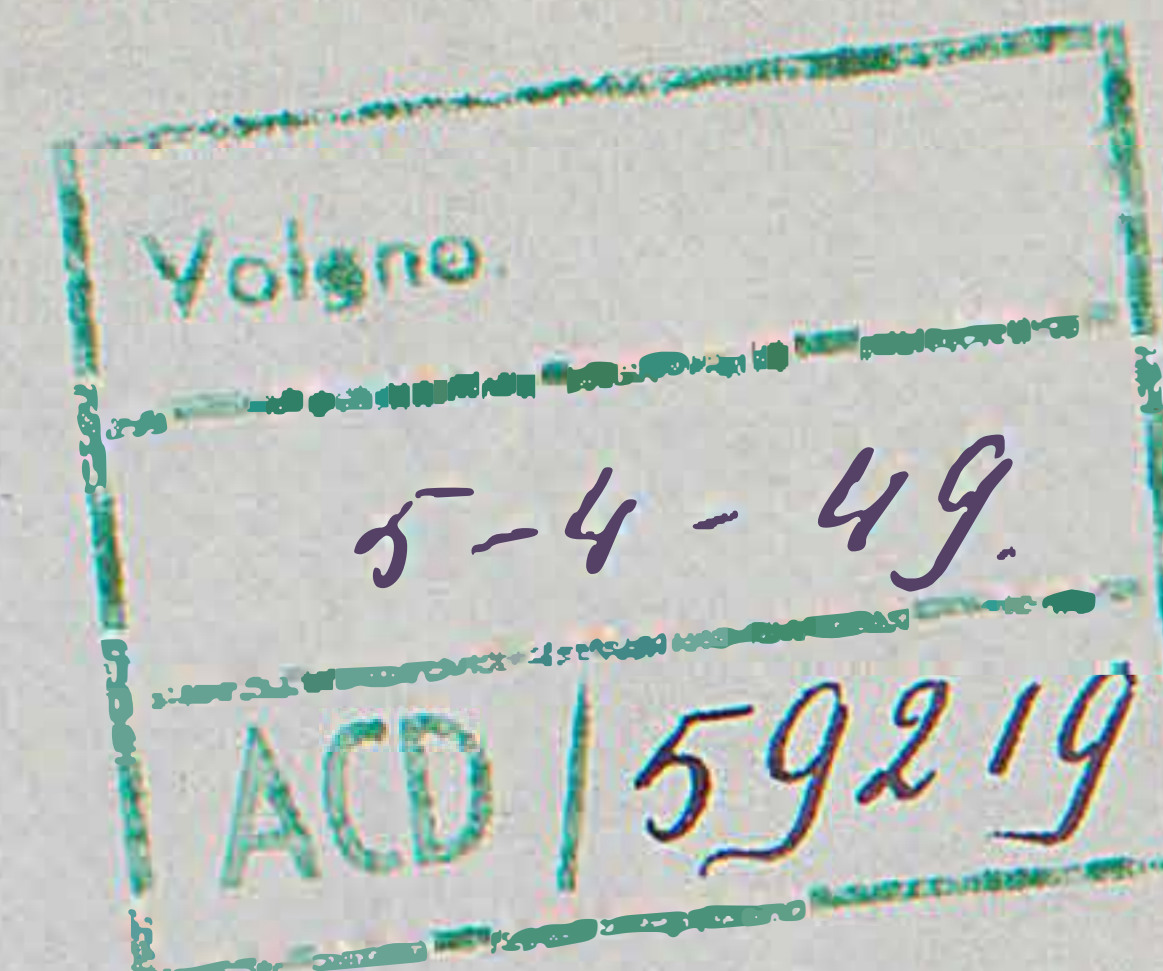
De bedoeling van Marine is, dat alle uit Amerika ontvangen tekeningen van de I.G.E. als geheim beschouwd zullen worden. De eventueel te maken tekeningen voor de werkplaatsen zullen niet van een Amerikaans opschrift worden voorzien en ook niet geclassificeerd worden. *(mits De Schelde en Werkspoor)*

Aan de heer Middeldorp werd verzocht moeite te doen, de afdelingen Electrotechniek en Bewapening eveneens er toe te krijgen, hun wensen inzake security kenbaar te maken.

's-Gravenhage, 4-3-1949

D VI

Notitie van H.D.
voor D.III

Bijgaande notities in telegramstijl werden
gemaakt bij de lezing van een Frans document
dat er nogal vakkundig uitzag.

H.D. 5-4-'49.

Dries

Byzantijnse roekeloosheid in telegrafische
wetten voorkomt bij de (erms) rds
en Frans tevens dat de en nogal
hadden zij wij zeg.

In map
Beleidsvoorstellen
D II

UITTREKSEL UIT EEN FRANS GESCHRIJFT OVER
RUSSISCHE SPIONNAGE

1. Het opofferen van agenten (scherm om aandacht af te leiden).
2. Sterke afscherming tussen de diensten en in elke dienst.
3. Doelmatige centralisatie
4. Grote discipline, soms omkering van de hiërarchische verhoudingen.
5. Permanente controle.
6. Veelvuldig overplaatsingen.
7. Subordinatie van andere ambtenaren aan leden van de Russische Geheime Dienst.

Recrutering

altijd drie factoren:

- a. rendements-mogelijkheden
- b. loyaliteit
- c. chantage.

Recruteur houdt rekening met afkomst en verleden van candidaat, politieke opinie, relaties en milieu, cover en diverse mogelijkheden, voortvloeiende uit het beroep van de gegadigde. Tijdelijke of blijvende moreel, of lichamelijke aanwijzingen van gebrek aan evenwicht.

Recrutering in Duitsland

- a. afkomst
Wit-russen, (omgezwaaid /
Balten in het Rode Leger
Zuid-Slaven
Duitsers der Poolse en Sudetengebieden
Ex-krijgsgevangenen in de Sovjet Unie.
- b. richting.
Duitse of andere communisten
Oud-Nazies of collaborateurs
Progressieve elementen in koloniën en mandaatgebieden.
- c. functie
Officieren en onder-officieren van geallieerde legers
- d. wetenschappelijke personen
- e. Duitse oud-diplomaten
- f. detectives en artisten.

Contacten van agenten

Vriendinnen, huishoudelijk personeel.

n.b. Russen maken weinig gebruik van chantage wegens geldnood, in tegenstelling tot de Abwehr en SD.

Niet Russische, doch wel Slavische personen worden vaak met succes benaderd. ~~Benadering~~ ~~worden vriendin~~. Benadering meest via beroepskanalen van de candidaat. Gerecrueteerde ~~wordt~~ ~~wordt~~ in eigen beroepssfeer gebruikt.

Reizen naar Moskou en andere buitenkansjes, zoals snellere promotie (in Satelliet landen) worden de candidaat als lokvink vaak voorgehouden. Er wordt vaak op rancunes gespeeld. Uitstekende verbindingen ~~bestaan~~ bestaan tussen verschillende onderdelen der Sovjet Unie, waardoor op zeer grote afstand plannen kunnen worden uitgevoerd.

Procedure van aanname

Locale dienst stelt namen aan Moskou voor. Moskou gelast onderzoek; locale dienst voert uit. Resultaat aan Moskou voorgelegd voor beslissing. Steeds ~~is~~ getekend contract; vingerafdruk en foto.

's-Gravenhage, 4 Maart 1949

Volgno.

9-47-1949

ACD / 53489

Notitie bij Nota d.d. 1 Maart 1949 aan de Min.van Oorlog
van Hoofd Sectie G.3

van HD

Bijgaande afschriften betreffen een voorstel van Kolonel P.M.H.Tielens, Hoofd Sectie G.3 van de Generale Staf, aan Minister van Oorlog. Het officieuze accord van de Minister is reeds bij Hr.Tielens binnen.

Majoor de Haas wordt nagegaan via Dis (R-onderzoek). Heb Hr.Tielens bericht, dat wij accord zijn met Minister Schokking, doch dat we Majoor de Haas zullen onderzoeken en hem daarna zullen berichten. H.-CVD heeft van dit stuk reeds kennis genomen.

's-Gravenhage, 7 April 1949

HD

XXXXXXXXXX

1 Maart

9

G 3
G3/222 Zeer Geheim

Onderwerp:

Beveiliging van opdrachten
aan de Nederlandse industrie.

Bijlage: -1-

NOTA voor Z.Exc. de Minister van Oorlog.
(Chef Kabinet Minister).
d.t.Sous-Chef en Chef G.S.

Naar aanleiding van Uw schrijven d.d.9-2-'49 Zeer Ge-
heim M 62, heb ik de eer U het volgende te berichten:

Zowel de Kwartiermeester-Generaal, de Chef van de Luchtmacht Staf, de Chef van de Technische Staf als de Directeur Aanschaffingen, zijn van oordeel, dat voor het samenstellen der veiligheidsclausules in de contracten, en het toezicht in de fabrieken voorshands met één officier als vertegenwoordiger van Hoofd G 3 kan worden volstaan, en dat deze officier alle diensten ressorterende onder het M.v.O. (Luchtmacht inbegrepen) zou kunnen behartigen. Het laat zich namelijk aanzien, dat de aan de industrie te verstrekken opdrachten van Geheim karakter voorlopig nog zeer schaars zullen zijn. Worden in een fabriek zowel opdrachten voor het Ministerie van Marine als voor het Ministerie van Oorlog uitgevoerd, dan wordt in onderling overleg vastgesteld, wie het toezicht over het geheel in die fabriek zal uitoefenen.

De vertegenwoordiger van Hoofd G 3 zal nevens kennis van de Veiligheidsdienst mede over technische bekwaamheid moeten beschikken.

Aangezien G 3 niet over een dergelijk officier beschikt, kon men zich met algemene instemming verenigen Uw Excellentie het voorstel te doen de Reserve Majoor Mr.H.L.DE HAAS werkzaam bij het Bureau Verbinding Civiele Instanties (V.C.I.) onder het behoud van zijn tegenwoordige functie mede te werk te stellen bij G 3 (G3B), waardoor deze officier als vertegenwoordiger van Hoofd G 3 kan optreden en aan hem de be-scheiden en faciliteiten noodzakelijk voor een richtige uit-oefening van zijn functie, kunnen worden verleend.

Indien Uwe Excellentie zich met het voorstel kan verenigen, ware de Adjudant-Generaal opdracht te verstrekken een beschikking te ontwerpen, waarbij de Res.Majoor Mr.H.L. de HAAS onder het behoud van zijn tegenwoordige functie mede te werk wordt gesteld bij de Sectie G3B, doch administratief blijft ressorteren onder V.C.I. en bij de Sectie G3B boven de organieke sterkte wordt gevoerd.

-Het-

Het wil mij wenselijk voorkomen de taak van Hoofd G 3 in een beschikking vast te leggen. De in de bijlage overgelegde ontwerp beschikking kan mogelijk als leidraad dienen.

Wat het "Beveiligingsvoorschrift voor contractanten, aannemers enz." betreft, dat door de Marine werd overgelegd moge ik opmerken, dat het daarin gestelde wel zeer ver gaat. Bovendien zou beter kunnen worden gesproken van "aanwijzingen" dan van een "Voorschrift", aangezien de te nemen veiligheidsmaatregelen aan de omstandigheden zullen moeten worden aangepast en afhankelijk zijn van de daarvoor beschikbare fondsen, aangezien de industrie de daaraan verbonden kosten in haar prijscalculatie zal betrekken.

Ik geloof, dat het gewenst zou zijn indien Uwe Excellentie in overleg met Uw ambtgenoot van Marine, aan het Hoofd van de Marine Inlichtingen Dienst en aan Hoofd G 3 zou opdragen, gezamenlijk in overleg met de C.V.D. een ontwerp voor te leggen, dat zowel voor Marine als Oorlog kan gelden. In afwachting daarvan kan het door de Marine voorgestelde uiteraard als richtlijn dienen.

DE KOLONEL
VAN DE GENERALE STAF
Hoofd Sectie G 3,

(F.M.H.Tielens)

Z E E R G E H E I M

Bijlage behoort bij NOTA Hoofd G 3 aan de Minister van Oorlog d.d. 1 Maart 1949 No.G3/222 Zeer Geheim.

Ontwerp

BESCHIKKING.

De Minister van Oorlog:

Overwegende dat het wenselijk is maatregelen te treffen nopens de beveiliging van bepaalde opdrachten, welke aan de Nederlandse industrie ten behoeve van de Landverdediging door het Ministerie van Oorlog worden verstrekt, bepaalt:

1. dat in de contracten welke met de Ned. Industrie worden gesloten, voor zover nodig veiligheidsclausules zullen worden opgenomen;
2. dat door het Hoofd van de Sectie G 3 van de Generale Staf wordt bepaald, zulks in overleg met de C.V.D., of en in hoeverre veiligheidsclausules in de contracten moeten worden opgenomen; Het Hoofd G 3 treedt daarbij mede in overleg met de samenstellers van het commerciële gedeelte van de contracten;
3. dat deze contracten mede voor hetgeen de veiligheidsclausule betreft, de uiteindelijke goedkeuring behoeven van de Minister van Oorlog;
4. dat met het toezicht op de naleving door de industrie van de in de contracten vermelde veiligheidsclausules wordt belast het Hoofd van de Sectie G 3;
5. dat het Hoofd van de Sectie G 3 zich voor de uitvoering van de bovengestelde taken kan doen vertegenwoordigen door een officier van zijn sectie;

nodigt de Chef van de Generale Staf, de Chef van de Luchtmacht Staf, de Kwartiermeester-Generaal en de Chef Technische Staf uit, er voor zorg te dragen, dat aan het Hoofd van de Sectie G 3, c.q. aan diens vertegenwoordiger alle gewenste inlichtingen worden verstrekt ter uitvoering van diens hierboven omschreven taak.

's-GRAVENHAGE,

DE MINISTER VAN OORLOG.

MINISTERIE VAN
ALGEMENE ZAKEN

100 64301
's-Gravenhage, 7 April 1949

No.: D~~X~~59489

Eijl.: 1

Betr.: Beveiliging opdrachten
aan Nederlandse industrie.

H. A. Luning
In opdracht van 'R' onderzoek
Javastraat 68

UITGEBOEKT

ZEER GEHEIM *naam achter*

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge in bijlage te retourneren het mij ter inzage verstrekte afschrift van stuk G3/222, waarvan dezerzijds copie werd genomen.

Met de inhoud van bovenbedoeld stuk ga ik in beginsel ten volle accoord.

Slechts blijkt mij dat Uwerzijds nog geen antecedenten-onderzoek betreffende de Res.Maj.Mr.H.L.DE HAAS werd aangevraagd. Ik heb dit onderzoek met spoed doen instellen en zal U hierover nader berichten.

Het Hoofd van de Dienst,

AAN:

de Heer Hoofd Sectie G 3
van de Generale Staf,
's-GRAVENHAGE.

t.a.v. Lt.Kol.G.S.Sicco Smit.

Mr.L.Eindhoven

*Bij nader onderzoek de Haas niet accoord (zie bij Dis). Er komt een andere uijling, die zal worden bericht.
DIII 9/6-49.*

Bedrijven en instellingen van belang voor de afdeling D

(Het betreft hier een voorlopige lijst, die op zeer kort termijn vervangen zal worden door een definitieve.)

- Ryksverdedigingsorganisatie T.N.O.
- ✓ Nederlandse Spoorwegen
- ✓ A.T.O.
- Mijnbedrijven
- Unilever
- A.K.U.
- Philips
- Ned. Seintoestellen fabriek (Philips Telecommunicatie Ind)
- ✗ Hazemeyer Apparaten fabriek
- Holl. fabriek voor Signaal apparaten
- ✓ P.T.T. en P.T.T.-radio-omroep bedrijven
- ✗ Draka (Ned. draad- en kabelfabriek)
- ✗ v. Doorne's Aanhangwagenfabriek
- ✓ Fokker
- ✓ Aviolanda
- ✓ K.L.M.
- ✓ N.V. Frits Diepen Vliegtuigind. en andere luchtvaartbedri.
- ✓ Rijksluchtvaartdienst
- ✓ Nationaal Luchtvaartlaboratorium
- B.F.M.
- ✗ Aluminium Wals- en Persbedrijven Oude Rijn
- ✗ Hoogovens
- ✗ Werkspoor
- ✗ Art. Inrichtingen Hembrug
- N.V. Dordtse Metaal Industrie "Johan de Wit"
- ✗ Machine fabriek Frans Smulders
- ✗ Staalgieterij J.M. de Munck-Keyzer
- ✗ Groeneveld & v.d. Hol Electro Install. Bedrijf
- Nedinsco
- ✗ Diepenbroek & Belgers N.V.
- ✗ Wijnssen & Co
- ✗ AmisYola
- ✗ Stork Hengelo
- ✗ Kromhout
- ✗ Heemaf
- ✗ Ned. Springstoffenfabriek Mulden
- ✗ Becker & Sons, Brummen
- ✗ Ned. Bok- en Scheepsbouw Mij.
- ✗ Rotterdamse Droogdock Mij.
- ✗ Wilton Feyenoord
- ✗ De Schelde
- ✗ NEVESBU
- ✗ Verenigde Blikfabrieken
- Joh. Enschede & Zn.
- Electriche Centrales
- Gasbedrijven
- Waterleidingsbedrijven.

*Overzicht bedrijven
mer afd. D.
aangegeven op ov.
Smeets
12/7-1945*

*Abou
29/7-45 fm*

Notitie voor HD
van D.III

Betreft: Voorstel tot verdeling van het bedrijfswerk
over de secties D.III, IV, V en VI

D.III: Alle werkzaamheden in verband met de Militaire Voorzieningsraad en wat daarmee samenhangt en mede de Militaire Staven.
Voorts in samenwerking met:

D.IV: Rijksverdedigingsorganisatie T.N.O.
Philips
Nederlandse Seintoestellen Fabriek
Holl.Fabriek voor Signaal Apparaten
B.P.M.
Nedinsco (wellicht ook Oude Delft)

Voorts indien de beschikbare tijd dit toelaat:

Mijnindustrie
A.K.U.
Unilever
Dordtse Metaalwarenindustrie Johan de Wit
Universitair Laboratorium werk (F.O.M.,
I.K.O. e.d.)
Joh.Enschede en Zn.

Van de bovengenoemde bedrijven zal voorlopig Hr.van Arkel niet worden ingeschakeld voor Philips en de Mijnen, omdat C.II hiervoor reeds assistentie verleent,

D.V: Voor deze sectie zullen alle bedrijven worden aangewezen, die onmiddellijk met het verkeer samenhangen, t.w.

- Fokker
Aviolanda
F.T.T. (Radio Holland c.a.)
- Nederlandse Spoorwegen
K.L.M.
Nationaal Luchtvaart Laboratorium
Rijksluchtvaartdienst
- A.T.O.

Voorts indien het werk dit toelaat:
Frits Diepen en andere Luchtvaartmaatschappijen.

D.VI: Door deze sectie zullen in ieder geval de volgende bedrijven moeten worden bewerkt:

N.B.V.E.S.B.U.
Werkspoor
Nederl. Dok en Scheepsbouw Maatschappij
Wilton Feyenoord
Rotterdamse Droogdok Maatschappij
De Schelde
Artillerie Inrichtingen Hambrug
Becker & Sons
Diepenbroek & Reigers

De eerst genoemde 7 zijn reeds als contact aan D.VI overgedragen, de laatste 2 zijn nieuwe bedrijven. Dr. Schoemaker heeft om security van deze bedrijven gevraagd.

Vervolgens zijn er een aantal bedrijven, waarmede reeds contact wordt onderhouden, doch die minder belangrijk zijn dan de bovengenoemde. Deze zijn:

Hazemeyer Apparaten Fabriek
Heemaf
Nederlandse Springstoffen Fabriek
Nederl. Draad en Kabelfabriek
Groeneveld en v.d. Pol Electro. Install.
Bedrijf
Mijnssen
Amisola.

Van deze bedrijven zijn de drie laatstgenoemde installateursfirma's, die of wel zullen moeten worden afgestoten, of wel moeten worden aangevuld met alle installateurs (circa 8). Ook indien wij deze installateurs afstoten, blijven wij er aandacht aan besteden omdat zij onderaannemers zijn en wij dus aan de hoofdaannemer de eisen kunnen voorleggen, die zij op hun beurt de onderaannemer opleggen.

De hierna te noemen bedrijven zijn nog nimmer bewerkt, doch zijn opgenoemd, omdat in verschillend verband de wenselijkheid van beveiliging reeds werd besproken, t.w.

2 Aluminium Wals- en Persbedrijven
(Billiton Mij, (Holland Metallurgische Bedrij-
ven)
Hoogovens
- Staalgieterij de Munck-Keyzer
Verenigde Blikfabrieken
Stork
Kromhout
Smulders
van Doorne's Aanhangwagenfabriek

Van deze bedrijven zijn de vijf eerste voornamelijk van betekenis, omdat zij industriële bottle necks zijn, terwijl de laatste vier reeds in enig opzicht voor militair werk zijn ingeschakeld, doch in het algemeen voor minder vitaal werk.

In deze opzet is geen voorziening getroffen voor de Openbare Nutsbedrijven. Indien hiervoor niemand ter beschikking zal kunnen worden gesteld, stel ik U voor de bedrijven, genoemd na Diepenbroek & Reigers niet te bewerken, respectievelijk af te stoten en dan de overblijvende werkcapaciteit van D.VI te richten op de Openbare Nuts Bedrijven. Aangezien ik verwacht, dat het werk op de Openbare Nutsbedrijven een geleidelijk aflopend karakter zal dragen (wij moeten er n.l. op aansturen dit zoveel mogelijk bij de plaatselijke autoriteiten onder te brengen) kan wellicht, te beginnen over een jaar, geleidelijk aan het aantal particuliere bedrijven van de sectie D.6 weer worden uitgebreid.

Opmerking: In de bovenstaande opzet zijn de bedrijven genoemd in de volgorde van hun belangrijkheid per sectie. Er moet rekening mede worden gehouden, dat op kleine punten van deze opzet zal moeten worden afgeweken, aangezien nieuwe feiten de betekenis van bepaalde industrieën kunnen vergroten of verkleinen.

In verband met het feit, dat het voor mij onmogelijk is om tot een doeltreffende werkverdeling te komen, wanneer niet van te voren is vastgesteld de wijze van splitsing in secties, moge ik U verzoeken mij zo spoedig mogelijk te willen be-richten, of deze werkverdeling Uw goedkeuring heeft en indien niet, welke wijzigingen zullen moeten worden aangebracht.

's-Gravenhage, 10 Mei 1949
D.III

UITTREKSEL

Voor OD 122 Naam Beleidskwesties D III
Originéed in OD 770 Naam Bev. Ned. Dok- en Scheepsb. Mij.
Volgnr. Ag.nr. Aard van het stuk rapport bespreking op 11 Mei
te Amsterdam Afz. D VI Datum 12-5-49

.....
Over het bewakingspersoneel ontwikkelde zich een uitvoerige discussie. Hr. de Boer had nl. niet verwacht, dat er zich een dermate groot aantal slechte elementen onder deze lieden zou bevinden. Indien aan bewakers hogere eisen gesteld moeten worden, kan men deze lieden momenteel niet voor een loon van f.45.- per week krijgen, doch komt men op ongeveer f 60.-. Dit zou impliceren, dat portiers en chauffeurs ook hoger loon dienen te ontvangen, waaruit blijkt, dat een dergelijke maatregel, financiële consequenties met zich brengt. Hr. de Boer kan deze uitgaven niet uit het bedrijf financieren en wenst er uitsluitend toe over te gaan, als dergelijke maatregelen uniform in Nederland worden ingevoerd en de uitgaven op de klanten verhaald kunnen worden.

Op een dezerzijds gemaakte opmerking, dat goed bewakingspersoneel diefstal zou kunnen beletten, werd geantwoord, dat diefstal belangrijk beperkt is, doordat bij ontdekking, onmiddellijk ontslag volgt.

Voor controle aan de waterzijde van de werf zijn twee vletten in bedrijf gesteld.

Hr. de Boer meent, dat ondanks het lage peil van het bewakingspersoneel, gezorgd kan worden, dat het marinewerk volgens de te stellen eisen beveiligd kan worden.

Dezerzijds wordt betwijfeld of dit inderdaad mogelijk zal zijn.

Dit moet t.z.t. nog met Marine worden besproken.

Het onderwerp: "peil bewakingspersoneel" is een vraagstuk voor alle bedrijven in Nederland.

.....
.....

Hr. de B. gaf mee, een lijst bevattende zes namen van communistische arbeiders (CO 62045). Genoemde lieden zijn bij het Gewestelijk Arbeidsbureau Amsterdam (Hr. Fortanier) voor ontslag voorgedragen, omdat zij op de werf onhandelbaar zijn en bovendien cellen bouwen. Het Gewestelijk Arbeidsbureau heeft de argumenten niet aanvaard, zodat deze zes lieden niet ontslagen mogen worden. Hr. d. B. wil deze mensen echter niet meer op de werf hebben en keert een door het Gewestelijk Arbeidsbureau voorgeschreven wachtgeld uit.

Uitgetrokken door v. W. Afd./Sectie D 1 b Datum 14-6-49

Op aanwijzing van D VI

De Boer zal deze zaak

UITTREKSEL

Voor Naam

Origineel in Naam

Volgnr. Ag.nr. Aard van het stuk

..... Afz. Datum

vervolgblad.

De Boer zal deze zaak in de "Metaalbond" bespreken, doch verzocht, of onzerzijds hieraan iets gedaan zou kunnen worden op korte termijn.

ook dit onderwerp is een vraagstuk voor alle bedrijven in Nederland.

Uitgetrokken door Afd./Sectie Datum

Op aanwijzing van

UITTREKSEL

Voor OD 122 Naam Beleidskwesties D III
Origineel in OD 770 Naam Beveiliging Ned. Dok-&Scheepsb.Mij.
Volgnr. Ag.nr. Aard van het stuk notitie betr. ontslag ongewenst
personeel. Afz. D VI Datum 23-5-49

Contact N.D.S.M. deelde telefonisch mede aan D VI, dat de weigering van zijn ontslagaanvraag voor zes personen door het Gewestelijk Arbeidsbureau, is doorgegeven aan de Metaalbond.

Dit college zal het geval rechtstreeks met het Ministerie van Sociale Zaken opnemen.

Levens is door D VI aan contact N.D.S.M. medegedeeld, dat het Ministerie van Algemene Zaken op korte termijn niets aan dit geval kan doen, doch dat deze zaak wel verder behandeld zal worden.

(Zie ACD 62045)

's-Gravenhage, 23-5-'49

D VI

Uitgetrokken door v.w. Afd./Sectie D 1 b Datum 16-6-49
Op aanwijzing van D VI

Dis R. 4665

opgebeld door Kapte de Beer.

De personalia van H. de Haas,
waarnaar M. hebt gevraagd,
iniden als volgt:

Mr. Hendrik Reinder de Haas
geboren te Amsterdam 17-5-1908
adres: Jozef Israëlslaan 23
Den Haag

wonede voorheen: Vogelhersstraat 18
Den Haag

11-4-49.

14.30 uur

fweth

*met 50-000
in 65-000*

PD maken 1

Volgno.
10-6-'49
ACD / 04301

Notitie voor A.C.D.
van D 8 d.

Betreft: Evert Steenhouwer.

Evert Steenhouwer, geboren te Leusden, 3 October 1900,
wonende Bazarstraat 26 te Den Haag.

Naar Steenhouwer voornoemd werd een onderzoek in-
gesteld in opdracht van D 8.

's-Gravenhage 16-6-49

D 8 d

*Goat voor G^{IV} werken in samenwerking
met CVD afd D. D^{III} 17/6-'49 S.*

E. STEENHOUWER

Bazarstraat 26, Den Haag.

Personalialia: Evert STEENHOUWER, geboren te Leusden. 3 October 1900.

Gezin waaruit E. Steenhouwer voortkomt: Vader: Jacobus Johannes STEENHOUWER, geboren te Achtkarspelen (Fr.), 8 Maart 1859. (Overleden 1933).

Moeder: Johanna Geziena ROERING, geboren 19 Maart 1869 te Doesburg (Overleden 1932).

Broer: Willem STEENHOUWER, geboren te Amersfoort, 22 December 1892, voorheen van beroep leraar M.O., thans gepensionneerd, wonende Julianaweg 3 te Appingedam.

Zusters: Evelina, geboren 3 Maart 1887 te Utrecht.
Johanna, geboren 5 April 1890 te Nijmegen.
Jacoba Johanna, geboren 25 Augustus 1897 te Leusden.

De vader van E. Steenhouwer was sergeant-majoor in het Nederlandse leger, waardoor het gezin in diverse garnizoensplaatsen heeft gewoond.

Op crimineel en politiek gebied is betreffende geen der gezinsleden iets ten nadele bekend geworden. Ook in de administratie van onze dienst komen hun namen niet voor. De vader en de moeder behoorden voor hun overlijden tot de Ned. Hervormde Kerk.

Huwelijk: Op 29 Maart 1932 huwde Steenhouwer te Den Haag met Henriette ADLER, geboren te Rotterdam, 13 October 1913. Uit dit huwelijk werden de volgende kinderen geboren:

1. Herman Johan, geboren te Batavia, 25 Augustus 1934.
2. Alice Henriette, geboren te Batavia, 18 Mei 1936.

Het huwelijk van E. Steenhouwer en H. Adler werd op 6 November 1945 door echtscheiding ontbonden.

Op 28-8-48 huwde Adler te Den Haag opnieuw met: Alphons Maria Willem DUSCH, geboren te Zutphen, 13-7-95. Zij woont thans met haar tweede man aan het adres Mathenesserlaan 502 te Rotterdam. Haar dochttertje woont bij haar in, doch haar zoontje werd d.d. 13-8-'47 afgeschreven naar de gemeente Amersfoort. Te Den Haag exploiteerde Mevr. Steenhouwer-Adler aan het adres Groot-Hertoginnelaan 234 een mode-atelier.

Godsdienst: E. Steenhouwer staat in het Bevolkingsregister te Den Haag ingeschreven als lid van de Ned. Hervormde Kerk, doch vernomen werd, dat hij kerkelijk practisch niet meeleeft.

Politieke richting: Personen, die Steenhouwer van nabij kennen, zijn van mening, dat hij politiek denkt in de richting van de V.V.D. Links extreme gedachten zouden door hem volkomen worden afgewezen, evenals tijdens de bezetting het nationaal-socialisme.

Levensloop:

Levensloop:

Na de H.B.S. te hebben doorlopen, kwam Steenhouwer op de Cadettenschool. Op 14 Augustus 1924 werd hij benoemd tot 2e Luitenant, in welke rang hij in 1925 naar N.O.Indie vertrok, om te Soerabaja dienst te doen bij de Cavalerie. In 1927 werd hij bevorderd tot 1e Luitenant en werd hij overgeplaatst naar Malang en later naar Djocjakarta. In 1931 keerde hij met verlof naar Nederland terug, trouwde hier en vertrok in 1932 opnieuw naar Ned.Indie, waar hij achtereenvolgens te Batavia, Weltevreden en Bandoeng dienst deed. In 1936 werd Steenhouwer benoemd tot adjudant van het 1e half-regiment-Cavalerie. Een jaar later werd hij eervol ontheven van deze functie en ingedeeld bij de automobiel dienst.

In 1938 ging Steenhouwer terug naar Nederland, teneinde zijn studie op krijgskundig gebied aan de Hogere Krijgsschool te Den Haag te voltooien.

In dat zelfde jaar werd hij tevens bevorderd tot ritmeester. Hij woonde te Den Haag achtereenvolgens aan de volgende adressen:

7-9-38 Ieplaan 109

11-10-39 Sportlaan 92

9-9-40 Statenlaan 91

8-8-41 Van Boetselaerlaan 171

31-3-42 Opgenomen in Centraal Bevolkingsregister (Krijgsgevangenschap)

5-7-48 Bazarstraat 26.

Op 14 Mei 1940 werd Steenhouwer als krijgsgevangene naar Duitsland gebracht waar hij tot 1945 in diverse kampen verbleef.

Uit het kamp "Neubrandenburg" werd hij door de Amerikanen bevrijd.

Op 21 Augustus 1945 werd Steenhouwer bevorderd tot majoor, waarna hij in September 1945 opnieuw naar Ned.Oost Indie terugging.

Van Januari 1946 tot Juli 1946 was hij in die rang werkzaam bij de Nederlandse Staf van S.A.C.S.E.A., (Supreme - Allied-Commander-South-East-Asia) een onderdeel (eigenlijk de Nederlandse sectie) van de staf van Generaal Mountbatten.

Op 28 Maart 1947 werd Steenhouwer bevorderd tot Lt.Kolonel en in dat zelfde jaar werd hij aangesteld tot adjudant van de Lt.Gouverneur Genraal, terwijl hij op 15 Januari 1948 benoemd werd tot Chef-Staf van de 5e brigade.

Met ingang van 31 Mei 1948 werd Steenhouwer gepensionneerd.

Aard en Karaktereigenschappen:

Steenhouwer wordt door superieuren en collega's die met hem hebben samengewerkt, beschreven als een man met een zeer helder verstand en een behoorlijke dosis initiatief.

Hij moet vlot met andere mensen, zowel meerderen als minderen, kunnen omgaan en hij heeft bewezen, over een grote mate van organisatievermogen te kunnen beschikken.

Zijn houding tijdens de Duitse bezetting, die hij geheel in Duitse krijgsgevangenschap heeft doorgebracht, zou bijzonder goed zijn geweest. Hij behoorde bijvoorbeeld niet tot diegenen, die in de krijgsgevangenkampen allerlei kwaaltjes

simuleerden of

simuleerden of aan gingen rappen met N.S.Bers of Duitser, temeiende ze gauw mogelijk hun vrijheid te herkrijgen. In de kampen zou hij zich steeds hebben gedragen, zoals van een goed Nederlands officier werd verwacht. Hij weigerde dan ook de z.g. erewoordverklaring af te leggen. In de omgang zou Steenhouwer, hoewel hij zeer zakelijk in zijn uitdrukkingen is, een buitengewoon prettig mens zijn, die door zijn omgeving zeer op prijs wordt gesteld.

Andere bewoners In het perceel Bazarstraat 26, waar Steenhouwer inwonend is, van perceel zijn nog de volgende personen gehuisvest:

- Bazarstraat 26:
1. Anna Cornelia Garnier, geboren in 1876, weduwe van Van Greuniggen.
 2. Hendrikus Inneme, geboren 1918 met echtgenote en kind.
 3. Christina Inneme, geboren 1919.
 4. Elisabeth J. Inneme, geboren 1921.

Geen van vorengenoemde personen komen op politiek of crimineel gebied voor in de administraties van de Politie en de P.R.A. te Den Haag, terwijl ook in de administratie van onze dienst geen gegevens omtrent hen aanwezig zijn.

Vernomen werd nog, dat Steenhouwer reeds enkele jaren het plan heeft met een Engelse dame (naam niet bekend) in het huwelijk te treden. De zegsman meende zelfs, dat dit huwelijk reeds tot stand was gekomen, doch bij de administratie van het Bevolkingsregister is hieromtrent niets bekend. Er blijft uiteraard de mogelijkheid, dat Steenhouwer een en ander niet bij het Bevolkingsregister heeft laten registreren, doch erg waarschijnlijk is dit niet, voor een man van zijn formaat.

H . 's-Gravenhage, 16-8-49

D 8 d.

Paalzonden bijen
Dr. J. Schwemmer Centraal Instituut voor
Industrie Ontwikkeling by DX 63491 4-6-49

LIJST VAN TE BEVEILIGEN INDUSTRIEEN

Philips
Nederlandse Seintoestellen Fabriek
Dordtse Metaalwarenindustrie Johan de Wit (Philips)
Hollandse Fabriek voor Signaalapparaten
B.P.M.
Nedinsco
Oude Delft
Mijnindustrie
A.K.U.
Unilever
Fokker
Aviolanda
Werkspoor
Nederlandse Dok- en Scheepsbouw Maatschappij
Wilton Fijenoord
Rotterdamse Droogdok Maatschappij
De Schelde
Artillerie Inrichtingen Hembrug
Becker & Sons
Diepenbroek & Reigers
— Hazemeyer Apparaten Fabriek
Heemaf
Nederlandse Springstoffenfabriek
Nederlandse Draad en Kabelfabriek
Aluminium Industrie
— Holland Metallurgische Bedrijven
Hoogovens
Staalgieterij de Munck--Keyzer
Verenigde Blikfabrieken
Stork
Kromhout
— Smulders
van Doorne's Aanhangwagenfabriek

De lijst v. bedrijven waarvan vermeld wordt dat zij voor
beveiliging in aanmerking komen bezit van Dr. J.
Reyns kenniswijze te geven.
Origineel in dossier "Politie Strategische materialen."

Javastraat 68

Tel. { 111539
112778

No.

Bijlagen:

Dict.:

Typ.:

Uw schrijven No.

dd.

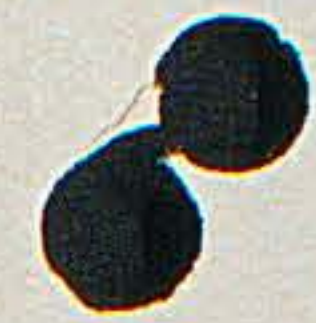
Onderwerp:

de heer

Ev. image p.v.b. Politie 's-Hage

Bevondelt?

Charakter?

27 Mei 1949.

Betreft: HAAS, Mr.Hendrik Leendert de, wonende
Jozef Israëlslaan 23 te 's-Gravenhage.

Antwoord op
verzoek Dis.No.4665 R d.d. 12 April 1949.

Hendrik Leendert DE HAAS, geboren te Amsterdam 17 Mei 1908, van beroep militair, woont Jozef Israëlslaan 23 te 's-Gravenhage.

Betrokkene behoort tot het Evangelisch-Luthers kerkgenootschap.

Behalve lager onderwijs heeft hij gymasiaal onderwijs en een Universitaire opleiding genoten. Hij heeft de graad van meester in de rechten behaald.

Gedurende de bezettingstijd was hij werkzaam aan het Rijksbureau voor Metalen. Hij vervulde aldaar een juridische functie aan het secretariaat van genoemd bureau.

Na de bevrijding heeft hij als adjunct-secretaris zitting genomen in de zuiveringscommissie van het Rijksbureau voor Metalen.

Op 15 Januari 1946 heeft hij een verbintenis op arbeidscontract aangegaan met het Ministerie voor Handel, Nijverheid en Scheepvaart. Op 1 Februari 1946 zou hij aldaar in dienst treden. In verband met het feit, dat hij als reserve officier op 1 Februari 1946 in werkelijke dienst werd opgeroepen, heeft hij genoemde verbintenis moeten annuleren.

Nadat hij als reserve-kapitein in dienst is gegaan, is hij later bevorderd tot Majoor.

Hij is sedert geruime tijd als assistent toegevoegd aan het Hoofd van de V.C.I. (Verbinding Civiele Industrie).

DE HAAS voornoemd zou politiek liberaal georiënteerd zijn.

Personen, die betrokkene van zeer nabij kennen en derhalve tot oordelen bevoegd kunnen worden geacht, beschouwen hem als een uiterst betrouwbare- en serieuze werker.

Uit het verder ingestelde onderzoek zijn geen feiten of omstandigheden naar voren getreden, waardoor de politieke betrouwbaarheid van betrokkene in twijfel zou moeten worden getrokken.

Blijkens de Politie-administratie te 's-Gravenhage werd er op 25 Augustus 1945 proces-verbaal tegen DE HAAS voornoemd opgemaakt terzake het plegen van ontucht met een minderjarige van hetzelfde geslacht.

Overigens komt zijn naam in voornoemde administratie, ook op politiek gebied, niet voor.

*H 17-2-55 aan
Dis. afdeling des Rijksbureau
PA 17/2*

27 Mei 1949.

Betreft: HAAS, Mr. Hendrik Leendert de, wonende
Jozef Israëlslaan 23 te 's-Gravenhage.

Antwoord op
verzoek Dis.No. 4665 B, d.d. 12 April 1949.

Hendrik Leendert DE HAAS, geboren te Amsterdam 17 Mei 1908, van beroep militair, woont Jozef Israëlslaan 23 te 's-Gravenhage.

Betrokkene behoort tot het Evangelisch-Luthers kerkgenootschap.

Behalve lager onderwijs heeft hij gymasiaal onderwijs en een Universitaire opleiding genoten. Hij heeft de graad van meester in de rechten behaald.

Gedurende de bezettingstijd was hij werkzaam aan het Rijksbureau voor Metalen. Hij vervulde aldaar een juridische functie aan het secretariaat van genoemd bureau.

Na de bevrijding heeft hij als adjunct-secretaris zitting genomen in de Zuiveringscommissie van het Rijksbureau voor Metalen.

Op 15 Januari 1946 heeft hij een verbintenis op arbeidscontract aangegaan met het Ministerie voor Handel, Nijverheid en Scheepvaart. Op 1 Februari 1946 zou hij aldaar in dienst treden. In verband met het feit, dat hij als reserve officier op 1 Februari 1946 in werkelijke dienst werd opgeroepen, heeft hij genoemde verbintenis moeten annuleren.

Nadat hij als reserve-kapitein in dienst is gegaan, is hij later bevorderd tot Majoor.

Hij is sedert geruime tijd als assistent toegevoegd aan het Hoofd van de V.C.I. (Verbinding Civiele Industrie).

DE HAAS voornoemd zou politiek liberaal georiënteerd zijn.

Personen, die betrokkene van zeer nabij kennen en derhalve tot oordelen bevoegd kunnen worden geacht, beschouwen hem als een uiterst betrouwbare- en serieuze werker.

Uit het verder ingestelde onderzoek zijn geen feiten of omstandigheden naar voren getreden, waardoor de politieke betrouwbaarheid van betrokkene in twijfel zou moeten worden getrokken.

Blijkens de Politie-administratie te 's-Gravenhage werd er op 25 Augustus 1945 proces-verbaal tegen DE HAAS voornoemd opgemaakt terzake het plegen van ontucht met een minderjarige van hetzelfde geslacht.

Overigens komt zijn naam in voornoemde administratie, ook op politiek gebied, niet voor.

4665 R.

12 April

9

*rapport 12/5-1908
13/5-1908
"*

Aan de Heer Hoofdcornmissaris van Politie
te
's-GRAVENHAGE.

XXXXXXXXXX

XXXX

DE HAAS, Mr. Hendrik Leendert, geb. Amsterdam 17-5-1908, won. Den Haag
Jozef Israëlslaan 25.
Betrokkene woonde voorheen: Vogelkensstraat 13 te Den Haag.

Indien mogelijk geerne binnen 10 dagen antwoord.

Aan D 8 a
Van D 8 c.

Betreft: Mr. H.J. de HAAS,
geb. Amsterdam, 17 Mei 1908.

L werd

Middels de I.D. 's-Gravenhage vernomen, dat 25 Augustus 1945 proces-verbaal² opgemaakt contra de HAAS voornoemd terzake het plegen van ontucht met een minderjarige van ~~hetzelfde~~ hetzelfde geslacht.

De HAAS voornoemd was in de oorlogsjaren in contact gekomen met de toen 16-jarige Fop Baretta, wonende Beukstraat 4 te 's-Gravenhage. Na ~~deze~~ prettige kennis-making nodigde de HAAS Baretta uit bij gelegenheid ~~er~~ bij hem aan te komen.

Naar vernomen werd is dit een enkele maal gebeurd. In Augustus 1945 werd door een arts, wonende aan de Laan van Meerdervoort te 's-Gravenhage aangifte gedaan bij de Zedenpolitie te 's-Gravenhage terzake van het plegen van ontucht ~~door~~ de HAAS bij Baretta.

Baretta gehoord verklaarde o.a. dat de HAAS eenmaal over de kleren ~~van~~ ter hoogte van zijn (Baretta's) manlijkheid² gestreken had, terwijl de HAAS tijdens een zwempartij naar de manlijkheid van Baretta gegrepen had. Andere getuigen brachten geen nadere bijzonderheden aan het licht.

De HAAS hierover gehoord ontkende alle feiten die tegen hem ingebracht werden.

Het proces-verbaal werd afgesloten en doorgezonden naar de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage alwaar geen termen aanwezig werden geacht om De HAAS te ~~vervolgen~~ vervolgen.

Nadere bijzonderheden over dit feit en de persoon van De HAAS werden niet bekend.

Gv. 2-6-1949.

Notitie voor Dis 4665 R
van D.III

Betreft: Mr.H.J.de Haas

Naar betrokkene werd een onderzoek ingesteld
in verband met eventuele aanstelling Bij G.3.
Aanstelling is echter niet doorgedaan.

's-Gravenhage, 8 Juni 1949
D.III

Notitie voor HD
van D.III

Heer

Indien U ten aanzien van bijbehorende
stukken geen andere wens hebt, verzoek ik U deze
te doen opnemen in het CD: Beleidskwesties D.III,
en de namen op kaart te doen brengen.

In verband met een opmerking Uwerzijds
is het wellicht wenselijk met HC te spreken over de
IIIa-activiteiten van Steenhouwer.

's-Gravenhage, 6 Juli 1949
D.III

He implicat. ✓ 12 Juli

Volgno.

P. J. L. G.
ACD 59489

Notitie voor ACD 59489
van D.III

Naar aanleiding van ACD 59489 is een Dis-
onderzoek ingesteld naar de Res.Maj.H.L.de Haas. Dit
onvolledige onderzoek is door de sectie D.8 enigszins
vervolledigd. De stukken hierover berusten bij
Dis. Aangezien er enige bezwaren ten aanzien van
Majoor de Haas naar voren waren gekomen, heb ik de
situatie besproken met Kolonel Tielens. Tielens
heeft daarop gemeend de Haas te moeten laten vallen
en heeft een voorstel gedaan om inplaats daarvan aan
te wijzen de gepensionneerd Luitenant-Kolonel KNIL
Evert Steenhouwer.

De bedoeling van Tielens was om Steenhouwer
Res.Lt.K.L. te maken, in werkelijke dienst te roepen
bij de Nationale Reserve en deze plaatsing te gebruiken
als cover voor zijn activiteiten voor G.III.
Hij zal zowel voor IIIa als voor IIIb moeten optreden,
met dien verstande, dat hij bij de verschillende grote
bedrijven daar berustende gegevens, die voor IIIa
interessant zijn, moet zien los te krijgen, zonder
nochtans personen uit deze bedrijven spionage-opdrachten
te geven. Daarnaast kan hij dan bij de bedrijven
in samenwerking met de C.V.D. beveiligingsmaatregelen
verzorgen.

Ik heb mij met deze situatie accoord verklaard,
op voorwaarde, dat Steenhouwer aan de C.V.D. mededeelt
welke zijn IIIa-activiteiten bij de bedrijven zijn.
De inhoud van de berichten is ons onverschillig.
Tielens heeft zich hiermede accoord verklaard.

Daarop heb ik een spoed onderzoek laten instellen
naar de antecedenten van Steenhouwer, waarvan het
resultaat in een rapport van D.8 hierbij is gevoegd.
Aangezien het onderzoek bijzonder gunstige resultaten
opleverde, is door Tielens verder actie genomen en
is Steenhouwer in functie getreden. In overleg met
Tielens is thans een vast overleg georganiseerd
tussen Lt.Kol.Steenhouwer, Ltz.II Middeldorp en D.III.

's-Gravenhage, 6 Juli 1949
D.III

Notitie voor HD
van D.III

Ltz.Middeldorp toonde mij een brief, afkomstig van Dr.Schoenmaker en gericht aan de chef van de Marine-Staf, waaruit bleek, dat hij de vragen, door de C.V.D. aan hem gesteld bij ACD 63491 precies zo ter beantwoording aan de Marine had voorgelegd. Dit was uiteraard niet onze bedoeling, aangezien wij dan beter rechtstreeks bij de Marine hadden kunnen informeren.

In overleg met H.-CVD heb ik niettemin de zaak door laten gaan, omdat het op zichzelf nuttig is, dat de Marine zich hierover uitspreekt. Middeldorp heeft op mijn verzoek de brief ter beantwoording doorgezonden aan de V.C.M. Aangezien per 1 Juli de Schout bij Nacht Stam als V.C.M. is gaan optreden, heb ik Middeldorp geadviseerd om de brief achter te houden tot begin Juli.

Hoewel mij hierover niets is medegedeeld, neem ik aan, dat de landmacht van Dr.Schoenmaker een gelijksoortige brief heeft ontvangen. Dit moet t.z.t. nog eens met Steenhouders worden opgenomen. Voorlopig dienen wij dus af te wachten wat er uit de bus komt. Mijn verwachtingen in dit opzicht zijn niet hoog gespannen en ik meen, dat wij verstandig doen naar ons beste weten en naar eigen inzicht verder te handelen.

's-Gravenhage, 6 Juli 1949
D.III

ten als gevolg van de beveiliging omhoog gaan, het--
geen zijn concurrentiebasis ten aanzien van industrie-
en, die die kosten niet hebben, aantast. De Heer
Stam had Ir.Damme erop gewezen, dat dit euvel ver-
dwijnt zodra in Nederland de beveiliging wettelijk
wordt voorgeschreven, aangezien de voorwaarden dan
voor allen gelijk zijn. Hij had daarom aan Ir.Damme
aangeraden om zich tot de Minister-President te wen-
den, ten einde pressie uit te oefenen met het doel
de gang van het wetsontwerp te bespoedigen. Damme
verblijft thans in Indonesië en zal na zijn terug-
keer een bespreking met Dr.Drees hebben.

4. Inzake de geraamde invoering van algemene
regelen voor de beveiliging van industriële opdrachten,
vreesde Stam een sterke oppositie van de zijde van
Philips. Naar zijn mening heeft Philips zodanige in-
ternationale belangen, dat deze regelen voor hen
financieel schadelijk kunnen zijn en hen zouden be-
lemmeren in bepaalde praktijken, die voor hen voor-
delig zijn, doch tot schade van de Marine. Dit gebeurt
ook thans en hij wilde daarover nauw contact onder-
houden, ten einde dit in de toekomst zoveel mogelijk
tegen te gaan.

Hij drong erop aan, dat ik over dit onder-
werp zou spreken met hoofd onderafdeling Electronica,ltz.
Dit zal na 15 Augustus worden uitgevoerd. Amsterdam.

D.III, 12 Augustus 1949

min / 17 aug.

'S-GRAVENHAGE, 8 Augustus 1949

VSB/AZ/1/49

GEHEIM

De Heer Drs.A.Kuipers,
Ministerie van Algemene Zaken,
Javastraat 68,
's-Gravenhage volgno.

11 AUG. 1949

ACD/64780

Betr.: Uw brief no.63491 dd.4-6-'49
Te beveiligen industrieën.

Ik heb U nog te antwoorden op de eerste alinea van Uw bovengenoemde brief, hetwelk eerst thans kan geschieden, omdat ik de lijst van te beveiligen industrieën aan de Chefs van de verschillende Staven heb voorgelegd.

+ Als bijlage 1 vindt U thans een lijst, welke ik heb aangevuld met mij door de Chef van de Generale Staf opgegeven fabrieken, welke nog niet op Uw lijst stonden. Voorts heb ik een twaantal bedrijven op grond van door mij ingewonnen advies geschrapt.

(Dr.P.Schoenmaker)

Bijlage 1.

LIJST VAN TE BEVEILIGEN INDUSTRIEEN.

- Philips, Eindhoven
Nederlandse Seintoestellen Fabriek, Hilversum
Dordtse Metaalwarenindustrie Johan de Wit (Philips), Dordrecht
Hollandse Fabriek voor Signaalapparaten, Hengelo
B.P.M., Pernis, Amsterdam
Nedinsco, Venlo
" Oude Delft, Delft
Mijnindustrie
A.K.U., Arnhem
Unilever, Oss, Zwijndrecht, Vlaardingen
Fokker, Amsterdam
Aviolanda, Papendrecht
Werkspoor, Utrecht
Nederlandse Dok- en Scheepsbouw Mij., Amsterdam
Wilton Fijenoord, Rotterdam
Rotterdamse Droogdok Mij., Rotterdam
De Schelde, Vlissingen
Artillerie Inrichtingen, Hembrug/Zaandam
O 9. Becker & Sons (Hollandse Optiekfabriek), Brummen
Diepenbroek & Reigers, Ulft
Heemaf, Hengelo
Nederlandse Springstoffenfabriek, Muiden
Nederlandse Draad- en Kabelfabriek, Amsterdam
O- Aluminium Industrie, Utrecht
Hoogovens, Velsen
Staalgieterij de Munck Keyzer, Utrecht
O- Verenigde Blikfabrieken, Krommenie en Doesburg.
Stork, Hengelo
M-O- Kromhout, Amsterdam
M. Werf Gusto, Schiedam
O Van Doorne's Aanhangwagenfabriek, Eindhoven
O Doesburgsche Metaalgieterij Fa. Ubbink & Co., Doesburg
O N.V. Kon. Metaalwarenfabrieken v/h J.N. Daalderop & Zn., Tiel
O Fa. J.B. van Heyst & Zn., 's-Gravenhage
4 Kon. Ned. Kunstvuurwerkfabrieken A.J. Kat v/h Joh. Loeff, Leiden
O Fabriek van Technische Veren Fa. Tevema, Amsterdam
O N.V. Hengelosche Veerenfabriek H. Bakker, Hengelo
O 4 Kornelis' Kunstthars Producten Industrie C.V., Steenwijk
O 4 Instrumentenfabriek Dr. C.E. Bleeker, Utrecht-Zeist

+ +
+

Opname van Marin - Electrotechnisch.
Smit Hildebrand
S.M.F. Dordt
? - Smit Nijmegen.
E.M.I. Utrecht.
Hammey's Apparaten
5 installateurs van Veribus.
A'damsse Droogdok.
(Metallurgische Bedrijven?)

Bezuidenhoutseweg 28

Volgno.

20 AUG 1949

VSB/AZ/2/49

GEHEIM

De Weledelgeleerde Heer ⁶⁰²³⁸
 Drs. A. Kuipers,
 Ministerie van Algemene Zaken,
 Javastraat 68,
 's-Gravenhage.

Betr.: Lijst van te beveiligen industrieën.

Ten vervolge op mijn schrijven VSB/AZ/1/49 en in antwoord op Uw schrijven no. 63491 dd. 4-6-49 deel ik U het volgende mede.

Het Ministerie van Marine heeft mij een opgave verstrekt van de navolgende bedrijven, die alsnog op de lijst van te beveiligen industrieën moeten worden toegevoegd:

- Hazemeyer Apparatenfabriek
- x M Sinus Radio, Zeist
- x M Enkes, Voorburg
- x N.V. Electrotechnische Industrie v/h Wilkens Smit & Co. te Slikkerveer
- x Electromotorenfabriek "Dordt", Dordrecht
- x ~~N.V.~~ N.V. Electriscche Mechanische Industrie, Utrecht
- x N.V. Willem Smit & Co's Transformatorenfabriek, Nijmegen
- Van Rietschoten & Houwens, Electrotechnische Mij. N.V., Rotterdam
- N.V. v/h Croon & Co., Rotterdam
- N.V. Electrotechnische Fabriek A. de Hoop, Rotterdam
- Groeneveld v/d Poll & Co. Electrotechnische Fabriek, Amsterdam
- N.V. Mijnsen & co., Amsterdam
- N.V. Verenigde Electrotechnische Bureaux voor Scheepsinstallaties "Verebus", 's-Gravenhage.

x Handicht deze voorzand
 niet belangrijk

Dr. P. Schoenmaker
 (Dr. P. Schoenmaker)

RAEPORRT van D.

Betreft: Rapport bespreking met Generaal Kengen, in aanwezigheid van Kapt. de Swart, door ED en D.III op 12 September 1949, ten behoeve van OD 122 Beleidskwesties D.III

1. Aan de orde werd gesteld de vraag op welke wijze de beveiliging van de zetelverplaatsing van de K.L.M. moet worden geregeld. Indien dit n.l. een civiel vraagstuk is, zal dit geheel door de B.V.D. moeten worden opgelost, doch indien dit militair is zal dit door L.S.K. moeten worden geregeld, met dien verstande, dat door de B.V.D. enkele diensten zullen worden verricht. Kengen deelde mede, dat dit inderdaad als militair vraagstuk moet worden gezien en dat vermoedelijk binnen een paar weken het standpunt in deze zal worden bepaald. Hij informeerde naar onze algemene bedoeling met de beveiliging van de K.L.M. en eveneens betreffende de stand van de werkzaamheden.

Uit het gegeven overzicht bleek, dat door ons globaal in dezelfde richting wordt gewerkt als straks zijn behoeften zullen liggen. Zodra de plannen definitief zijn vastgesteld, zal hij zich in verbinding stellen met H.-BVD, ten einde met hem een regeling te treffen omtrent de samenwerking op dit terrein tussen beide diensten.

2. Aan Generaal Kengen werd gevraagd in hoeverre de Lt.Kol.Steenhouwer kan worden geacht de belangen van de L.S.K. op het gebied van de industrie-beveiliging te vertegenwoordigen. (Kolonel Tielens had aanvankelijk medegegeend, dat Lt.Kol.Steenhouwer dit zou doen, doch later deelde Steenhower mede, dat hij niet voor de belangen van L.S.K. opkwam). Generaal Kengen bleek van het bestaan van Lt.Kol.Steenhouwer onkundig. Hij sprak er zijn verwondering over uit, dat er blijkbaar door Kolonel Tielens een regeling tot stand was gebracht, waarvan hij onkundig was gelaten. Als gevolg van de onzekerheid, die thans op dit terrein heerst, werd door ons rechtstreeks contact opgenomen met Kolonel Otten betreffende de bouw van Gloster's Meteor's (zie verslag OD Fokker).

Het werd door ons betwijfeld of dit eigenlijk wel juist is. Het aantal te beveiligen opdrachten aan de industrie is bij L.S.K. uiteraard zeer gering. Daar staat echter tegenover, dat b.v. op het ogenblik een voorschrift in ontwerp is betreffende de beveiliging van contracten. Hierover is overleg gepleegd met Marine en met Steenhower.

Als Steenhower zijn instemming met het ontwerp betuigt, betekent dit dan dat L.S.K. er ook door gebonden is? Generaal Kengen kon dit bepaaldelijk op dit ogenblik zo niet accepteren. Hij zal zich over deze kwestie met Kolonel Tielens verstaan en zal in ieder geval gaarne van het betrokken geschrift kennis nemen, alvorens dit wordt vastgesteld. Betreffende de uitkomsten van het gesprek met Tielens zal hij aan de BVD mededeling *af* doen. D.III, 13 September 1949

AFSCHRIFT

KABINET VAN DE
COMMISSARIS DER KONINGIN
IN DE PROVINCIE OVERIJSSSEL

No.: 4304
Onderwerp: Bewaking vitale bedrijven
Bijlagen: een

ZWOLLE, 29 September 1949

GEHEIM

In overleg met de Procureur-Generaal, fgd. Directeur van Politie te Arnhem zond ik aan alle burgemeesters in mijn gewest de circulaire dd. 17 Mei 1949, Kabinet, nr. 3840, Geheim, waarvan U hierbij een exemplaar gelieve aan te treffen.

De antwoorden, die ik daarop van de burgemeesters ontving, gaven mij een beeld van de in de provincie aanwezige vitale bedrijven. Ik kreeg de indruk, dat de bescherming dezer bedrijven over het algemeen de aandacht heeft van de betrokken burgemeesters en de plaatselijke politieorganen en dat de bewaking in normale omstandigheden in de meeste gevallen aan het beleid van de burgemeesters kan worden overgelaten.

In tijden van onrust zal het noodzakelijk zijn, dat voor bepaalde bedrijven versterkte beschermingsmaatregelen worden getroffen. Deze verscherpte bewaking kan worden toevertrouwd aan de beroeps politie, de reservepolitie en/of een speciale bedrijfsbewakingsdienst, (al of niet) onder de reservepolitie ressorterend. Het komt mij gewenst voor, dat de in tijden van onrust te treffen versterkte beschermingsmaatregelen reeds thans zoveel mogelijk worden voorbereid en dat aanstonds zoveel mogelijk vast staat, welke behoeften aan extra bewakingspersoneel in de verschillende gemeenten kunnen ontstaan en uit welke bronnen dit personeel kan worden gerecruteerd. Op dit punt verschaften de door mij van de burgemeesters ontvangen berichten nog geen volledige inlichtingen en ik stel mij voor, mijn onderzoek deswege voort te zetten.

Ik stel het op prijs, U van een en ander op de hoogte te stellen, nu ik kennis nam van artikel 2, eerste lid, sub C, van het K.B. van 8 Augustus 1949, nr. 51, waaruit mij bleek, dat tot de taak van Uw dienst onder meer behoort, het bevorderen van veiligheidsmaatregelen in alle vitale en kwetsbare overheids- en particuliere instellingen en bedrijven.

Ik stel mij gaarne open voor Uw opmerkingen terzake en acht het gewenst, dat ook ten aanzien van de onderhavige kwestie een zo goed mogelijke samenwerking bestaat tussen Uw en mijn dienst.

De Commissaris der Koningin in
de provincie Overijssel,

w.g.J.B. ridder de van der
Schueren

AAN
de Heer Directeur van de
Binnenlandse Veiligheidsdienst,
Departement van Binnenlandse Zaken,
's-GRAVENHAGE.

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN

's-Gravenhage, 22 October 1949.
Javastraat 68.

No.: ~~LA~~ 70767
Betr.: Beveiliging vitale
bedrijven

ZEER GEHEIM

Naar aanleiding van Uw schrijven van 29 September j.l., No. 4304, waarbij mij een exemplaar werd toegezonden van de circulaire dd. 17 Mei 1949, Kabinet Nr. 3840, Geheim, grijp ik gaarne de gelegenheid aan om U HoogEdelGestrenge het standpunt van de Regering, hetwelk werd neergelegd in het door U aangehaalde art. 2, eerste lid van het K.B. van 8 Augustus 1949, No. 51, te verduidelijken en toe te lichten, teneinde ten deze misverstanden te verwijderen.

Onder beveiliging van bedrijven dient hier nl. te worden verstaan het propageren, ontwerpen en coördineren van veiligheidsmaatregelen tegen heimelijke (subversieve, clandestiene) activiteit, in de vorm van spionage en sabotage. De beveiliging tegen openlijke aanvallen ligt niet op het terrein van deze dienst, doch op het terrein van de Politie en de Nationale Reserve.

Behalve de bestudering van gevallen van bedrijfs-spionage en sabotage en van de daarbij geëzigde methoden, valt hieronder ook het organiseren ener planmatige, defensieve beveiliging tegen subversieve activiteit, teneinde enerzijds hierdoor de tegenstander zoveel mogelijk bij het bereiken van zijn doel te hinderen, anderzijds om daden van spionage en sabotage gemakkelijker te kunnen signaleren..

Het is wellicht dienstig deze mogelijke activiteit in bedrijven aan de hand van enkele voorbeelden te illustreren:

a) Spionage

Spionage kan geschieden door personen, werkzaam in het bedrijf, die waardevolle gegevens aan buitenlanders uitleveren, en door personen buiten het bedrijf, die zelve kans zien om deze gegevens door binnendringing te bemachtigen.

b) Sabotage

Ook hier is dezelfde onderscheiding mogelijk, Een arbeider kan bv. een tijdbom neerleggen met het doel een vitaal onderdeel te verwoesten, en een buitenstaander kan met hetzelfde doel tot het inwendige van het bedrijf doordringen.

Het organiseren van afweermaatregelen tegen spionage en sabotage bestrijkt o.a. de volgende gebieden:

A A N
de Commissaris der Koningin
in de Provincie Overijssel
te
Z W O L L E

- 2 -

A. Beveiliging tegen actie van binnen uit.Technisch-organisatorisch.

Het definiëren aan de hand ener analyse van de structuur van het betrokken bedrijf van de kwetsbare delen, teneinde de nodige afscherpende maatregelen op administratief, personeels- en materieel gebied te kunnen treffen.

Personeel.

Hand in hand met dit definiëren, het onderzoeken op politieke antecedenten van personeel, werkzaam op of in de onmiddellijke nabijheid van deze kwetsbare delen, de zg. sleutelposities. Voorts het adviseren inzake het verwijderen, overplaatsen of weren van onbetrouwbare elementen.

B. Beveiliging tegen actie van buiten af.

Hieronder vallen een aantal organisatorische maatregelen die wederom met de structuur van het bedrijf ten nauwste moeten samenhangen en die ten doel hebben te voorkomen, dat buitenstaanders met succes daden van spionage en sabotage kunnen bedrijven.

Dit zijn veiligheidsmaatregelen van fysieke aard, waartoe behoren :

- a) het bevorderen van een nauwlettende controle op personen die het bedrijf betreden, door het invoeren van bezoekerspasjes, en pasjes voor het eigen personeel.
- b) het aanbrengen van materiële hindernissen (hekken, muren).
- c) het bevorderen van een doeltreffende bedrijfsbewaking.

Alle organisatorische maatregelen op beveiligingsgebied dienen te worden getroffen door de directie zelve, en in de praktijk ontstaan zij in overleg tussen ambtenaren van mijn dienst en een speciaal door het bedrijf aan te wijzen beveiligingsfunctionaris.

Hoewel in de aanvang van dit schrijven werd uiteengezet, dat de beveiliging tegen gewapende overvallen van buitenaf niet onder mijn dienst ressorteert, is zij toch in zoverre hierbij behulpzaam, dat alle maatregelen die zij propageert met doel subversieve activiteit van buitenstaanders te keren, uiteraard ook gedeeltelijk van nut kunnen zijn tegen openlijke aanvallen van buitenaf (bewaking, materiele hindernissen).

Zo ook zijn alle hierboven geschetste maatregelen, die op de normale vredestoestand zijn gebaseerd, als basis te gebruiken voor de veel uitgebreider maatregelen in tijden van binnenlandse onlusten en zal met name van de kennis van de beveiligingsfunctionaris en zijn overzicht over de toestand in troebeler tijden gebruik gemaakt moeten worden om een juiste aaneenschakelijk te verkrijgen van de maatregelen in beide fasen.

-3-

Wellicht ten overvloede zij vermeld, dat het gehele beveiligingsproces een vraagstuk is van systematiek. Het is met beperkte middelen ten enenmale onmogelijk om alles gelijkelijk en even doeltreffend te beveiligen en dit is ook niet nodig. De kwetsbare gedeelten moeten echter in rangorde van belangrijkheid worden gecureerd en de maatregelen moeten steeds in verhouding staan tot het belang van het object.

Hoewel ogenschijnlijk de organisatie en de werkzaamheden der hulppolitie en nationale reserve zich kunnen voltrekken buiten de bemoeienis van deze dienst, i.v.m. het speciale "noodtoestand"-karakter dezer instellingen, dient toch de aandacht te worden gevestigd op de volgende mogelijkheid van doorkruising.

Bij een doeltreffende beveiliging, geentameerd op de wijze als in de aanvang van dit schrijven uiteengezet, zal, na een aanlooptijd van technische definitie en personeelsbeveiliging de noodzaak worden gevoeld van het organiseren van reserveploegen voor vitale gedeelten van het bedrijf. Deze noodzaak doet zich bijzonderlijk gevoelen wanneer niet alle onbetrouwbare elementen in vreedstijd kunnen worden verwijderd of geweerd. De organisatie van deze reserveploegen, die door de beveiligingsfunctionaris ter hand zal worden genomen, zou nu kunnen worden doorkruist door een werfactie van plaatselijke hulppolitie of Nationale Reserve in het bedrijf, zodat verwarring zou kunnen ontstaan. Het is daarom dienstig dat dit aspect op hoog niveau wordt gezien en dat de beveiligingsfunctionaris van de plannen der hulppolitie en Nationale Reserve kennis draagt.

Bovenstaande opmerkingen hadden ten doel te schetsen hoe de algemene beveiliging van een vitaal bedrijf tot stand komt. Het kan evenwel nodig zijn dat ten behoeve van de beveiliging van Overheidsgeheimen in bepaalde bedrijven, die Regeringsopdrachten uitvoeren, bijzondere beveiligingsmaatregelen nodig zijn. Deze worden in voorkomend geval door de opdrachtgever gestipuleerd en eveneens in overleg met mijn dienst ontworpen.

Ik moge ten slotte nog opmerken, dat in alle gevallen waar vitale bedrijven in overleg met mijn dienst worden beveiligd, de plaatselijke politie-autoriteiten een integrerend deel van de beveiliging voor hun rekening nemen en zowel in de volle omvang van het probleem als in vele van de details worden gekend.

Het Hoofd van de Dienst,

Mr. L.Einthoven.

Bureau Overheids DIII

OD 122
Mien

Volgno.
3 nov. 49.
ACD / 72 896

RAPPORT van D.

Wolven DIII

Voor: H.D.
Van : D III

Betr.: Bespreking D III met Ltz. I Amsterdam, op 22/8-'49

Het gesprek vond plaats naar aanleiding van een uitslating van S.b.N. Stam, dat Philips internationaal vreemde praktijken volgt met geclassificeerd materiaal, bijv. kort geleden in Denemarken.

Amsterdam vertelde: "Zoals bekend heeft Philips een sterke internationale organisatie. Hun belangen liggen dikwijls niet gelijk aan die van de Ned. Marine. Wanneer zij ontwikkelingswerk verrichten voor de Ned. Marine, zit daar voor hen commercieel niet veel in. Wanneer zij echter de zaak later kunnen verkopen naar het buitenland, begint hun winst. Zij mogen dit echter niet zonder voorafgaande toestemming van Marine; zij mogen er zelfs niet over praten. Zij lossen dit nu op door ergens een "hint" te geven, dat ze met iets bezig zijn; bijv., dat ze aan radar werken voor de Ned. Marine in Denemarken. Reflecteren dan de Denen, dan verwijzen ze naar de Ned. Marine. Daar wordt dan gevraagd om toestemming, die dikwijls moeilijk kan worden geweigerd om politieke redenen of omdat het commerciële belang zich er tegen verzet. (bv. anders levering uit Engeland of de Verenigde Staten). Daardoor krijgen ze steeds hun zin.

Dit alles maakt al het beveiligingswerk problematisch. Wanneer we voor tonnen een order hebben beveiligd gaat deze daarna zonder classificatie de grens over. De declassificatie wordt ten dele veroorzaakt door het feit, dat de Ned. ontwikkeling voortdurend achter de feiten aanloopt: in het gunstigste geval hebben we hier net goed en wel een nieuwe vinding, wanneer deze door de Amerikanen wordt gedeclineerd en vrijgegeven. Resultaat: weggegooid geld.

Uiteraard wordt deze hele problematiek in hoofdzaak veroorzaakt door een gebrek aan internationale technische uitwisseling, maar het is voor Nederland en met name voor de Marine, praktisch onmogelijk hierin verandering te brengen. De grote bondgenoten hebben geen interesse bij ons (behalve voor jacht-vliegtuigen en mijnenvegers) en hebben dientengevolge veel risico bij het verstrekken van gegevens en weinig baat. Daarbij komt nog het valuta-bezwaar, met name t.a.v. Engeland: de Engelsen willen de productie in eigen land houden en wél gereed product ter beschikking stellen en Frankrijk en Nederland hebben geen ponden."

Op mijn vraag of we dan niet beter op kunnen houden met beveiligen, antwoordde A, dat dit naar zijn mening ook weer niet kan, want dat maakt helemaal een slechte indruk, terwijl de geringe kans, die er thans nog is om hier in Nederland eens een ruil-object te hebben bij de internationale onderhandelingen, dan ook nog verdwijnt. Toch is de vraag of het lonend is om veel kosten aan beveiliging te besteden.

Ik heb A. gevraagd of hij niet geloofde, dat door

internationaal beveiligings-overleg nog iets te redden zou zijn, nl. door bij de afnemende landen de zaak ook te trachten dicht te plakken. Het is dan nl. niet nodig altijd te declassificeren. A. had hier wel oren naar, doch verwachtte weinig resultaat, als gevolg van het bestaande wantrouwen en de strijdige economische belangen. Hij zei: "de Westerse Unie struikelt niet door de Min.v. Corlog en Marine, maar door die van Financiën". Hij erkende echter ook geen betere oplossing te weten. Toen ik hem verzocht om ons op de hoogte te houden van de internationale aspecten van zijn werk, verwees hij daarvoor naar Schilp, die hij voortdurend op de hoogte houdt.

Het zal mogelijk nuttig zijn om met Schilp eens te praten, doch alvorens hiertoe over te gaan zal ik gaarne nadere aanwijzingen ontvangen.

D III, 23-8-1949

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN

^{VAX}
No.: 73572
Bijl.: 3

's-Gravenhage, 15 November 1949
Javastraat 68

ZEER GEHEIM.

UITGEBEOKT

Beste Quarles,

Hierbij een aantal stukken in drievoud, die Ge wellicht op de bijeenkomst van 19 November a.s. wilt distribueren als agenda mijnerzijds voor de bespreking van 9 December. Aan de schriftelijke toelichting heb ik uiteraard nog heel wat (mondeling) toe te voegen. Ik meende echter goed te doen U in het kort voor te bereiden op de onderwerpen, die ik gaarne ter sprake zou willen brengen.

Met vriendschappelijke groeten blijf ik steeds gaarne,

t.a.v.

A A N
de Heer Commissaris der Koningin
in de provincie Gelderland,
de Hoogwelgeboren Heer
Jhr. Dr. C. G. C. Quarles van Ufford,
te

A R N H E M.

Verslag van bespreking met de Commissaris der Koningin in de Provincie Gelderland, Jhr. Dr. C. G. C. Quarles van Ufford, op 3 November 1949.

---ooOoo---

Ik drong er bij de Heer Quarles op aan om zo spoedig mogelijk met zijn ambtgenoot in Overijssel en de Procureur-Generaal te Arnhem een samenkomst te beleggen teneinde de samenwerking te bespreken tussen deze drie autoriteiten en de B.V.D.

Ik legde de Heer Quarles uit, dat de grondslag voor een dergelijke samenwerking nergens zo gunstig was als in dit deel van Nederland en dat ik daarom tot elke prijs wilde proberen om hier als het ware een voorbeeld te stellen voor de andere delen van ons land, waar tot dusver een dergelijke samenwerking nog niet mogelijk is gebleken.

Ik heb hem erop gewezen, dat de samenwerking met verschillende industrieën in Overijssel repercussie zou hebben in Gelderland, met name in Eibergen, Neede, Lochem en Winterswijk, welke samenwerking gedeeltelijk zal moeten plaats vinden met Gemeentepolitie en gedeeltelijk met Rijkspolitie.

Onze toekomstige bespreking zou dus lopen over het in elkaar doen grijpen van de werkzaamheden van de Gemeentepolitie en Rijkspolitie op het terrein van het extremisme en de beveiliging van bedrijven, waarbij uitbreiding van I.D.'s van Gemeentepolitie nodig zou zijn en de training van bepaalde, in overleg met de P.G. aan te wijzen, ambtenaren van Rijkspolitie.

De Heer Quarles was over dit voorstel enthousiast en zou mij op korte termijn berichten wanneer de samenkomst kon plaats hebben. Als mogelijke datum voor een bijeenkomst heeft de Heer Quarles genoemd: Vrijdag, 25 November of Maandag, 28 November a.s.

H BVD.

Attentie: Bespreking uiteindelijk vastgesteld op 9 December 1949

's-Gravenhage, 6 December 1949
Javastraat 68

De Hoogedelgestr. Heer Lt. Kol. E. Steenhouwer
Sectie G. IIIc, Generale Staf
Jan van Nassastraat 123
's-Gravenhage

Zoals reeds mondeling werd besproken, zouden door ons aan U worden voorgelegd enkele vragen betreffende de aard en omvang van de beveiliging van belangrijke bedrijven. Het zou op prijs worden gesteld om onderstaande vragen te kunnen doornemen met Kolonel Bakker, zulks gaarne in Uw aanwezigheid. Indien uit de bespreking betreffende de aard van de orders en eventueel toekomstige productie blijkt, dat een directe classificatie, overeenkomstig de algemene bepalingen bedrijfsbeveiliging, niet noodzakelijk is, zullen wij toch gaarne nader worden geïnformeerd in hoeverre U geadviseerd wilt worden omtrent de beveiliging van het bedrijf.

Gaarne zouden wij betreffende de te beveiligen industrieën nader antwoord hebben op:

1. Philips (N.S.F.) Welke belangen bestaan bij dit bedrijf voor de Landmacht? Zijn er orders, zo ja welke. Moet op grond van de aard van de orders overgegaan worden tot classificatie? Er is sprake geweest van beveiliging van de tank-radio'set. Hoe zwaar moet dit door ons worden genomen?
2. Johan de Witt Heeft de Landmacht belang bij de hette luchtmotor? Zo ja, welk is dat belang en in welk stadium begint de interesse.
3. Optiek Verondersteld wordt, dat de Landmacht belang heeft bij optische instrumenten. Zullen deze alleen bij de Instrumentenfabriek Dr. Bleeker worden betrokken? Indien tot bestelling wordt overgegaan zal dan sprake zijn van beveiliging en/of classificatie?
4. Staatsmijnen Eerder is sprake geweest van het vervaardigen van trotyl bij de Mijnen. Gaat dit plan nog door; zo ja, met welke gevolgen voor de beveiliging.
5. Artillerie Inrichtingen De vraag is gerezen of voor de huidige munitieaanmaak inderdaad beveiligingsmaatregelen moeten worden getroffen. Zullen de revisiewerkzaamheden

(wapens?) van enig belang zijn of worden? Ligt het in de bedoeling om in de toekomst geclassificeerde productie bij de Artillerie Inrichtingen te deponeren?

6. Becker and Sons
7. D.R.U.
8. Verblifa
9. Ubbink te Doesburg
10. Daalderop
11. Van Heyst (Persinstallatie?)
12. Nederl. Springstoffen Fabriek

Betreffende deze industrieën zouden wij gaarne nader worden ingelicht omtrent de aard en omvang der orders, of er sprake is of zal zijn van classificatie, respectievelijk in hoeverre de Landmacht toch iets naders omtrent de maatregelen, genomen door het bedrijf op het gebied van de beveiliging, zou wensen te weten.

13. D.A.F. (plus rij- en tractieschool) Vermoed wordt dat hier nu al of op de duur belangrijke orders zijn of zullen worden ondergebracht. Een nadere aanduiding van de aard en omvang van de te nemen beveiligingsmaatregelen, in verband met eventuele classificatie der orders, komt ons gewenst voor.
14. Vuurwerkfabriek Kat
15. Firma Teyema, Amsterdam
16. Bakker, Hengelo
17. Kornelis' Kunsthars Producten Industrie.

Gezien de omvang van deze bedrijven en de aard van de productie kan niet goed worden ingezien waarom bij deze industrieën beveiligingsmaatregelen gewenst zouden zijn. Uit de aard der zaak staan wij open voor nadere argumentatie betreffende het tegendeel.

18. Smits Vonk Ons kwam ter ore, dat de producten van Smivo zeer belangrijk moeten worden geacht in het verband der landsverdediging. Omtrent aard en omvang van dit belang en eventuele beveiliging daarvan zijn nadere inlichtingen gewenst.

De vraag in hoeverre de Nederlandse chemische industrie van belang is of zal worden voor de chemische oorlogsvoering, kan door ons zonder meer inzicht niet worden beantwoord. Mogelijk zijn, behalve bij de chemische industrieën ook nog op andere terreinen plannen, waarbij reeds thans of in de nabije toekomst sprake zal zijn van productie, waarvan de geheimhouding gewenst is.

Indien van de zijde van de B.V.D. ter zake van de beveiliging in contact zal moeten worden getreden met een of meer van bovengenoemde industrieën, zal het noodzakelijk zijn, dat de Directie van de betrokken industrie in kennis wordt gebracht van de eis of de wens van de Landmacht ten aanzien van de beveiliging van de productie, Voor zover de B.V.D. bij een dergelijk bedrijf nog niet zou zijn geïntroduceerd, zou van de zijde van de Landmacht voor de introductie moeten worden zorggedragen.

DK vanden

4

Ondergetekende verklaart stuk

No. ...75889....., d.d. ..20-12-49... , 194.

in goede orde te hebben ontvangen.

.....	<i>4/12-49</i>	<i>K. vanden</i>
(Dienst, code of	(Datum)	(Taraal of
Verbindingsnr.)		Handtekening)

Verzoeken dit ontvangstbewijs met spoed ingevuld
 te retourneren aan: Ministerie van ~~Algemene~~ Zaken
 Javastraat 68 Binnenlandse
 's-Gravenhage.

No.: DX 75889

Beleidsbesluit

GEHEIM

Het is mij gebleken dat de werkzaamheden van Ir. Y. A. Kuipers niet geheel hebben voldaan aan hetgeen voor een goede uitvoering van de beveiligingstaak van mijn Dienst is vereist. Ik heb derhalve gemeend genoemde ambtenaar per 1 Februari 1950 van zijn huidige functie te moeten ontheffen. Op grond van de bezwaren die ook van de zijde van Marid naar voren zijn gebracht lijkt het mij gewenst om deze ontheffing niet langer uit te stellen, alhoewel het mij niet mogelijk is om voor 1 Februari a.s. voor een passende vervanging van Ir. Kuipers zorg te dragen.

Ter oplossing van het vacuum dat door deze gang van zaken dreigt te ontstaan, doe ik een beroep op Uw medewerking. Aangezien Ir. Kuipers in het bijzonder belast is met beveiliging van bedrijven op het gebied van scheeps- en werktuigbouw, is in de praktijk een nauwe samenwerking met Marid, en vooral met Ltz. Lina voortdurend nodig geweest.

Een oplossing van de genoemde moeilijkheden zou kunnen worden gevonden, indien Uwerzijds voorzieningen kunnen worden getroffen, waardoor Marid tijdelijk de beveiliging van een aantal bedrijven zelf verzorgt. Zodra mijnerzijds een goede opvolger beschikbaar is, zal deze regeling kunnen worden beëindigd.

Ik stel mij voor dat deze regeling zou dienen te omvatten de navolgende bedrijven:

SCHEEPSBOUW: Ned. Dok- en Scheepsbouwmij, A'dam;
"De Schelde", Vlissingen;
Rotterdamse Droogdok Mij., R'dam;
Wilton Feyenoord, Rotterdam;
Nevesbu, 's-Gravenhage.

INSTALLATIEURS: Croon & Co., Rotterdam;
"de Hoop", Rotterdam;
Groeneveld & v.d. Pol, Amsterdam;
Mynssen & Co., Amsterdam;
Rietschoten & Houwens, Rotterdam;
Stero & Weggelaar, Zaandam;
Verebus, 's-Gravenhage.

WERKTUIGBOUW: Werkspoor (A'dam en Utrecht);
"De Schelde", Vlissingen;
Rotterdamse Droogdok Mij., R'dam;
Wilton Feyenoord, Rotterdam;
Stork, Hengelo;
De Muinek Keyzer, Zuilen;
Ahrend, Amsterdam.-

AAN:

het Hoofd van de Marine Inlichtingen Dienst
Lange Vijverberg,
's-GRAVENHAGE

Voorzover onderzoeken naar de betrouwbaarheid van personeel zouden moeten worden ingesteld, zal dit in samenwerking met de afdeling van mijn Dienst kunnen blijven geschieden.

Het is dus mijn bedoeling dat ^{Beveiliging} alleen de organisatie van de beveiliging in de genoemde bedrijven tijdelijk door Marid wordt verzorgd.

Aangezien het voor mijn dienst voor de goede uitvoering der werkzaamheden noodzakelijk is om op de hoogte te blijven van de gang van zaken, zou ik het op prijs stellen indien afschriften van rapporten, die betrekking hebben op de beveiliging van bedrijven, door U ter beschikking van mijn dienst kunnen worden gesteld.

Gaarne verneem ik of U zich met bovengeschetste oplossing zult kunnen verenigen.

Het Hoofd van de Dienst,

Mr.L.Eindhoven

30-12-49
ACD 165-25

Kort verslag der bespreking met de Commissarissen der Koningin in Overijssel en Gelderland tezamen met de Procureur-Generaal te Arnhem, gehouden op 16 December 1949 om 10.30 uur te Arnhem.

De vergadering werd bijgewoond door de Kabinetschef van de Commissaris der Koningin in Overijssel en het hoofd van de 3e Afdeling der Provinciale Griffie te Arnhem, resp. de Heren Mr.C.F.Diesch en Mr.I.Barends.

Ik gaf de heren een uiteenzetting omtrent de communistische politiek hier te lande, waarbij ik speciale aandacht wijdde aan de kadervorming, de activiteit in de bedrijven, de actie onder de jeugd en waarbij ik melding maakte van het culturele werk "Nederland-U.S.S.R." en de "Vredesbeweging". Ik deelde mede, dat voor ons vast stond, dat hier te lande de aanwijzingen van de Kominform getrouwelijk werden opgevolgd (rapport Woud), terwijl ik t.a.v. de binnenscheepvaart de heroprichting van de I.S.H. in Marseille in Juli 1949 heb gememoreerd.

Het plan tot samenwerking met de Fabrikanten Vereniging in Enschede, hetwelk van te voren aan de heren was toegezonden, vond algemene instemming.

De Commissarissen der Koningin zouden hun medewerking verlenen voor de uitbreiding van de Gemeentelijke Inlichtingendiensten in de industrie-centra, terwijl de P.G. het zijne zou doen om de Rijkspolitie van de nodige instructies te voorzien.

De B.V.D. zou, zodra een definitief accoord met de textiel was bereikt, de opleiding van de politie-ambtenaren, die met het antecedentenonderzoek zullen worden belast, ter hand nemen.

Aan het eind van de bespreking, die tot 1.45 uur heeft geduurd, verzocht ik de heren mede te delen in hoeverre zij het wenselijk vonden een dergelijke bespreking op gezette tijden ter herhalen. Ik deelde hun mede, dat het mij onmogelijk zou zijn om geregeld zoveel nieuwe dingen als ik thans had vermeld ter tafel te brengen, omdat zij er nu eenmaal niet waren. Desniettegenstaande was de conclusie waar men toe kwam, dat het gewenst zou zijn om dit contact regelmatig te houden teneinde alle misverstanden, die zouden kunnen rijzen, op deze wijze uit de weg te ruimen en teneinde voorlichting te verkrijgen omtrent zaken, die men nu eenmaal niet zo gemakkelijk op papier zet.

Daarom werd besloten op Vrijdag 3 Maart a.s. om 10.30 uur wederom samen te komen, hetzij in Arnhem, hetzij in Zwolle.

De stemming van de 3 heren onderling, zowel als hun houding t.o.v. de B.V.D. was bijzonder plezierig te noemen. Ik vrees echter, dat het voor de heren teleurstellend was, dat er zo weinig specifiek Gelderse en Overijsselse mededelingen omtrent het communisme konden worden verstrekt.

Ik

mitr.
in DB 1560
Textiel-
industrie

mitr. 60
1560

Ik heb de heren nogmaals uiteengezet, dat elk gegeven, dat van belang kon zijn met het oog op de openbare rust en orde in deze gewesten, hun automatisch moet bereiken via de burgemeesters, die door hun korpschefs behoren te worden ingelicht, en dat het niet te verwachten was dat Den Haag over meer gegevens in dit opzicht zou beschikken dan lokaal aanwezig waren.

H BVD.

bijlage 46525

G E L D E R L A N D

1. Kampeerterreinen.
 2. Hoe is het te verklaren, dat de gemeente Lochem ten aanzien van het extremisme zo veel/afsteekt tegen de omliggende gemeenten.
ten ongunstig
 3. De C.P.N. zoekt de laatste tijd haar macht in het bijzonder te vestigen in de bedrijven. Op bijeenkomsten van de partijleiding wordt te dien aanzien de activiteit in Gelderland en in het bijzonder de afd. Arnhem, als voorbeeld gesteld. I.D. Arnhem is hiermede ten volle bekend en blijft steeds goed geïnformeerd. Voor de overige bedrijven is bijzondere aandacht gewenst.
 4. Is contact merkbaar met partijgenoten in Duitsland?
 5. Aandacht voor kampeerterreinen.
-

G E L D E R L A N D

1. Percentage C.P.N.-stemmen:

1946: 4.5% (landelijk 10.6%);
1948: 3.1% (" 7.7%);
1949: 2.5% (" 7. %).

2. Plaatsen met grootste C.P.N.-invloed in 1948 en 1949:

Lochem	15.1%	16.8%
Zutphen	11.9%	11.7%
Voorst	7.3%	8.1%
Rozendaal	7.2%	geen lijst
Culemborg	6.6%	5.8%
Wageningen	6.3%	5.6%
Arnhem	6.1%	5.2%
Hattem	5.4%	geen lijst
Putten	5.1%	4.2%
Gorssel	4.3%	3.7%
Rheden	4.3%	3.3%
Renkum	4.2%	3.3%
Apeldoorn	4.1%	3.9%.

3. C.P.N.-voortgang:

In 1948: Geringe winst in 21 van de kleinste gemeenten. Sterke voortgang in Rozendaal van 1.5% (1946) op 7.1% (1948).

In 1949: Zie onderstrepingen sub 2. Bovendien (geringe) winst in Nijmegen.

4. Betr. de verbindingen:

Rijksp. Apeldoorn: goed
" Doetinchem: matig
" Nijmegen: slecht.

Gem. pol. Arnhem en Zutphen: goed

" " Nijmegen, Tiel en Harderwijk: Slap

Rest: matig.

1. Voor 1940 was de communistische partij in Nederland, ten aanzien van haar internationale binding, het sterkst georiënteerd op Duitsland. De bestaande binding werd, na de machtsovername in 1933, nog verstevigd, door het naar Nederland uitwijken van een groot aantal Duitse communistische emigranten. Geleidelijk aan geraakten deze personen, via de ondersteuning door de I.R.H., in het organisatiewerk van de I.R.H. betrokken en daardoor kwamen zij mede in contact met de C.P.N. Meerderen waren ook in het geheim voor de communistische zaak in Nederland werkzaam.

Na 1945 is deze situatie anders geworden. De politieke status van Duitsland maakte dit land ongeschikt om als communistische partner en mentor te fungeren. De internationale C.P.N.-binding werd verlegd naar Frankrijk.

Met het geleidelijk aan doorwerkende herstel van de politieke partijen in Duitsland kan wellicht een herleving van de vooroorlogse binding worden verwacht.

Het is gewenst, dat de diverse ID-verbindingen in de Oostelijke provincies, daarmee rekening houden en toezien op contact met communisten in Duitsland.

2. Nog immer is een der belangrijkste aan de districten en afdelingen opgedragen: de scholing, d.w.z. opleiding tot politieke weerbaarheid.

De C.P.N. onderscheidt hierin drie soorten, t.w.

- a. de basis-scholing, de z.g. A-klasse van politiek ongeschoolden. De Hiervoor belegde bijeenkomsten zijn te beschouwen als algemene ontwikkelingscursussen. Onderwerpen als klasse, klassestrijd e.d. worden behandeld.
- b. de midden-scholing, de z.g. B-klasse. Deze wordt gevolgd door hen die de A-klasse doorlopen hebben. De cursisten zijn als regel lagere kaderleden, afdelingsbestuurders, gemeenteraadsleden uit kleine en middelgrote gemeenten. Na de B-cursus volgt een z.g. selectie-cursus. Deze beslist over al- of niet aanwijzing voor het volgen van
- c. de top-scholing. Tot April 1949 werd deze scholing gegeven in het "Louis de Visser-huis" in Laren. Momenteel staat deze cursus stil bij gebrek van een daartoe geschikt gebouw. De behandelde stof staat op een vrij hoog niveau (filosofisch-wetenschappelijk). Naast de politieke cursussen werden ook praktijkcursussen gegeven, bijv. spreektechniek, massapolitiek.

In Gelderland werden scholingscursussen gehouden te Arnhem, Nijmegen, Zutphen, Apeldoorn. In Overijssel te Enschede, Almelo, Hengelo, Deventer.

Uit Gelderland werd vermoedelijk de topscholing bezocht door Reint VAN der MOLEN (17.5.1899 Assen), wonende te Arnhem.

Uit Overijssel: Hendrik LODE (17.12.1913 Duisburg) wonende te Enschede;

Jenneken BROEKMAN-SMIT (19.2.1915 Markelo) wonende te Enschede;

Frederik Hendrik VELDERS (27.4.1897 Deventer) wonende te Deventer;

Theodoor Andreas HAMER, (5.5.1925 Deventer) wonende te Deventer;

Johannes Hendrikus TRIWES (6.4.1911 Amsterdam) wonende te Enschede (sprekerscursus) en vermoedelijk ook:

Jan BROUWER (22.8.1906 Amsterdam) wonende te Hengelo (sprekerscursus);

Tjalle JAGER (7.12.1914 te Steenwijkerwolde) wonende te Steenwijkerwold;

Jan VAN DIJK (14.1.1929 Deventer), wonende te Deventer.

3. Ter uitvoering van de partij-richtlijnen wordt ook in Overijssel en Gelderland getracht de communistische arbeiders in de bepaalde bedrijven, bedrijfsgewijze te bundelen in bedrijfsafdelingen. Deze staan naast de stadsafdelingen, hebben een eigen bestuur, eigen financieel beheer en verantwoording, eigen taken t.a.v. bepaalde acties (bijv. Waarheidswerving, geldelijke inzamelingen). Indien enigszins mogelijk moeten deze afdelingen een eigen orgaan uitgeven, dat een naam draagt veelal verband houdende met het betreffende bedrijf. Van deze zijn momenteel bekend als verschijnend in Overijssel:

Schering en Inslag

Schering en Inslag

Binding

De Banstem

Duivel en Kras

De Wever

D'n Brekken

D'n Beyer

De Diesel

De Wakker

De Wever

De Spinner

Contact

De Twente-bode

fa. van Heek en Co. (Bothof)

idem

fa. Nico ter Kuile

Tubantia

Oosterveld

N.V. Blijdenstein

N.V. Rozendaal (Enschede)

? (Enschede)

N.V. Heemaf (Hengelo)

Stork (Hengelo)

Scholten (Almelo)

Twente (Almelo)

Ten Cate (Almelo)

algemeen voor Twente

Gelderland:

De Gemeente Ambtenaar

Meteoor

De Dwarsfluit

De Spinner

De Aka-wakker

De Tinschuit

De Haard

Arnhem

"

N.V. Gispem (Gulsemborg)

Nijma (Nijmegen)

A.K.U.

Holl. Metall. Bedrijven

D.R.U.

4. Het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond verkeert, zoals in communistische kringen gebruikelijk, in grote financiële moeilijkheden. Het Hoofdbestuur heeft daartoe een financiële actie ingeret. Tussen 15.10.1949 en 15.1.1950 dient landelijk een bedrag van f. 15.000.-- te worden bijeengebracht.

Voor de binnen Overijssel en Gelderland gelegen districten zijn de volgende taken gesteld:

District IJsselstreek	f. 200.--
" Twente	" 200.--
" Gelderland	" 200.--

Ook met de scholing bemoeit het A.N.J.V. zich intensief. Evenals bij de C.P.N. is de scholing in drie fasen verdeeld, welke vrijwel parallel lopen met die van de C.P.N.

Gedurende de zomermaanden belegt het A.N.J.V. meerdere kampen. Uiteraard komen hiervoor Overijssel en Gelderland sterk in aanmerking. De ervaring heeft geleerd, dat het vaak zeer moeilijk is over dergelijke kampen inlichtingen te verkrijgen. Voor zover de namen der deelnemers ingeschreven dienen te worden, werd de laatste tijd de ervaring opgedaan, dat betrokkenen onder valse namen werden ingeschreven. Ten aanzien van jeugdherbergen, van welke instellingen ook meermalen gebruik wordt gemaakt, is het gewoonlijk niet mogelijk de namen der deelnemers te achterhalen, aangezien alleen de leiders geregistreerd behoeven te worden.

5. De Nederlandse Vrouwen Beweging, in Overijssel en Gelderland, behoudens Twente en Arnhem, nagenoeg niet actief, heeft zich op haar laatst (in November) te Amsterdam gehouden congres, in besloten kring uitgelaten, dat thans het tijdstip gekomen was, dat men zich openlijk om de C.P.N. diende te scharen. Of in alle afdelingen dit standpunt tegenover buitenstaanders zal worden ingenomen zal nog moeten blijken.
6. Diverse comite's verdienen voorts aandacht, t.w. de Vredescomite's, Comite's tegen Huurverhoging, Comite's tegen verhoging van de prijs van de radio-distributie, Comite's tegen bezuiniging electriciteit tijdens piekuren.
- Aleen de Vredes-comite's zijn landelijk gebundeld; voor die tegen de huurverhoging tracht men tot landelijke groepering te komen; de overigen doen nog nagenoeg niets van zich horen.

31-12 '49
AD 46526

RAPPORT van D.

Betreft: Verslag bespreking met de Generaal Kengen
op 31 October 1949, ten behoeve van OD 122
Beleidskwesties D.III

1. Aangezien inmiddels was gebleken, dat Lt.Kol. Steenhouwer zich niet zou bezig houden met de beveiliging van opdrachten van de Luchtstrijdkrachten en ik bij geruchte had vernomen, dat Kapt.de Swart daarvoor zou worden aangewezen, heb ik Generaal Kengen gevraagd of dit inderdaad juist was. Hij bevestigde dit en verzocht mij voortaan de zaken met de Swart te willen regelen.
2. Aan Generaal Kengen werd een uiteenzetting gegeven over de bedoelingen van de z.g. beveiligingsvoorschriften, waarvan een exemplaar werd achtergelaten. Hem werd medegedeeld, dat H.-BVD hierop nader zou terug komen met een nota van wijzigingen.
3. Ten aanzien van Fokker werd over de beveiliging gesproken alsmede over de vraag in hoeverre voort moet worden gegaan met het geven van inlichtingen via hem aan de Amerikanen. Generaal Kengen merkte op, dat het voor hem zeer moeilijk is deze te weigeren, doch dat Fokker wat hem betreft er net zoveel of zo weinig op mag schrijven als ze willen. Hij verwachtte, dat dit binnenkort een einde zou nemen wegens inkrimping van een aantal militaire attache's.
4. Door mij werd een uiteenzetting gegeven over de situatie bij de P.T.T. en geïnformeerd naar de belangen die van L.S.K.-zijde erbij bestaan. Generaal Kengen stelde hoge prijs op beveiliging, doch in verband met de ontwikkeling bij de P.T.T. werd afgesproken, dat voorlopig geen nadere stappen zouden worden genomen totdat de situatie bij de P.T.T. zou zijn opgehelderd. (uittr.OD 799 PTT)

D.III, 23 December 1949

[Handwritten signature]

Me de Com. Party in Nederland kan invloed in de
openbare lichamen ontdekt zelden uit liet ga, con-
sistent zij kan aandacht

a/ of kade in mijn

b/ de bedrijven

c/ de jeugd. militairen - R.I.P. O.P. 7.1.

d/ cultureel werk (hed. U.S.S.R.) (rapport Wols) Kunstenaars
e/ Vredesbeweging. huren verkopen, radio distributie verkopen

De C. P. is een verleg stuk van Cominform (rapport Wols)

Inquêt Com. bedrijven die om de onlay werken zij.

Marseille

Boekarest.

Jean Valtin.

Amsterdam

aan van
H/BVD

N O T A

aan: H.-BVD (via HD)
van: D.III

30/12/49

Op 22 December hebben HD en D.III zich gewend tot Mr.Mijnlieff, ten einde van hem te vernemen hoe hij zich voorstelt, dat de verhouding moet zijn tussen bedrijfsbeveiliging en bescherming van bedrijven tegen externe gevaren. In het kort kwam de beschouwing van de Heer Mijnlieff hierop neer:

1. Er bestaat nog geen duidelijk beleid ten aanzien van de burgerlijke verdediging. Ten einde dit beleid vast te stellen bestaat het voornemen om, naar het voorbeeld van de Engelse organisatie, een soort civil defence board in het leven te roepen. In deze board zouden alle belanghebbende Ministeries door een hoog geplaatste functionaris vertegenwoordigd zijn.
2. Inmiddels staat al vast, dat ten aanzien van bedrijfsbescherming de Nationale Reserve als zodanig geen taak heeft. Een rede, door Generaal Kruls in Utrecht gehouden, heeft dit afdoende buiten twijfel gesteld. Bij deze gelegenheid is naar voren gekomen, dat de Nationale Reserve moet worden gezien als een opleidings instituut, en dat de troepen, die door de Nationale Reserve worden opgeleid, operationeel zullen vallen onder de territoriale bevelhebbers. Deze territoriale bevelhebbers zullen deze troepen gebruiken overeenkomstig de tactische of strategische doelstellingen. Daarnaast kunnen zij ter beschikking worden gesteld van de burgerlijke overheid voor militaire bijstand. Als zodanig kunnen dus wel troepen worden gebruikt voor bescherming van fabrieken, doch dit staat niet bij voorbaat vast. De burgerlijke overheid heeft in ieder geval de taak om de bedrijven te beschermen, ten einde de openbare orde en rust te handhaven.
3. Dezerzijds werd opgemerkt, dat nog steeds de indruk wordt gewekt, dat de Nationale Reserve zich wel bezig houdt met bedrijfsbescherming. Hierop wist Mijnlieff klaarblijkelijk ook geen duidelijk antwoord te geven. Hij gaf een uitvoerige beschouwing over de verdeling van het recruteringsgebied tussen reserve politie en Nationale Reserve, doch daarmee werd geen oplossing voor het onderhavige vraagstuk gevonden. Toen met name het voorbeeld van de Spoorwegen werd genoemd, deelde Mijnlieff mede, dat het de bedoeling is, dat de Spoorwegen in hun geheel worden gemilitariseerd. Dit is dus anders dan in de eerste en tweede Wereldoorlog, toen zij door het Rijk werden gevorderd. Ook hiermede zijn echter de moeilijkheden niet opgelost, aangezien ook bij militarisatie het kernprobleem hetzelfde blijft, n.l. om de N.S. in tijden van oorlog of

woelingen te laten voortgaan met functioneren.

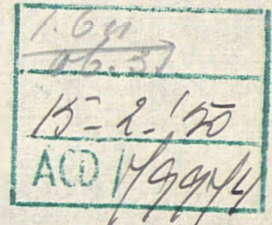
4. In afwachting van een gecoördineerd beleid door een eventuele board, zal onderzijds worden voortgegaan met de bedrijfsbeveiliging, in dier voege, dat de actie wordt gevoerd alsof er niet werd gerecruteerd. Bij botsing van belangen kan dan in ieder afzonderlijk geval worden uitgezocht hoe de situatie ligt. In ieder geval dient de burgerlijke overheid op de hoogte te zijn van de beveiligingsmaatregelen. Dit kan op eenvoudige wijze geschieden door de toch reeds bestaande samenwerking met de plaatselijke I.D.

D.III, 30 December 1949

Wvd. Van het verrijt dat wij op eigen houtje tegen 'reeds lang bestaande' regelingen, zelfs als het zeer weinig over, anders men niet verder is gekomen dan een theoretische discussie in verband met de v.w. Reserve!

Staus

RAPPORT van D.

Betreft: Verslag bespreking met Kolonel Backer, Lt.
Kol.Steenhouwer, Hr.Jansen - V.C.I., door D.
III op 16 December 1949, ten behoeve van OD 122
Beleidskwesties D.III

Naar aanleiding van de notitie aan Steenhouwer van 6 December 1949 werd een bespreking gearrangeerd met Kolonel Backer, ten einde van hem te vernemen welke belangstelling hij had voor de beveiliging van verschillende bedrijven. Achtereenvolgens werd besproken:

1. Philips Eindhoven

Bij Philips heeft Kolonel Backer geen specifieke orders, die beveiligd moeten worden, doch hij meende dat er wel ontwikkelingsopdrachten waren van de Technische Staf. Hij adviseerde derhalve om contact op te nemen met het hoofd van de Technische Staf. Aangezien echter Generaal Govers met pensioen is gegaan en een opvolger nog niet is aangewezen, werd met Steenhouwer overeengekomen, dat gewacht zal worden tot bekend is wie Generaal Govers opvolgt.

2. N.S.F.Hilversum

Bij de N.S.F. is een radioset in ontwikkeling, die bestemd is om in tanks te worden gebruikt. Kolonel Backer heeft deze opdracht inmiddels geclassificeerd overeenkomstig de (voorlopige) beveiligingsbepalingen, in dier voege, dat het prototype "confidentieel" zal worden behandeld, terwijl de serie-aanbouw zal worden gedeclassificeerd tot "dienstgeheim". Men is met de ontwikkeling der prototypen reeds enige tijd bezig. (uittr.in OD 776 N.S.F.)

3. Johan de Witt, Dordrecht

In dit bedrijf zullen mortieren worden vervaardigd. Aangezien dit echter een bekend type is, achtte Kolonel Backer classificatie niet nodig. Byzondere security-voorzieningen werden dus door hem niet gevraagd, doch hij stelt er wel een zekere prijs op, dat wij in het kader van onze algemene actie bij Philips enige aandacht besteden aan deze productie. (uittr.in OD 837. Joh.de Witt)

4. Optiek

Tot op heden heeft de Landmacht geen orders voor optische instrumenten. Wel is te verwachten, dat dit in de toekomst het geval zal zijn. Welke firma dan wordt ingeschakeld is thans nog niet te zeggen. Nedinsco is stellig voor dit doel het beste uitgerust, doch heeft bezwaren in de Directie. Ook zal overwogen worden om de Oude Delft of Bleeker in te schakelen. Backer zal berichten wanneer orders zullen worden geplaatst.

5. Staatsmijnen

Geinformeerd werd naar de voorgenomen productie van springstoffen bij de Mijnen. Kolonel Backer deelde daaromtrent mede, dat dit op korte termijn niet te verwachten is, aangezien de Staatsmijnen alleen een rendabele productie kunnen verkrijgen bij zeer grote omzetten. Het afzetgebied in Nederland is hier toe te klein en men zoekt thans een oplossing om hiervoor een internationale combinatie te maken.

6. Artillerie Inrichtingen

De Artillerie Inrichtingen zullen in hun geheel beveiligd moeten worden in de klasse "vertrouwelijk". Aangezien Artillerie Inrichtingen sedert enige tijd de civiele productie geheel hebben laten varen, is hier thans sprake van een zuivere wapenfabriek. In de toekomst is een verdere ontwikkeling in deze richting te verwachten en Kolonel Backer meende, dat geregeld "confidentiële" orders daar zullen worden geplaatst. Hij vraagt dus een geleidelijke opvoering van de beveiliging tot het punt "confidentieel".

De Secretaris-Generaal van Oorlog, Rietveld, is commissaris bij de N.V., in het bijzonder belast met de militaire belangen. Afsproken werd, dat door de BVD met Rietveld deze zaak zal worden besproken en hem zal worden verzocht deze classificatie aan de Directie mede te delen. (uittr. OD 588 A.I.)

7. Becker and Sons

Er worden granaten vervaardigd in dit bedrijf. Het type van deze granaten is bekend, zodat classificatie overbodig is. Backer stelde alleen prijs op beveiliging van de omvang van de productie. Dit werd dezerzijds afgewezen als onmogelijk. Backer heeft geen bezwaren wanneer wij over beveiliging met deze firma spreken, doch zou zijnerzijds geen stappen ondernemen.

8. Diepenbrock en Reigers, Ulft

Houden zich bezig met het gieten van handgranaten. Hiervoor geldt hetzelfde als bij Becker & Sons.

9. Verenigde Blikfabrieken

Verschillende blikwerken voor oorlogsdoeleinden. Geen classificatie om dezelfde redenen als bij Becker & Sons.

10. Uhhink, Doesburg

Vervaardigt schakels voor de rupsbanden van tanks e.d. Geen classificatie, zie punt 7.

11. Daalderop, Tiel

Vervaardigt aluminium hulzen voor seinpatronen. Wordt misschien later nog voor meerdere producten ingeschakeld. Geen classificatie, zie punt 7.

12. Van Heyst, Den Haag

Beschikt over een persinstallatie, waarmee

men bepaalde hulzen perst voor patronen e.d. Geen classificatie, zie punt 7.

13. Nederlandse Springstoffen Fabriek

Backer vindt dit bedrijf militair wel van grote betekenis, aangezien hier ook geëxperimenteerd wordt met nieuwe springstoffen. Het moet worden beschouwd als een verlengstuk van Artillerie Inrichtingen en zal op de duur in staat moeten zijn om in dezelfde classificatie te werken als A.I. (uittr. OD 875 Springstoffenfabriek)

14. D.A.F., Eindhoven

Vervaardigt vrachtauto's, waarvoor geen classificatie nodig is. Gaat nu ook produceren artillerie-trekkers. Hoewel deze artillerie-trekkers geen grote militaire geheimen inhouden, zijn zij toch voor Nederland van een bijzonder belang, aangezien hier met nieuwe procede's wordt gewerkt en men de bedoeling heeft deze ook te leveren aan de geallieerden. Derhalve zal Kolonel Backer hier de classificatie "dienstgeheim" voorschrijven.

Het is te verwachten, dat dit bedrijf meer en meer voor militaire productie zal worden ingeschakeld, in een volgend stadium voor gepantserde voertuigen en later vermoedelijk ook voor tanks. In dat geval zal de classificatie vermoedelijk worden verhoogd. Op het ogenblik kan dit nog niet worden overzien en in ieder geval is het zeer wenselijk om zo spoedig mogelijk een aanvang te maken met de beveiliging.

Kolonel Backer adviseerde in eerste aanleg contact op te nemen met Kolonel Ir. Tierie, die als militair adviseur optreedt. (uittr. OD...D.A.F.)

15. Vuurwerkfabriek Kat, Leiden

Aangezien Kat wordt ingeschakeld voor proefnemingen, is een zekere beveiliging gewenst. Kolonel Backer wilde niet verder gaan dan de classificatie "dienstgeheim". Hij was juist op het punt het contract te sluiten en zal een clause betreffende de beveiliging invoegen. (afschrift OD...Kat)

16. Tevema, Amsterdam

Vervaardigt veren voor wapens. Geen enkel geheim. Bedrijf voor beveiliging onbelangrijk.

17. Bakker, Hengelo

Gelijk Tevema.

18. Kornelis' Kunsthars Producten, Steenwijk

Hier worden de plastic onderdelen van handgranaten vervaardigd. Hoewel dit op zichzelf niet onbelangrijk is, worden hier toch geen geheime typen behandeld, zodat classificatie overbodig is. Beveiliging is niet ongewenst, doch wordt evenmin voorgeschreven.

19. Smits Vonk

Ir. Bijé Smits heeft naar de mening van Kolo-

nel Backer een uitermate belangrijke uitvinding gedaan, bestaande in een laagspannings ontstekings-systeem voor motoren. Hij verwacht, dat dit systeem tenslotte wel over de gehele wereld zal worden ingevoerd. Voorlopig heeft hij zich bepaald tot het doen van proefnemingen, maar hij stelt zich voor dit product te gaan afnemen.

Aangezien de ontwikkeling geheel buiten hem zelf heeft voltrokken, kan hij ook geen beveiliging voorschrijven. Inmiddels is de ~~beveiliging~~ ⁱⁿ geëtroieerd. In hoeverre thans nog beveiliging nuttig is, kan hij niet beoordelen, doch adviseert hierover contact op te nemen met Dr.Schoenmaker.

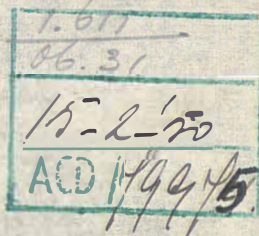
20.Chemische Industrie

Kolonel Backer heeft geen enkele opdracht in verband met chemische oorlogvoering. In hoeverre hier iets te beveiligen is of zal komen, kan het beste worden beantwoord door de chef van de Technische Staf. Deze zaak zal t.z.t. met de chef Technische Staf moeten worden besproken (zie opmerking bij Philips)

De bespreking werd geëindigd met de afspraak, dat Kolonel Backer ons van nieuwe ontwikkelingen op de hoogte zal stellen.

D.III, 6 Januari 1950

RAPPORT van D.

Betreft: Verslag bespreking met Kolonel Backer op 2
Februari 1950 door D.III en D.IV, in vervolg op
het gesprek d.d. 16-12-'49, t.b.v.OD 122 Beleids-
kwesties D.III

1. D.A.F.

Kolonel Backer bleek het eens te zijn met de uit-
eenzetting betreffende de mogelijkheden van beveiliging
bij de D.A.F., waaruit gezamenlijk de conclusie werd
getrokken, dat van de zijde van Kolonel Backer aan de
D.A.F. geen bepaalde classificatie zal worden opgelegd,
maar dat intussen toch wordt doorgedaan met de beveili-
ging. Deze beveiliging zal omvatten maatregelen ter
zake van de bewaking en het personeel (tegen sabotage
en bedrijfsonrust), terwijl eerst later de documenten
zullen worden bekeken. De BVD zal regelmatig met de
D.A.F. contact houden en geleidelijk aan maatregelen
doen invoeren (uittr.OD DAF).

2. Becker's Sons

Het verloop van het plotseling opkomen van de
beveiliging tegen sabotage bij Becker's Sons werd aan
Kolonel Backer medegedeeld. De Heer Backer bleef bij
zijn standpunt, dat classificatie beslist niet nodig is,
maar achtte maatregelen tegen sabotage zeer toe te
juichen. Overeengekomen werd hiermede rustig door te
gaan. (uittr.OD 1604 Becker's Sons)

3. Artillerie Inrichtingen

Weergegeven werd het gesprek tussen Secretaris-
Generaal Ministerie van Oorlog Hr.Rietveld en D.III,
waarbij bleek, dat een klein misverstand was ontstaan,
hetwelk rechtgezet werd doordat Backer verklaarde, dat
voorshands de Artillerie Inrichtingen alleen beveiligd
dienen te worden tegen gemakkelijke sabotage en bedrijfs-
onrust. Bij de Technische Staf bestaat echter het plan
om op een later tijdstip (gedacht werd aan 1951) de
Artillerie Inrichtingen te gaan belasten met orders voor
complete projectielen, waarbij dus aan de Artillerie
Inrichtingen wordt overgelaten hoe en waar zij bepaalde
onderdelen zullen laten vervaardigen. Daarmede komt een
gedeelte van de wetenschap betreffende deze projectielen
bij de Artillerie Inrichtingen te liggen. Beveiliging van
de administratie en de documenten is dan noodzakelijk.
In hoeverre op een later tijdstip (1951?) de Artillerie
Inrichtingen zullen kunnen worden ingeschakeld voor ont-
wikkeling en research zal nog nader worden bekeken en ons
medegedeeld. De classificatie "vertrouwelijk" zal niet
voor 1951 behoeven te worden bereikt.

Kolonel Backer zal nog nader in overleg treden met
de heer Rietveld, opdat ook deze op de hoogte is van het
feit, dat de classificatie "vertrouwelijk" bedoeld is
voor een veel later tijdstip.(uittr.OD 588 A.I.)

Uit het gesprek kwam als algemene conclusie naar
voren, dat het op de duur gewenst is, dat alle bedrijven

welke werken voor de Technische Staf in meer of mindere mate beveiligd worden tegen eenvoudige sabotage.

D.IV, 3 Februari 1950

1

*In OD Bulei's kwartier
DIII*

aan: HD
van: D.III

Wanneer de vacature D.VI opnieuw vervuld zou worden, geloof ik dat het doelmatig is om in deze sectie uitsluitend het Marine-werk te concentreren.

In verband met het feit, dat van Arkel er nog wel iets bij kan hebben en bovendien Lina in deze overgangsperiode uitsluitend Marine-zaken kan opknappen, stel ik U voor om de Artillerie Inrichtingen, de Nederlandse Springstoffen Fabriek en de Openbare Nutsbedrijven onder te brengen bij D.IV. In de praktijk zal het dan hier op neer komen, dat D.IV de Landmacht-bedrijven doet, D.V de bedrijven die voor de Luchtstrijdkrachten werken en D.VI de bedrijven die voor de Marine werken. Deze scheiding gaat uiteraard niet geheel op, b.v. bij bedrijven zoals Philips of Hollandse Signaal.

Ik geloof echter, dat deze indeling aanbeveling verdient, temeer waar wij dan geen gat krijgen tijdens de vacature D.VI.

Of D.IV op de duur in staat zal zijn om de Openbare Nutsbedrijven in zijn geheel uit te voeren is niet te overzien. Dit zou echter ook bij D.VI de vraag zijn geweest. Het is denkbaar, dat wij op de duur een assistent nodig zullen hebben voor de Openbare Nutsbedrijven. Het maakt dan geen principieel verschil of deze functionaris assistent is van D.IV of D.VI.

D.III, 14 Februari 1950

J.

Accom

✓

3
06.31

15/5-80
ACD / 85380

RAFFPORT van D.

Betreft: Verslag bespreking met de heer Steenhouwer op 8 Maart 1950 door D.IV, ten behoeve van OD 122

Ten einde meer contact te leggen met Oorlog ter zake van controle op de bedrijfsbeveiliging, heb ik met Overste Steenhouwer uitvoerig de verschillende bedrijven doorgenomen: D.A.F., D.R.U., Becker's Sons, N.S.F., Artillerie Inrichtingen, Nederl.Springstoffen Fabriek, Kat, en voorts hem iets verteld over T.D.C., R.V.O. en N.S.

Bij het gesprek over de Artillerie Inrichtingen werd overeengekomen, dat aan Kolonel Siersema zal worden gevraagd om rechtstreeks contact met A.I. op te nemen. (opmerking: Blijkens een mededeling van de A.I. op 9 Maart is dit contact reeds tot stand gebracht en heeft de Directie van de A.I. beslist, dat de onder-directeur Hilarius de betrokken stukken nader zal bestuderen). Ik heb Steenhouwer zeer nadrukkelijk gevraagd om contact op te nemen met de Technische Staf om aan A.I. schriftelijk op te geven de classificatie en maatregelen. (zie verslag bespreking A.I.6-3-'50 Algemeen punt 3).
(uittreksel in OD 588)

Ik heb erop aangedrongen, dat Steenhouwer met de betreffende instanties, als Technische Staf, V.C.I. en Juridische Zaken, contact opneemt om ten aanzien van ieder contract schriftelijk de eventuele classificatie en maatregelen te doen vastleggen. Hij nam daartoe nog mede twee exemplaren van de Algemene Beveiligingsbepalingen en twee exemplaren Rubriceringsbepalingen.

Steenhouwer zou over enige tijd in ieder geval eens mede gaan naar verschillende bedrijven. Een eerste afspraak daartoe is gemaakt op 14 Maart voor een bezoek aan Becker's Sons.

D.IV, 10 Maart 1950

f

*Reproductie
9 juni 1950*

*Hoop M.I.5
in principe
accord.
beide eind
september van
wele hoop D zelf
in Londen is
D. D. D.*

NOTA

Aan: H.BVD
Van: plv. HD

*Ik heb in Parijs in
Londen met M.I.5
zaak of men
Hall zou dan moet
aan eventueel
met een of twee
anderen*

Zoals U bekend is heeft de heer Fot, Beveiligingsambtenaar van Fokker, een bezoek gebracht aan Engeland en daar door medewerking van M.I.5 een inzicht gekregen in de methode van beveiliging, zoals die door de Engelse Dienst wordt toegepast.

Fot heeft hiervan uitvoerig mondeling verslag uitgebracht.

Ten aanzien van de beveiliging tegen spionage krijg ik de indruk, dat de door ons voorbereide en uitgevoerde maatregelen niet onderdoen voor hetgeen in Engeland is geschied.

De wenselijkheid om de Engelsen van deze situatie op de hoogte te brengen kan niet genoeg worden beklemtoond. Dit zou met name kunnen worden bevorderd wanneer het mogelijk zou zijn over de methode van beveiliging met aangewezen Engelse ambtenaren te spreken en de verschillen tussen de gevolgde methoden in een gezamenlijke bespreking te onderzoeken en op hun waarde te toetsen.

Met name geldt dit voor de beveiliging van Philips waar in het bijzonder door ons met vertrouwen over zou kunnen worden gesproken.

Ten aanzien van de beveiliging tegen sabotage wordt de indruk gewekt, dat de Engelsen verder gevorderd zijn dan wij. Weliswaar hebben de Engelsen onomwonden tegen Fot gezegd, dat voor hen het probleem ook zeer moeilijk is en ook bij lange na niet is opgelost, maar uit de verhalen concludeer ik toch, dat zij daarbij een bepaalde methode van werken volgen, die mogelijk ook door onze Dienst in sommige opzichten zou kunnen worden gebruikt. In ieder geval is dit punt belangrijk genoeg om eens zorgvuldig te worden gezien.

Tenslotte blijft de reeds herhaalde malen uitgesproken wens, om te komen tot een zekere uniformiteit in de gebruikte terminologie ten aanzien van de beveiliging en met name ten aanzien van de inhoud van deze terminologie.

Indien de samenwerking met M.I. 5 dit toelaat, zou ik gaarne zien, dat door de Afdeling D contact zou kunnen worden opgenomen, bij voorkeur gekoppeld aan een bezoek door middel van de Engelse Dienst aan enkele bedrijven.

plv. HD, 25 April 1950.

A. Krijger

copie KA-RA.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

BERICHT OP SCHRIJVEN VAN

NR 1025 AFD. Kabinet

BETREFFENDE

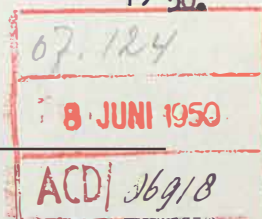
'S-GRAVENHAGE,

3 Juni

19 50.

waarschuwing in tijd van spanning.

MEN GELIEVE BIJ HET ANTWOORD NAUWKEURIG
HET ONDERWERP, DE DAGTEKENING EN HET
NUMMER VAN DIT SCHRIJVEN TE VERMELDEN

Pheer

Ik moge U hierbij doen toekomen afschrift van een van mijn
Ambtgenoot van Verkeer en Waterstaat ontvangen schrijven betreffende
de het geven van waarschuwingen voor verhoogde waakzaamheid in
tijden, waarin woelingen zijn te duchten.

Alvorens mijn vorengenoemde Ambtgenoot de bevestiging te geven,
dat in bedoelde omstandigheden gerekend kan worden op tijdige waar-
schuwing, zou ik gaarne vernemen of U met een dergelijke mede-
deling kunt instemmen.

In bevestigend geval zou ik het op prijs stellen, indien U mij
in kennis zoudt willen stellen van Uw zienswijze betreffende de
vraag, op welke wijze U zich voorstelt, dat een dergelijke waar-
schuwing aan de daarvoor in aanmerking komende instellingen en be-
drijven zou moeten worden gegeven.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor de Minister,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

Lissen

AAN:

de heer Hoofd van de
Binnenlandse Veiligheidsdienst.

Afschrift

MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT
HOOFDBESTUUR DER POSTERLIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE

Nr. 146 Kbt/ZG

Betreffende:

waarschuwing in tijd van spanning

's-GRAVENHAGE, 22 Mei 1950.

Naar aanleiding van Uw vertrouwelijk schrijven d.d. 9 Januari j.l. Nr. 2466 Afd. Kabinet, heeft op 4 Mei een bespreking plaats gevonden over beveiligingsvraagstukken, hoofdzakelijk de P.T.T. betreffende.

Gedurende deze bespreking, welk werd gehouden onder leiding van de Chef van de Afdeling Openbare Orde en Veiligheid van Uw Departement, werd door de vertegenwoordiger van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, de Heer Kuipers, medegedeeld dat woelingen, vijfde-colonne-actie e.d. als regel konden worden voorzien zodat, bij het voorbereiden der te nemen veiligheidsmaatregelen, rekening mocht worden gehouden met een tijdige waarschuwing Uwerzijds betreffende het tijdstip, waarop deze maatregelen zullen moete worden ingesteld.

Indien deze mededeling juist is, wat ik gaarne wil aannemen, zal zij zowel voor de P.T.T. als ook voor andere instellingen en bedrijven kunnen worden gebruikt als basis voor de opzet van het beveiligingsplan.

Ik zal het daarom zeer op prijs stellen van U te mogen vernemen of U zich met het standpunt van de B.V.D. zoals dit door de Heer Kuipers werd vertolkt, kunt verenigen.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
Voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

get. Rosman.

AAN:

de heer Minister van
Binnenlandse Zaken,
Binnenhof 19
DEN HAAG.

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
DE SECRETARIS-GENERAAL VAN HET
MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

W. Rosman

no.: KA 86918
bijl.: -
betr.: Waarschuwing in
tijd van spanning

J.P. 192
ZEER GEHEIM

UITGEBEKT

In antwoord op Uw schrijven van 3 dezer no. 1025 Kabinet betreffende bovenaangehaald onderwerp, waarbij afschrift was gevoegd van een door de Minister van Verkeer en Waterstaat aan U gericht schrijven van 22 Mei 1950 no.146 Kabinet, moge ik Uwe Excellentie het navolgende berichten.

Tijdens de bespreking van 4 Mei waaraan Uw ambtgenoot van Verkeer en Waterstaat refereert, en waarin beschermings- en beveiligingsproblemen ten aanzien van de P.T.T. werden behandeld, werd van P.T.T.-zijde de vraag gesteld of de berichtgeving omtrent woelingen, vijfde colonne-actie etc. zodanig sluitend was, dat het bedrijf tijdig zou worden gealarmeerd.

Hierop werd van B.V.D.-zijde geantwoord, dat de berichtgeving inderdaad zodanig was georganiseerd, dat de Minister van Binnenlandse Zaken tijdig zou zijn ingelicht.

Dit antwoord dient aldus te worden verstaan, dat de Minister van Binnenlandse Zaken er te allen tijde verzekerd van zal kunnen zijn door de B.V.D. als het daartoe ingevolge artikel 3 van het K.B. van 8 Augustus 1949 aangewezen orgaan tijdig op de hoogte te worden gesteld van alle gebeurlijkheden, welke van belang kunnen zijn voor de conclusie, dat een toestand is ingetreden, die tot het geven van waarschuwingen voor verhoogde waakzaamheid aanleiding geeft.

De vraag echter of de beschikbare feiten een dergelijke conclusie wettigen zal naar het mij voorkomt ter uitsluitende beoordeling en beslissing staan van het onder Uw Ministerie ressorterende orgaan, dat met de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het beveiligingssysteem is belast en dat ook overigens zal hebben te beslissen welke phase van beveiliging voor afkondiging in aanmerking komt.

De taak van de B.V.D. zal zich m.i. ook te dezer zake moeten beperken tot het geven van inlichtingen aan de Minister van Binnenlandse Zaken, eventueel vergezeld van niet meer dan een advies omtrent op grond van de verstrekte gegevens in overweging te nemen maatregelen. Het zou derhalve m.i. niet juist zijn om mijn dienst op te nemen in de opzet van het onderwerpelijke beveiligingsplan.

Ook de wijze waarop de in Uw schrijven bedoelde waarschuwingen aan de daarvoor in aanmerking komende instellingen en bedrijven zouden moeten worden gegeven meen ik tot het terrein van de uitvoering te moeten rekenen en het bepalen daarvan derhalve aan meer bedoeld orgaan te moeten overlaten.

- 2 -

AAN:
Zijne Excellentie
de Minister van Binnenlandse Zaken
's-Gravenhage

no.: 86918

- 2 -

Wel zal het tot de taak van mijn dienst behoren de beveiliging van het te ontwerpen alarmsysteem te bevorderen, ten einde te voorkomen dat dit ter kennis komt van onbevoegden. De noodzaak van deze beveiliging kwam ook reeds ter sprake bij de bedoelde besprekingen op 4 Mei j.l. Ik zal het dan ook op prijs stellen, wanneer ambtenaren van mijn dienst in het hieromtrent te plegen nader overleg worden betrokken. In dit verband zal ook de wijze waarop de waarschuwingen zullen moeten worden gegeven ter sprake moeten komen bij welke gelegenheid de betrokken ambtenaren van mijn dienst ook hieromtrent desgewenst van advies zullen kunnen dienen.

HET HOOFD VAN DE DIENST
bij afwezigheid,

Mr. A. van Maanen

DTU

*In beleving van de beleving
mei beleving van de
19.10.1950*

NOTA

Aan: Hoofd D
Van: KARA
No.: E. 824

I give below a brief resume of the proposed counter sabotage course that is being given to eight of your officers next week in England.

The course is to consist of two visits to places susceptible to sabotage and lectures will be given on the following subjects:

- a. definitions of sabotage with examples,
- b. explosives and electricity,
- c. the key points list and how it is compiled,
- d. factory organisation,
- e. railways docks and harbours,
- f. electricity and telecommunications.

19.10.1950

DVII

16.31

06.13 REK 06.150

11-12-50

AO 198524/2

Verslag van de bespreking te Londen d.d. 25, 26 en 27 October 1950 aangaande het probleem van de sabotage, welke zich richt tegen vitale bedrijven en instellingen, alsmede de daaruit voortvloeiende tegenmaatregelen

Voorop werd gesteld, dat, gezien het zeer korte tijdsbestek en de uitgebreidheid van de stof slechts een globaal overzicht kon worden gegeven.

ALGEMEEN

I. Wat is sabotage en wat bedoelt men hiermee

Onder een sabotage-actie wordt aldaar verstaan een geleide actie door een of meer personen om een bepaald bedrijf of een gedeelte hiervan voor geruime tijd stil te leggen. (De militaire overval wordt hieronder niet gerekend). Het doel van een zodanige actie zal zijn:

- a. het benadelen van de oorlogainspanning;
- b. de ontwrichting van het economisch bestel.

II. Ook daar onderscheidt men: actieve sabotage en passieve sabotage.

Actieve sabotage

Tot op heden was geen geleide actieve sabotage in het V.K. geconstateerd. Wel hebben zich ernstige gevallen van moedwillige vernieling voorgedaan.

Passieve sabotage

Bij sabotage moet men niet uitsluitend en alleen denken aan gewelddaden tegen machine-installaties, gebouwen, personen enz., doch behoort men ook aan de z.g. passieve sabotage als strijdmiddel te denken. Onder passieve sabotage wordt o.a. verstaan het z.g. "working to the rules". Deze methode van sabotage kan voor een bepaald bedrijf even fnuikend zijn als de sabotage door middel van gewelddaden. Het "working to the rules" wordt bedoeld het letterlijk naleven van alle voorschriften, die door de directies van bepaalde diensten of bedrijven zijn vastgesteld. De gevolgen van zo'n actie bij de spoorwag en bijv. heeft tot gevolg, dat binnen zeer korte tijd een gehele dienstregeling wordt ontwricht. Een ander voorbeeld van passieve sabotage is, dat door iedere arbeider in het bedrijf per dag bijv. 10 minuten van een werktijd verknood wordt. Voor een bedrijf met 6000 man personeel wil dit zeggen dat per dag 1000 man-uren verloren gaan. Een derde voorbeeld van passieve sabotage is de "langzaam-aan-actie".

III. Het in te nemen standpunt bij het bepalen van de anti-sabotage maatregelen

1. Wil men de juiste beschermingsmaatregelen in een bedrijf tegen sabotage nemen, dan dient men zich allereerst een idee te vormen van de wijze waarop een saboteur tegen of in een bedrijf zijn actie zal voeren. De enig juiste methode om dit inzicht te krijgen is zichzelf in de plaats van een saboteur te denken.

Over welke gegevens dient men te beschikken alvorens tot een sabotage-actie kan worden overgegaan

- a. welk van de vervaardigde producten zijn onontbeerlijk voor de nationale economie o.g. voor de oorlogspanning,
 - b. op welke wijze wordt dit product vervaardigd,
 - c. in welk gedeelte van het bedrijf wordt dit product vervaardigd (plattegrond van het bedrijf),
 - d. welke zijn de meest vitale punten in het proces,
 - e. welke grondstoffen zijn nodig,
 - f. hoe worden deze grondstoffen aangevoerd,
 - g. hoe wordt het gereede product afgevoerd,
 - h. welke beveiligingsmaatregelen zijn in het bedrijf getroffen,
 - i. op welke wijze is het bedrijf afgesloten,
 - j. welke toegangswegen zijn er in de afsluiting,
 - k. over welke krachtbronnen moet het bedrijf beschikken,
 - l. dient het bedrijf voor de fabricage te beschikken over water. Zo ja, van waar wordt dit dan betrokken.
 - m. welke machine-installaties zijn van belang voor de productie,
 - n. wat zijn de kwetsbare delen van deze machine-installaties,
 - o. zijn deze machinerieën op korte termijn in geval van beschadiging te vervangen,
 - p. indien vervanging mogelijk is, wie zijn dan de leveranciers of fabrikanten,
 - r. wat zijn de aan- en afvoerwegen van het bedrijf.
2. Behalve de in punt 1 opgenoemde gegevens dient men ook een inzicht te hebben in de wijze waarop men zich na het uitvoeren van de actie het snelst uit de omgeving kan terugtrekken en waar men eventueel kan onderduiken.
 3. Uit bovenstaande opsomming blijkt onmiddellijk dat het uitvoeren van een goede sabotage-actie zeer veel voorbereidend werk

vraagt, daar anders succes achterwege blijft. Het voorbereidend werk kan vergeleken worden met het stafwerk bij een militaire operatie.

4. De beperkingen aan de saboteur opgelegd

In doorgaans de meeste gevallen zal bij een sabotage-actie gebruik moeten worden gemaakt van springmiddelen. Deze springmiddelen zal de saboteur slechts in geringe hoeveelheden met zich mede kunnen brengen. Gezien de geringe hoeveelheid die hij tot zijn beschikking heeft, is hij dus gedwongen uit te zien naar die objecten, die met de hem ter beschikking staande kleine lading kunnen worden vernietigd, doch waarvan het uitvalven fataal voor het gehele bedrijf is. Door deze beperking wordt het gebied, waarbinnen de tegenmaatregelen moeten worden genomen, ook beperkt.

IV. Algemene beveiligingsmaatregelen

1. Het is gebleken dat de volgende maatregelen wel het meest afdoend zijn om het binnendringen van ongewenste elementen tegen te gaan en het uitvoeren van sabotagedaden te bemoeilijken.
 - a. een goede afscherming van het terrain, zoodoende door een muur van ongeveer 3,5 meter hoogte, welke aan de bovenzijde is afgerond en aan de binnenzijde is voorzien van een alarmdraad. Desgewenst kan aan de binnenzijde op de grond op ongeveer 2 m. afstand van de voet van de muur een tweede alarmdraad worden aangebracht.
 - b. in de afsluiting zo weinig mogelijk toegangen te maken. Indien enigszins mogelijk beperken tot 1 toegang.
 - c. controle op een ieder, die het terrein betreedt. Een goede methode van controle op de arbeidskrachten is om bij de ingang, waar de penningen of controlekaarten moeten worden ontvangen of afgegeven, borden aan te brengen met de foto's van alle geëmployeerden. Onder iedere foto is dus de penning of controlekaart aangebracht van de desbetreffende persoon. De penning of kaart wordt afgegeven of ingenomen door een bewaker, die zodoende bij iedere afgifte of inname de persoon vergaakt met de foto. Het verstrekken van legitimatiebewijzen is dus niet nodig. Naar gelang van het aantal geëmployeerden kunnen een of meer lanen worden gemaakt waar langs het personeel het bedrijf betreedt of verlaat. In verband met een mogelijke overval is het het beste de toegangsweg(en) niet recht te maken, doch met een of twee knikken erin.

- d. het aanbrengen van een grindpad of zandpad van voldoende breedte juist binnen de afsluiting
- e. doorlopende controle van bewakers over het terrein; bewakers zo nodig uitgerust met een politiehond. (voor politiehonden zie de bijlage)
- f. goede verlichting op het terrein en bij de afsluiting
- g. het doen verwijderen van het terrein van hopen afval, struikgewas en dergelijke. Al het zojuist genoemde schept mogelijkheid tot verbergen
- h. controle op binnenkomende voertuigen zoals spoorwagens en vrachtauto's
- i. controle in het bedrijf zelf door vertrouwensmensen
- j. een verbod voor employe's om zich op te houden in gedeelten van het bedrijf waar zij niet te werk zijn gesteld
- k. scherpe controle op die personen die uit de aard van hun arbeid zich door het gehele bedrijf moeten bewegen, zoals inspecteurs en onderhoudspersoneel.

2. Maatregelen tegen passieve sabotage

De enige mogelijkheid om de passieve sabotage te bestrijden is het verwijderen uit het bedrijf van diegenen die tot de passieve sabotage hebben aangezet. Om dit te kunnen doen dient men te beschikken over gegevens komende van vertrouwensmensen in het bedrijf.

3. Bestudering van de kaart

Wil men bij het ontwerpen van anti-sabotagemaatregelen in een bepaald bedrijf niet voor verrassingen komen te staan, dan dient niet alleen het bedrijf en haar naaste omgeving nauwkeurig te worden bestudeerd, doch ook een kaart waarop het bedrijf alsmede de omliggende waterwegen, spoorlijnen etc. staan aangegeven.

4. Samenwerking met de directie

Bij het opstellen van de tegenmaatregelen zal een nauw contact met de directie moeten worden onderhouden, daar zij degene is die het bedrijf door en door kent en ook de ontworpen beveiligingsbepalingen ten uitvoer zal moeten brengen.

V. De mogelijkheden tot sabotage in enige bedrijven

1. Electrische centrales

In iedere moderne electrische centrale

wordt de electriciteit opgewekt door middel van turbo-generatoren. In de grote centrales zijn deze turbo-generatoren eenheden met een vermogen van enige 10.000 K.V.A.'s. Dit soort installaties is niet uit voorraad leverbaar. Gerekend dient te worden op een levertijd van enige jaren. De stoom om deze turbo-generatoren te drijven wordt opgewekt in waterpijpketels. Om de vereiste stoom op te wekken gebruikt men in het algemeen steenkool. Het eerste kwetsbare punt bij een elektrische centrale vinden wij bij de kolen-overslag. De kolen worden in de meeste gevallen per lichter of zeeschip aangevoerd. Voor overslag dient men de beschikking te hebben over kranen, welke de kolen uit het vaartuig halen en storten in de opslagruimte. Vallen deze kranen uit, dan stagnaert de toevoer en de betreffende centrale is binnen zeer korte tijd door haar voorraad heen. Het kwetsbare deel van de kraan is het z.g. zwenkwiel. Wordt dit wiel beschadigd, dan moet voor reparatie de gehele kop van de kraan worden gelicht, hetgeen een zeer tijdrovend werk is. Het tweede kwetsbare punt vindt men in de aanvoerweg van de kolenopslag naar de ketels. Het transporteren der kolen van de opslag naar de ketels geschiedt meestal door een transportband, aangedreven door electro-motoren. Wordt deze transportband onklaar gemaakt, dan staat alle kolentoevoer naar de ketels stil. Het derde en vierde kwetsbare punt vindt men bij de ketels zelf. Voor het op peil houden van het water in de ketels dient de voedingpomp. Zou deze pomp door vernieling uitvallen, dan zou de op deze voedingpomp aangesloten ketel in betrekkelijk korte tijd droog komen te staan en zouden waterpijpen en waterhouder doorbranden, hetgeen weer een zeer tijdrovende reparatie zou betekenen. Het vierde kwetsbare punt zijn de fannachines, die de geforceerde trek verzorgen. Zonder deze geforceerde trek geen verbranding, zonder verbranding geen stoomvorming. Het vijfde kwetsbare punt vindt men bij de condensor. Om een turbine te doen werken heeft men aan een zijde stoom van hoge druk en hoge temperatuur nodig en aan de andere zijde een zo goed als luchtledig. Dit luchtledig verkrijgt men door de stoom, die de turbine verlaat, de z.g. afgewerkte stoom, te doen condenseren. Deze condensatie vindt plaats in de condensor. Voor dit condensatie-proces heeft men grote hoeveelheden koelwater nodig, hetwelk door koelwaterpompen wordt opgevoerd. Deze koelwaterpompen staan meestal in een gedeelte van het bedrijf opgesteld waar geen doorlopende controle is. De huizen van deze koelwaterpompen zijn van gietijzer en zijn dus met een betrekkelijk kleine springlading te vernielen.

Het gieten van een nieuw huis vraagt door haar grootte en byzondere opbouw vrij veel tijd. Beschadiging van een of meer koelwaterpompen schakelt het bedrijf geheel of gedeeltelijk voor een geruime tijd uit.

Het laatste kwetsbare punt in de installatie is de turbine zelf. Wordt het lage-druk gedeelte van de turbine, hetwelk van gietijzer is, met een kleine springlading beschadigd, dan kan men ervan verzekerd zijn, dat deze turbine zelf al haar schoepen zal vernietigen.

2. Transformatorstations

Om de electriciteit vervoerbaar te maken over grote afstand dient de stroomsterkte omlaag te worden gebracht, hetgeen tot gevolg heeft, dat de spanning wordt opgevoerd. Daar deze hoge spanning niet gebruikt kan worden in het bedrijf dient zij aan de andere zijde weer verlaagd te worden.

Men onderscheidt open en gesloten transformatorruimten. De gesloten transformatorruimte levert weinig moeilijkheden zolang zij van een goede afsluiting is voorzien en geen onbeveogden naar kunnen betreden. Bij het open transformatorstation staan de transformatoren in de open lucht opgesteld. De enige bescherming tegen het betreden door onbeveogden is een hek. Bewaking is bij dit type stations niet aanwezig. De gevolgen van het uitvallen van een transformatorstation zijn, dat een geheel district zonder electriciteit komt te zitten en alle industrieën in dit district, die op electriciteit zijn aangewezen stil komen te liggen. Is een van deze industrieën van vitaal belang, dan kan zij dus worden stil gelegd zonder dat rechtstreeks in het bedrijf een sabotagedaad is geploegd. Wil men een transformatorstation op afdoende wijze uitschakelen dan is de meest geëigende methode het doen verbranden van een der transformatoren. In elke onder bedrijf staande transformator treedt een warmte-ontwikkeling op. Om deze opgewekte warmte uit te voeren wordt gebruik gemaakt van olie-koeling. Kan men nu op een of andere wijze deze koeling te niet doen door de olie te doen wegvloeden, dan zal de transformator binnen zeer korte tijd zichzelf vernietigen door brand en waarschijnlijk worden de in de nabijheid staande transformatoren eveneens door de ontstane brand vernield. Het wegvloeden der olie kan veroorzaakt worden door

- a. het openen van de aftapleiding onder aan de transformator
- b. het aanbrengen van lichte springlading in het midden van het langste vlak op ongeveer eenderde van de hoogte gemeten vanaf de onderzijde.

De te treffen maatregelen bij de open transformatorstations zijn:

- a. omgeven met een muur van ongeveer 3,5 m. hoogte, welke aan de bevenzijde is afgerond. Toegang door een stalen deur met deugdelijke sluiting.
- b. met de plaatselijke politie overeenkomen het betreffende station in de rondes op te nemen en veelvuldig te doen controleren.

Bij verlies van een grote transformator zoals in gebruik bij centrales en onderstations moet gerekend worden op een uit bedrijf zijn van 1 of 2 jaar.

3. Hoogspanningsleidingen

Het heeft geen zin de leidingen zelf te gaan vernielen, daar deze binnen betrekkelijk korte tijd zijn te herstellen. Voldoende materiaal is hiervoor aanwezig. Ook het vernielen van de masten heeft weinig zin met uitzondering echter van die masten, welke aan de oevers van rivieren en grote kanalen staan. Deze masten zijn n.l. met het oog op de scheepvaart van betrekkelijk grote hoogte en kunnen niet vervangen worden door houten hulpmasten. De beste bescherming van deze masten is het inmetselen tot bijv. 3 of 3,5 m. hoogte van de voet.

4. Radionasten

Ook bij dit soort masten is de voet van de mast het kwetsbare punt. Het inmetselen van de voet is wel de beste bescherming.

5. Gasfabrieken

De gasfabrieken zijn in twee opzichten belangrijk daar zij ten eerste het nodige gas leveren voor bepaalde bedrijven, die bij hun productie aangewezen zijn op gasverhitting en in de tweede plaats zijn zij van belang voor de nationale economie en de oorlogvoering uit hoofde van de neven-producten.

Voor een inzicht in de gasproductie wordt verwezen naar:

- a. The story of gasmaking
- b. Gas and its chemicals

Voor de neven-producten wordt verwezen naar:

- a. Gas and its chemicals
- b. Treasure in coal.

De volgende kwetsbare punten zijn te onderkennen bij de gasproductie:

- a. Voor de overslag der kolen moet men de beschikking hebben over kranen (zie elektrische centrales)
- b. Het transport van de kolen van de opslagruimte naar de retorten. In vele gevallen is dit

- een transportband (zie elektrische centrales)
- c. Voor het afzuigen van het ontwikkelde gas uit de retorten-oven en het parsen van het gas door het bedrijf voor verdere bewerking is de exhauster onontbeerlijk. Deze exhauster is een groot schoepenrad in een gietijzeren huis aangedreven door een electromotor. Het gietijzeren huis is met een kleine springlading te vernietigen. Door het uitvallen van de exhauster komt het gehele bedrijf stil te liggen.
- d. In een gasbedrijf waar gebuik wordt gemaakt van vaste gashouders zijn deze gashouders een zeer kwetsbaar punt. In deze vaste gashouders is een grote zuiger aangebracht. Aan de onderzijde van deze zuiger bevindt zich het gas, terwijl zich aan de bovenzijde lucht bevindt. Naar gelang van de aanwezige hoeveelheid gas in de houder rijst of daalt de zuiger. De stand van de zuiger is af te leiden uit de aanwijzing van een meter welke aan de buitenzijde van de gashouder is aangebracht. Brengt men een springlading aan op de buitenzijde van de houder ter hoogte van hogergenoemde zuiger, dan zal dit tot gevolg hebben, dat door deze springlading een verbinding tot stand gebracht wordt tussen het gas en de lucht, terwijl tevens deze springlading als aanvuurlading voor het gasmengsel dienst doet. Een ontzaggelijke ontploffing zal het gevolg zijn.

6. Hoogovens en smelterijen

Zowel voor de hoogovens als voor de smelterijen is, ter voorkoming van het doorbranden der ovens, koelwater onontbeerlijk. De meest kwetsbare punten in deze bedrijven zijn dus de koelwaterpompen. De fanmachines voor de geforceerde trek zijn ook hier belangrijk.

7. Olieraffinaderijen

De olieraffinaderijen zijn voor het raffinage-proces aangewezen op grote hoeveelheden koelwater. Zo heeft men tot het verkrijgen van 1 liter benzine 750 liter koelwater nodig. Ook in deze bedrijven zijn de koelwaterpompen van het allerhoogste belang.

Een ander zeer kwetsbaar punt in het raffinage-proces is de controle-kamer van de katalytische kraker. Uit deze controlepost wordt het kraak-proces stap voor stap geregeld.

Een niet over het hoofd te zien object is de stoomverwarming voor het vloeibaar houden van de olie in de opslagtanks. Zonder deze verwarming wordt de in de tanks opgeslagen olie een taai onhandelbare massa.

In deze voor brand zeer kwetsbare bedrijven is de brandblus-installatie en het daarbij behorende materiaal van zeer veel belang.

8. Spoorwegen

Op de grote rangeoreplacements is het centrale seinhuis van waaruit alle wissels bediend worden wel het meest kwetsbare punt. Het uitschakelen van deze centrale post heeft meer effect dan een hevig luchtbombardement. Door het uitvallen van de centrale-post wordt het samenstellen der goederentreinen zodanig gestagneerd, dat men in plaats van enige uren meerdere dagen nodig zou hebben voor het samenstellen van een trein, daar alle wissels met de hand moeten worden bediend.

Gelet dient te worden op sabotage-mogelijkheden bij stoomlocomotieven. De kwetsbare punten zijn de beide cilindrs. Deze cilindrs zijn van gietijzer en zijn dus met een betrekkelijk kleine springlading te beschadigen. Hierbij komt dat de linker en rechter cilindrs niet onderling verwisselbaar zijn.

9. Mijnen

Een zeer kwetsbaar punt bij ondergrondse mijnen is de luchtverversings-installatie.

10. Commando-posten (b.v. "operation-rooms")

Bij grote commando-posten is de air-conditioning installatie van zeer veel belang. Er dient tegen gewaakt te worden, dat geen stoffen, welke een verstikkende rook of giftige dampen afgeven in de luchtverversing-leiding kunnen geraken.

11. Het Industrie-diamant bedrijf

Het industrie-diamant bedrijf is een typisch voorbeeld van een industrie waarin sabotage niet tegen de installatie behoeft te worden gepleegd, doch tegen de personen in dit bedrijf werkzaam. Het bewerken van het diamant is een zeer gespecialiseerd iets, waarvan de kennis meestal van vader op zoon of naast familielid wordt overgedragen. Schakelt men dus de personen, die deze vakkennis hebben, uit, dan legt men deze industrie stil. De industrie-diamant is van vitaal belang voor de bewerking van zeer harde metalen.

12. Telefooncentrales

De kwetsbare punten in een telefooncentrale zijn:

- a. het punt waar de kabels het telefoonkantoor binnenkomen;
- b. het punt waar de verschillende aders van een kabel zich over het verdeelpaneel vertakken.

Ziet men kans over dit verdeelpaneel water te gooien, dan zal het water de aders binnendringen en is verder deze kabel onbruikbaar.
c. de centrale krachtbron voor de installatie, n.l. de accubatterij.

13. Telefoonleidingen

Telefoonkabels zijn zeer kwetsbaar. De minste beschadiging van de kabelbescherming zal het binnendringen van vocht veroorzaken, met als gevolg dat een zodanig beschadigde kabel verder onbruikbaar is. Het opsporen en herstellen van zulk een beschadiging is zeer tijdrovend. In lange-afstand kabels zijn op bepaalde afstanden de z.g. "boosters" aangebracht. Het doel van deze "boosters" is te zorgen, dat de stroomstootjes veroorzaakt door het spreken, aan de ene zijde met voldoende kracht doorkomen, zodat zij aan de andere zijde weer in geluidstrillingen kunnen worden omgezet. Het uitvallen van deze boosters maakt telefoneren over grote afstand onmogelijk.

14. Scheepsbouwbedrijven

De kwetsbare punten in het scheepsbouwbedrijf zijn:

- a. de kranen en in het speciaal de grote kranen
- b. de drijvende bokken
- c. de modelmakerij
- d. de mallenzolder
- e. de electriciteit
- f. de brandweer

15. Schepen

De kwetsbare punten in een schip zijn:

- a. het punt waar de koelwater-inlaatleiding op de buitenhuid aansluit. De zich hier bevindende inlaat-afsluiter is van gietijzer en is met een betrekkelijk kleine springlading te vernietigen, met gevolg dat het gehele machinekamercomplex volloopt. De beste bescherming is hier het aanbrengen van een cementkist rond de afsluiter.
- b. de flens waarmee de schroefas-koker op het achterplekschot is bevestigd. Deze schroefas-koker is van gietijzer en is dus op gemakkelijke wijze te vernietigen. Reparatie zal zeer tijdrovend zijn. Het schip zal in het droogdok moeten worden opgenomen. Achterin de schroefas-tunnel heeft men dikwijls een vluchtkoker welke aan dek uitkomt. Aan dek is deze vluchtkoker met een deur afgesloten. Het beste is een sluiting op de deur aan te brengen, die uitsluitend vanaf de binnenkant bediend kan worden, zodat vreenden vanaf dek geen gebruik kunnen maken van deze toegangsweg.
- c. voor een koelschip de koelinstallatie en de circulatiepompen van de koelvloeistof.

- d. indien het een motorschip betreft: de omzetsbeweging van de dieselmotor,
- e. indien de voortstuwingsinstallatie een turbine is: de lage druk turbine (gietijzer). Een goede beveiliging in machinekamers, ketelruimten en schroefas-tunnels is een goede verlichting en een toegang tot machinekamer en ketelruim. Voor het bestrijden van brand in de ruimten heeft men dikwijls de beschikking over een stoomblus-inrichting. Men dient erop te letten dat de handwielen van de afsluiters, waarmede de stoombrandblusleiding in werking wordt gesteld, niet verwijderd kunnen worden en dat de klepstan- gen niet krom worden geslagen. Bij het afmeren van een schip dient erop ge- let te worden dat er slechts een toegangsweg tot het schip is. Het beste is tussen schip en kade een ponton te leggen. Ieder schip moet na een bij de wet vastgestelde tijd worden ontrat. *5* met cyaan-kali dan moet de gehele equipage het schip voor 24 uur ver- laten. De personen die de bussen met cyaan- kali plaatsen hebben geheel vrij spel en zouden zeer gemakkelijk sabotagedaden kunnen plegen. Stel dat brandbommen geplaatst zijn, dan kan als eenmaal de ontwikkeling van het cyaan-gas is begonnen niet meer worden ingegrepen. Men dient aan boord ook attent te blijven op mogelijke besmetting van het drinkwater. De beste beveiliging hiertegen is alle vul- en peilkekers van een deugde- lijke afsluiting te voorzien.

5 Gebuik dit.

16. Havenwerken.

Voor de havenwerken kunnen de ondersta- tions van waaruit de electriciteitsvoorziening verzorgd wordt voor het drijven der kranen tot de meest kwetsbare plaatsen gerekend worden.

17. Vliegvelden

Speciale bescherming op vliegvelden vereisen

- a. het radarstation
- b. het radiostation
- c. de operation-room

3	11071
16.31	16.31
1-2-51	
ACD / 102124	

RAPPORT van D.

Betreft: Verslag bespreking tussen de heren Lt.Kol. Steenhouwer, Kltz.Kruys, Majoor Koenen, Ltz.III Nijssen, DMS en PHD, ten behoeve van OD 122 Beleidskwesties D.III (d.d.w.1.51)

1. In verband met het op gang komen van het herbewapeningsprogramma begint al meer het verschijnen zich voor te doen, dat meer dat een militaire instantie bij een bepaald bedrijf komt. Dit betekent dat behalve de BVD meer dan een militaire beveiligingsman het bedrijf bezoekt. Dit veroorzaakt verwarring, ongelijksoortige beslissingen en extra werk voor de BVD. Derhalve is het wenselijk om per bedrijf niet meer dan een militaire security-instantie te hebben.

De aanwezigen stemden met deze gedachte in en dientengevolge werd afgesproken, dat de Artillerie Inrichtingen voor rekening van de landmacht komen, eveneens Becker' Sons, eveneens van Doorne, en D.R.U.

Philips komt voor rekening van Marine, eveneens N.S.F. en Hollandse Signaal.

Voor rekening van de L.S.K. komen Aviolanda, Fokker, K.L.M., Nationaal Luchtvaart Laboratorium en Schiphol.

Nedinsco komt voor rekening van Marine, eveneens v.d.Heem.

Met uitzondering van de PTT, waar het aan het beleid van de Generaal de Waal zal worden overgelaten om zo nodig contact te houden met alle drie de militaire instanties, deden zich ten aanzien van de overigen geen doublures voor.

In beginsel zal de gedachte worden aangehouden, dat die instantie die het eerst met een bepaald bedrijf in zee gaat aan de beveiliging daarvan blijft doen voor de andere, behalve in het geval dat een andere militaire instantie zeer sterk gaat domineren. De aangewezen militaire instantie pleegt overleg met de overige belanghebbenden, doch is bij uitsluiting van anderen belast met het geven van clearance voor personeel en bezoekers. In geval van conflict met het betrokken bedrijf wordt de opdracht gevende instantie ingeschakeld.

2. Dezerzijds werd geïnformeerd naar de ervaringen met de Algemene Beveiligings Bepalingen. Er blijkt een aantal bezwaren te bestaan. De drie militaire inlichtingendiensten zegden toe deze bezwaren op schrift te zullen indienen bij de BVD, die vervolgens een herziening ter hand zal nemen.
3. Ten einde de samenwerking goed te houden werd nog eens gevraagd om geen nieuwe bedrijven in te schakelen dan na overleg met de BVD. Dit

blijkt nu nog steeds voor te komen, met name bij L.S.K. en in het bijzonder bij Marine. Koenen en Kruys zegden toe hiermede rekening te zullen houden.

4. Door toedoen van Marine is een regeling ontstaan, die buitenlandse bezoekers de verplichting oplegt om een bezoek aan bedrijven, die geclassificeerde opdrachten hebben, aan te vragen via de ambassade of gezantschap bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, dat op zijn beurt Marine inschakelt. Deze regeling werkt alleen belemmerend voor de bonafide bezoekers, doch belet in geen deele de malafide bezoekers om daarheen te gaan waar zij willen. Bij de bespreking werd men het er uiteindelijk over eens, dat deze regeling weinig vruchtbaar is.
5. Er is een verschuiving opgetreden in de taakverdeling tussen de BVD en de militaire inlichtingendiensten, met dien verstande dat de laatsten een groter gedeelte van het werk zijn gaan verrichten. Hier en daar leidt dit echter tot doublures. Dezerzijds werd gevraagd of er bezwaren bestonden tegen de huidige gang van zaken en indien niet of eenieder mee wilde werken om deze doublures zoveel mogelijk te beperken. Dit werd toegezegd.

PHD, 13 Januari 1951

1.612
07.125

333
16.31
1-2-51
ACD / 102/29

RAFP CRT van D.

Betreft: Verslag bespreking met Ltz.III M.F.Nijssen van de LSK op 16 November 1950, ten behoeve van OD 122 Beleidskwesties D.III

1. Door mij werd gevraagd naar het resultaat van hun ondervragingen bij Fokker en Aviолanda. Nijssen deelde mede, dat hij de indruk had, dat het eigenlijk niet erg goed was gegaan. Als bezwaren noemde hij:
 - a. Ten aanzien van de vraagstelling waren moeilijkheden gerezen, die later werden overgenomen door het weglaten van de vraag op welke partij men stemde.
 - b. Noch Gulden noch hij konden zich beschouwen als erg getrainde ondervragers, hetgeen in de praktijk een bezwaar was gebleken.
 - c. De zaak was in het bedrijf onvoldoende voorbereid.
 - d. Naar zijn mening kunnen dergelijke vragen beter worden gesteld door mensen van het bedrijf zelf, aangezien deze dikwijls aanknopingspunten hebben.

Als gevolg van hun ondervragingen waren in een aantal gevallen onbevredigende antwoorden verkregen. Ten aanzien van deze gevallen weet men echter niet met zekerheid dat zij niet betrouwbaar zijn. Derhalve waren deze namen opgezonden aan de BVD bij schrijven van 24-10-'50, V-LSK 11. Het resultaat van de checking bij ons, n.l. de namen Welsh, Friedrich en Blanken-zee, heb ik met hem besproken. Het is echter nodig, dat deze gehele lijst nu eens nauwkeurig wordt nagegaan (V.4e), ten einde vast te stellen of de gewekte vermoedens enige grond hebben.

Daarnaast heb ik aan Nijssen gevraagd mij de gehele lijst van ondervraagden te willen sturen, ten einde die ook nog eens met onze gegevens te kunnen vergelijken. (Deze is inmiddels ontvangen bij schrijven van 21-11-'50). Pas na een zorgvuldige beschouwing van beide lijsten kan worden gezegd of de ondervragingsmethode enig voordeel heeft opgeleverd.

2. De opgave van namen per datum 21-11-'50 slaat op mensen van de Fokker fabrieken, die in beginsel bestemd zijn om op militaire vliegvelden te werken. Zij werken daar lang niet alle geregeld, doch indien van geen bezwaar blijkt, zullen geen andere dan deze worden gezonden. Deze namen moeten alle nog worden nagegaan.

(uittr.van punt 1 en 2 in OD 1353 Fokker)

3. Mededeling gedaan aan Nijssen van de geschiedenis met de fotografen bij Aviолanda, waarvoor verwezen wordt naar besprekingsverslag van 2 November 1950 OD 1595. Nijssen ging met het door ons ingenomen standpunt accoord.

4. Ik heb Nijssen gewezen op de bezwaren die langzamerhand ontstaan doordat bij één fabriek meer militaire instanties securitybelangen hebben (Fokker, N.S.F., Nedinsco, D.A.F. e.d.). Nijssen stelde daarop voor, dat voor elk bedrijf slechts één militaire security man voor alle belangen optreedt. Ik heb hem gevraagd dit met Majoor Broekmeyer te willen bespreken en indien deze accoord gaat in onderling overleg tussen Marid, G.II, L.II en BVD te trachten te regelen. Nijssen zal hierover berichten.

D.III, 8 December 1950

5

1.612
04.125

04.121
06.31

3.33
06.31
1-2-51
ACD / 102130

RAPPORT van D.

Betreft: Verslag bespreking met Majoor Broekmeyer op 14 November 1950, ten behoeve van CD 122 Beleidskwesties D.III

1. Het L.T.C.

Door mij werd gevraagd in hoeverre Majoor Broekmeyer nog op het standpunt stond van zijn voorganger, zoals dat is vastgelegd bij een brief hier binnengekomen 29-7-'50 ACD 90038. Het bleek, dat Broekmeyer een sterk afwijzend standpunt innam en wel op de navolgende punten:

a. Hij wil een scherp onderscheid maken tussen een eventuele evacuatie van de K.L.M. en de vorming van het L.T.C. Daarbij wenst hij alleen zich te bemoeien met het L.T.C. als militair instituut. Hij denkt zich de bemoeiing van het L.T.C. hoofdzakelijk te doen bestaan uit bij de K.L.M. dienend reserve personeel van de L.S.K., aangevuld met buitenlandse militaire vliegers, die thans bij de K.L.M. in dienst zijn. Er moet ten aanzien van deze vreemde vliegers een regeling worden getroffen met hun respectievelijke regeringen en hij stelt zich voor een zodanige regeling in het leven te roepen. Naar zijn mening behoeft voor het eigenlijk vliegend gedeelte te nauwer-nood gebruik te worden gemaakt van burgers.

b. Als gevolg van het bovenstaande meent hij, dat er voor de BVD ten aanzien van dit vliegend personeel niet veel te doen is, omdat hij zelf reeds politieke gegevens bezit over het reserve personeel en voor zover hij ze niet heeft, hij deze mensen kan doen onder-vragen wegens hun militaire kwaliteit. Voor de BVD zou dan slechts overblijven om te onderzoeken hoe het staat met de burgers die hierbij nodig zijn. Daarnaast is er het probleem van de noodzakelijke technici, die in het algemeen geen militaire status hebben. Broekmeyer wist zelf nog niet hoe in dit opzicht moet worden gehandeld, doch verwachtte wel dat het nodig zou zijn daarvoor een beroep te doen op de BVD. Hij schatte de omvang hiervan niet groter dan enige honderden. Ik heb erop gewezen, dat de BVD deze zaak niet op zich zal kunnen nemen, tenzij daarvoor de middelen worden geleverd. Waar de belangen van de K.L.M. geheel ter zijde worden geschoven, zal van hem weinig geneigdheid tot opdracht kunnen worden verwacht. L.S.K. dient zich dus te realiseren dat zij de kosten van dergelijke onderzoeken vermoedelijk zelf zullen moeten dragen. In ieder geval is het eerst noodzakelijk, dat een duidelijk beeld wordt verkregen om welke personen

het hier eigenlijk gaat. Zodra Broekmeyer dit weet zal hij opnieuw overleg plegen.

- c. In tegenstelling tot de opvatting van Generaal Kengen ziet Broekmeyer als zijn taak om ten aanzien van de security clearance van het L.T.C. regelingen te treffen met de geallieerden. Ik heb mij accoord verklaard met deze zienswijze. Geconcludeerd werd dat ter vermijding van onnodig werk de BVD voorlopig niets zal doen en pas zal aanvangen na een duidelijke afspraak tussen Broekmeyer en ons.

(punt 1a, b en c uitgetr.voor CO 90038)

2. In verband met het optreden van Kapitein Gulden bij Fokker en Avirolanda en de ondervragingen die daar zijn gehouden, heb ik Majoor Broekmeyer gevraagd om dit voortaan in nauwer overleg met ons te willen doen. In het bijzonder heb ik de aandacht gevestigd op een nauwkeurige en voorzichtige formulering van te stellen vragen. Hij zegde toe Kapt.Gulden hierop te zullen wijzen en vroeg mij deze zaak verder in detail met hem te regelen.
3. Aangezien ik van Coutinho had vernomen, dat het pas opgerichte Luchtmacht Bewakings Korps onder leiding van Majoor Biesma zich zou gaan bezig houden met de terreinbewaking op Schiphol, heb ik aan Broekmeyer gevraagd hoe het precies stond met de plannen. Hij deelde mede, dat het L.B.K. geen taak heeft in vredes-tijd op Schiphol. Het Luchtmacht Bewakings Korps is bedoeld als bewaking van de militaire vliegvelden, zodat in oorlogstijd Schiphol wel degelijk onder hun zorg zal vallen. Daarbij doet zich de moeilijkheid voor, dat het L.B.K. dan genoodzaakt zal zijn op een groot en voor hen onbekend terrein te gaan werken. Vandaar dat hij zich voorgenomen had een klein detachement van het L.B.K. onder een of ander voorwendsel reeds eerder op Schiphol te plaatsen, ten einde de kern te vormen van de bewaking in oorlogstijd. De oplossing zocht hij in het detacheren van deze lieden bij het nieuwe Fokker bedrijf, in verband met de productie van de meteors aldaar. Hij bleek bovendien van plan te zijn om met bewakingshonden te gaan werken in navolging van de R.A.F. Ik heb hem gezegd dat wij daarvoor veel interesse hebben en dat wij bij dergelijke pogingen gaarne zullen worden betrokken. Hij zal ons daarover nader berichten.
(uittr.in OD 1643 Schiphol)
4. Door de L.S.K. worden van tijd tot tijd pers-interviews gegeven, waarbij soms mededelingen

worden gedaan, die aan de bedrijven zijn verboden. Wanneer enerzijds op security wordt aangedrongen en anderzijds zo publiekelijk wordt gehandeld, kweekt dit wellicht moeilijkheden. Ik heb Broekmeyer gevraagd om zoveel mogelijk daarmede rekening te willen houden.

D.III, 8 December 1950

